

TARTU ÜLIKOOL

Aastaruanne 2023

Nimi	Tartu Ülikool
Registrikood	74001073
Aadress	Ülikooli 18, 50090 Tartu
Telefon	737 5100
Faks	737 5440
E-post	info@ut.ee
Koduleht	www.ut.ee
Omandivorm	avaõiguslik juriidiline isik
Põhitegevusalad	1) akadeemiline teadustegevus 2) integreeritud õppe- ja teadustegevusel põhineva kõrghariduse andmine 3) õppe- ja teadustegevusel põhinevate teenuste osutamine ühiskonnale
Majandusaasta	01.01.–31.12.2023
Audiitor	KPMG Baltics OÜ
Nõukogu	11-liikmeline
Nõukogu esimees	Ruth Oltjer
Lisatud	sõltumatu vandeaudiitori aruanne

Sisukord

TEGEVUSARUANNE 2023

6	Rektori eessõna	34	ETTEVÕTLIK ÜLIKOO
7	Lühendid	34	Teadlaste toetamine ettevõtluses
8	Tartu Ülikooli üldandmed	35	Ettevõtlikkuse edendamine
9	ÜLIKOO LI JUHTIMINE	37	ÜLIKOO LILT ÜHISKONNALE
12	Tartu Ülikooli struktuur	37	Rahvusülikool
13	Arengukava	38	Ülikool regioonides
15	TEGEVUSKESKKOND	40	Teadmuse jagamine
20	ÕPPETÖÖ	41	Ühiskonna tagasiside ülikoolile
20	Rahastamine	45	Kultuur ja sport
21	Tasemeõpe	46	ORGANISATSIOON
24	Tulevikuoskuste arendamine	46	Töötajad
25	Tagasiside	49	Töökeskkond
26	Edasijõudmine	50	Ülikool tunnustab
27	Üliõpilaste toetamine	51	Rahvusvaheline koostöö
27	Üliõpilaste kaasamine	53	Keskkonnamõju vähendamine
28	Täiendusõpe	54	Digiareng
30	TEADUSTÖÖ	55	Rahandus
30	Rahastamine		
33	Publikatsioonid		
33	Ülevaade uurimissuundadest		

Tegevusaruanne

2023

ÜLIKOOI JUHTIMINE
TEGEVUSKESKKOND
ÕPPETÖÖ
TEADUSTÖÖ
ETTEVÕTLIK ÜLIKOOI
ÜLIKOOIILT ÜHISKONNALE
ORGANISATSIOON

Rektori eessõna

2023. aastal jõudis ülikooli teravama tähelepanu alla mitu teemat, milles Eesti ühiskond ootab toimivaid lahendusi: üleminek eestikeelsele üldharidusele ja Ida-Virumaa uuele majandusmudelile, tehisarvu kasutuselevõtt, tõuke andmine teadusmahuka ettevõtluse kasvuks jne. Nende suurte muutuste kõrval mõjutavad ülikooli tegevust mõistagi ka maailma geopoliitilise ebakindlusega seotud riskid.

Tartu Ülikool ja Tallinna Ülikool leppisid riigiga kokku, et kahekordistame 2023/24. õppeaastal vastuvõttu õpetajakoolituse ja tugispetsialistide õppesse, et aidata katta uute õpetajate vajadust, eriti seoses eestikeelsele õppele üleminekuga. See paneb lisakoormuse kõikidele õpetajakoolitusega tegelevatele valdkondadele ja instituutidele, ka Narva kolledžile. Samuti oleme Tallinna Tehnikaülikooliga loonud Õiglase Ülemineku Fondi konsortsiumi, et toetada tehnoloogilist ja ühiskondlikku siiret Ida-Virumaal. Tartu Ülikoolis on selleks algatatud 11 teadusprojekti ja koostöö edendamiseks kohalike ettevõtete alustas tööd ülikooli esindaja Ida-Virumaal.

2023. aastal andsime uue käigu ka ülikooli ettevõtlussuhetele. Teadlaste intellektuaalomandit investeeriva UniTartu Venturesi portfelli kasvas ja ettevõtte tegevus on äratanud koostööhuvi teisteski ülikoolides. See oli ka Eesti multioomika ettevõtte ettevalmistamise aasta, et saaksime nüüd juba ülikooliväliseid partnereid kaasates arendada edasi viimaste kümnenjooksul Eestis üles ehitatud unikaalset biopanka ja sellega seotud teadmisi.

Samal ajal tuleb nii kõigi nende mahukate ülesannete täitmiseks kui ka ülikooli põhitegevuse kvaliteedi tagamiseks hoida meie töötajaid. Tegevustoetuse kasvu abil saime 2023. aastal tõsta ülikooli töötajate keskmist töötasu umbes kümnenjooksu võrra. Loodame, et riigiga sõlmitud rahastuse kasvu kokkulepe püsib ja suudame aastatega süvenenud kõrghariduse rahastamise vajaku täita.

Ehkki ülikooli eelarve suurenes võrreldes 2022. aastaga 6,9%, tuleb tarbijahinnaindeksi 9,2% tõusu vaadates tõdeda, et üldise majanduskeskkonna taustal ülikooli rahaline seis tegelikkuses halvenes. Samal ajal näeme probleeme riigieelarvest eraldatud teadusraha kasutamise – raha on olemas, ent see ei jõua ministeeriumidest teadusasutuste ja ettevõtetele. Jätkame koos teiste ülikoolidega tööd teadusraha jaotuse proportsioonide muutmise nimel, et teaduse baasrahastus kasvaks.

Seevastu on meie teadlased suutnud hoida Tartu Ülikooli teaduse tippaset: 2023. aastal alustasid tööd Eesti suurima teadusraha saanud personaalmeditsiini teadus- ja arenduskeskus ning digitaalse bioinseneeria keskus. Lisaks said rahastusotsuse kuus Tartu Ülikooli juhtimisel ja neli meie teadlaste osalusel alustavat teaduse tippkeskust ning neli Euroopa Teadusnõukogu kõrgetasemelise uurimistoetuse taotlust.

Tiiptasemel teadustöö tagamisel ja ülikooli inimestele heade töötingimuste loomisel ei saa alahinnata ka füüsilise keskkonna mõju. 2023. aasta jooksul parandati töötingimusi 30 objektis, lisaks võtsime vastu otsuse ehitada Maarjamõisa väljale uus õppe- ja teadushoone. Vähetähtis pole ka ülikooli tegevusega kaasnev keskkonnamõju. Riigilt saadud 5 miljoni euro toel suurendasime ülikooli hoonete energiasäästlikkust näiteks päikeseparkide ja energiasalvestusseadmete rajamisega ning mitme hoone üleminekuga kaugjahutusele ja -küttele.

Ülikoolil seisab ees uue arengukava koostamine. See ei tähenda pelgalt ühe visioonidokumendi loomist, vaid ülikooli liikmete, vilistlaste ja partnerite aktiivset kaasrääkimist Eesti ainsa *universitas'e* ja seeläbi ka kõrghariduse tuleviku teemal. Loodan väga, et arengukava koostamisel on kaasrääkijaid võimalikult palju.

Toomas Asser
Tartu Ülikooli rektor

Lühendid

Ülikoolid

EMÜ	Eesti Maaülikool
TLÜ	Tallinna Ülikool
TTÜ	Tallinna Tehnikaülikool
TÜ	Tartu Ülikool

Õppevaldkonnad

HAR	haridus
HUM	humanitaarteadused ja kunstid
IKT	info- ja kommunikatsioonitehnoloogia
LOOD	loodusteadused, matemaatika ja statistika
PÕL	põllumajandus
SOTS	sotsiaalteadused, ajakirjandus ja teave
TEEN	teenindus
TEHN	tehnika, tootmine ja ehitus
TERV	tervis ja heaolu
ÄRI	ärindus, haldus ja õigus

Tartu Ülikooli valdkonnad

HV	humanitaarteaduste ja kunstide valdkond
SV	sotsiaalteaduste valdkond
MV	meditsiiniteaduste valdkond
LT	loodus- ja täppisteaduste valdkond

Muud lühendid

A2025	Tartu Ülikooli arengukava aastateks 2021–2025
ARWU	ettevõtte Shanghai Ranking Consultancy koostatav maailma ülikoolide edetabel „Academic Ranking of World Universities“
AS	aktsiaselts
EAP	Euroopa ainepunktisüsteemi ainepunkt
EHIS	Eesti Hariduse Infosüsteem
EIT	Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituut
EL	Euroopa Liit
ERC	Euroopa Teadusnõukogu (European Research Council)
ESERO Eesti	Euroopa kosmosehariduskeskus Eestis
ESI	andmebaas, mis jälgib Web of Science'i andmebaasi kõige edukamaid artikleid ja nende viidatavust (Essential Science Indicators)
ETIS	Eesti Teadusinfosüsteem
HTM	Haridus- ja Teadusministeerium
JRC	Euroopa Liidu Teadusuuringute Ühiskeskus
KHG	kasvuhoonegaasid
LERU-CE7	Euroopa juhtivate teadusülikoolide võrgustiku ja seitsme Kesk-Euroopa ülikooli partnerlusprogramm
MOOC	vaba juurdepääsuga e-kursus (ingl <i>massive open online course</i>)
MTÜ	mittetulundusühing
OÜ	osaühing
QS	ettevõtte Quacquarelli Symonds koostatav maailma ülikoolide edetabel „QS World University Rankings“
SA	sihtasutus
SKT	sisemajanduse kogutoodang
TAIE	teadus- ja arendustegevus, innovatsioon ning ettevõtlus
TAIKS	teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seadus (väljatöötamisel)
THE	Briti ajakirja The Times koostatav maailma ülikoolide edetabel „Times Higher Education World University Rankings“
UTTV	Tartu Ülikooli videoportaal
ÕIS	Tartu Ülikooli õppeinfosüsteem

Tartu Ülikooli üldandmed

Töötajate andmed on esitatud vastava aasta 31. detsembri seisuga.

Üliõpilaste andmed on esitatud vastava aasta 10. novembri seisuga. Üliõpilaste arv ei hõlma eksterne, külalisüliõpilasi ega arst-residente. Kõrghariduse esimese astme õpe hõlmab rakenduskõrgharidus-, bakalaureuse- ning integreeritud bakalaureuse- ja magistriõpet.

Lõpetanute arv näitab, kui palju üliõpilasi lõpetas õpingud eelmise aasta 1. oktoobrist vastava aasta 30. septembrini.

Õppekavade arv hõlmab õppekavu (sh kõiki ühisõppekavu), mille alusel üliõpilased õppisid vastava aasta 10. novembri seisuga.

Teaduspublikatsioonide arv hõlmab Eesti Teadusinfosüsteemi (ETIS) kategooriaid 1.1–1.3, 2.1, 2.5, 3.1–3.3, 4.1, 5.1, 6.3 ja 6.4. Kõrgetasemeliste publikatsioonide hulka on arvestatud ETIS-e kategooriad 1.1, 1.2, 2.1 ja 3.1. Publikatsioonide arvus kajastuvad kõigi publikatsioonid, kellel oli vastaval kalendriaastal Tartu Ülikooliga kehtiv tööleping või kes õppisid doktoriõppes. Vastava aasta andmed pärinevad ETIS-est järgnenud aasta 15. veebruari seisuga.

	2019	2020	2021	2022	2023
Töötajad					
Töötajate koguarv	3635	3767	3767	4141	4367
Töötajate arv täistööajale taandatuna	2957	3055	3166	3368	3540
sh akadeemilisi töötajaid	51,3%	52,5%	52,1%	54,9%	56,5%
Akadeemiliste töötajate arv täistööajale taandatuna	1518	1604	1650	1847	2001
sh doktorikraadiga töötajaid	76,3%	74,5%	74,0%	68,4%	63,3%
sh välistöötajaid	13,9%	15,5%	17,7%	20,0%	20,8%
Professorite arv täistööajale taandatuna	186	186	209	217	220
sh naisprofessoreid	25,9%	26,4%	28,3%	31,1%	32,3%
Üliõpilased					
Üliõpilaste arv	13 395	13 641	13 909	14 263	14 778
sh kõrghariduse esimesel astmel	60,6%	60,6%	60,6%	61,6%	63,1%
sh magistriõppes	30,9%	31,1%	31,1%	30,4%	29,2%
sh doktoriõppes	8,6%	8,3%	8,3%	8,0%	7,7%
Välisüliõpilaste arv	1660	1678	1746	1820	1614
osakaal üliõpilaste arvus	12,4%	12,3%	12,6%	12,8%	10,9%
Lõpetanute arv	2715	2778	2961	2764	2919
sh doktoriõppe lõpetanuid	129	118	105	122	129
Õppekavad					
Õppekavade arv, mille alusel tuli õppima uusi üliõpilasi	159	159	160	150	141
sh võõrkeelseid õppekavasid kõrghariduse esimesel ja teisel astmel	30	29	31	32	31
Õppekavade arv, mille alusel õpib üliõpilasi	197	188	182	189	188
Teaduspublikatsioonid					
Teaduspublikatsioonide arv	2834	2813	3037	2846	2803
sh kõrgetasemelisi publikatsioone	1983	1995	2271	2086	2009
sh ETIS-e kategooria 1.1 artikleid	1480	1472	1758	1581	1528
Koht ülikoolide edetabelites					
THE	301–350	251–300	251–300	201–250	301–350
QS	301	285	300	296	358
ARWU	301–400	401–500	401–500	501–600	701–800

Üksikasjalikumad andmetabelid on Tartu Ülikooli statistika töölaual statistika.ut.ee.

ÜLIKOOI JUHTIMINE

Tartu Ülikooli kõrgeim otsustuskogu on **nõukogu**, kes vastutab ülikooli majandustegevuse ja pikaajalise arengu eest, kinnitab ülikooli põhikirja ning võtab vastu ülikooli arengukava ja eelarve. Nõukogu koosseisu kuulub 11 liiget, kellest viis nimetab Tartu Ülikool, viis haridus- ja teadusminister ning ühe Eesti Teaduste Akadeemia. 2023. aastal kuulusid nõukogusse

- Ruth Oltjer (esimees), AS-i Chemi-Pharm juhataja,
- Arto Aas, Eesti Tööandjate Keskliidu tegevjuht,
- Jaan Eha, Tartu Ülikooli kardioloogia professor,
- Heidi Kakko, UniTartu Ventures OÜ nõukogu esimees,
- Birute Klaas-Lang, Tartu Ülikooli eesti keele (võõrkeelena) professor,
- Marja Makarow, Soome Teaduste ja Kunstide Akadeemia liige, Academia Europaea president,
- Mari Moora, Tartu Ülikooli koosluse ökoloogia professor (kuni 31. juulini),
- Martin Aleksander Noorkõiv, Tartu Ülikooli meedia ja kommunikatsiooni doktorant,
- Ants Nõmper, Ellex Raidla Advokaadibüroo OÜ juhtivpartner,
- Tuul Sepp, Tartu Ülikooli loomaökoloogia professor (alates 12. oktoobrist),
- Elmer Sterken, Groningeni Ülikooli rahandusökonomika professor,
- Urmas Varblane, Tartu Ülikooli rahvusvahelise ettevõtluse professor.

Nõukogu liikmed: (ees vasakult) Birute Klaas-Lang, Mari Moora, Ruth Oltjer, Heidi Kakko, Marja Makarow, (taga vasakult) Arto Aas, Ants Nõmper, Jaan Eha, Urmas Varblane

Ülikooli kõrgeim akadeemiline otsustuskogu on **senat**, kes vastutab ülikooli õppe-, teadus- ja arendustegevuse eest, tagades selle väga hea kvaliteedi. Senatisse kuulub 22 liiget: rektor senati esimehena, neli esindajat ülikooli igast valdkonnast ja viis üliõpilaste esindajat. 16. mail toimusid senati valimised ja 1. juulil asus ametisse uus koosseis. 2023. aastal kuulusid senatisse

humanitaarteaduste ja kunstide valdkonna esindajad

- professor [Aivar Kriiska](#) (kuni 30. juunini),
- professor [Raili Marling](#),
- lektor [Ave Matsin](#) (kuni 30. juunini),
- professor [Urmas Nõmmik](#) (alates 1. juulist),
- professor [Renate Pajusalu](#),
- professor [Pärtel Piirimäe](#) (alates 1. juulist),

sotsiaalteaduste valdkonna esindajad

- professor [Eiki Berg](#) (alates 1. juulist),
- professor [Veronika Kalmus](#),
- professor [Evelyn Kiive](#) (kuni 30. juunini),
- professor [Marju Luts-Sootak](#),
- professor [Maaja Vadi](#),

meditsiiniteaduste valdkonna esindajad

- professor [Külli Kingo](#),
- professor [Maris Laan](#) (alates 1. juulist),
- kaasprofessor [Tanel Laisaar](#) (kuni 30. juunini),
- professor [Pärt Peterson](#) (kuni 30. juunini),
- professor [Ana Rebane](#) (alates 1. juulist),
- professor [Mihkel Zilmer](#) (kuni 30. juunini),
- professor [Anneli Uusküla](#) (alates 1. juulist),

loodus- ja täppisteaduste valdkonna esindajad

- professor [Peeter Burk](#) (kuni 30. juunini),
- professor [Krista Fischer](#),
- professor [Heikki Junninen](#) (alates 1. juulist),
- professor [Marco Kirm](#) (kuni 30. juunini),
- professor [Tõnu Meidla](#) (kuni 30. juunini),
- professor [Evelyn Uuema](#) (alates 1. juulist),
- professor [Jaak Vilo](#) (alates 1. juulist),

üliõpilaste esindajad (kuni 30. juunini)

- [Sven Anderson](#),
- [Joosep Heinsalu](#),
- [Liisa Marie Kerner](#),
- [Katariina Sofia Päts](#),
- [Anna Zobel](#),

üliõpilaste esindajad (alates 1. juulist)

- [Karolin Allikas](#),
- [Liisa Marie Kerner](#),
- [Renar Kihho](#),
- [Karl Erik Piirimees](#),
- [Hanna Britt Soots](#).

Senati uus koosseis

Tartu Ülikooli igapäevast tegevust juhib **rektor**, lähtudes nõukogu ja senati otsustest. Rektor vastutab ülikooli raha õiguspärase ja otstarbeka kasutamise eest. 20. aprillil toimusid rektori valimised, kus teiseks ametiajaks valiti tagasi professor [Toomas Asser](#). Rektori uus ametiaeg algas 1. augustil.

Kuni 31. juulini kuulusid rektoraadi koosseisu lisaks rektorile teadusprorektor [Kristjan Vassil](#), õppeprorektor [Aune Valk](#), kantsler [Kstina Noormets](#), finantsjuht [Kalle Hein](#), akadeemiline sekretär [Tõnis Karki](#), arendusjuht [Taivo Raud](#) ja valdkondade dekaanid.

1. augustil asus teadusprorektori ametisse professor [Mari Moora](#). Taastati arendusprorektori ametikoht, mille vastutusalasse kuulub ülikooli arengu kavandamine, arengukava elluviimine, kestlik areng, ülikooli ettevõtlussuhted, teadmussiire ja intellektuaalomandi kaitse ning rahvusvaheline koostöö. Arendusprorektor on alates 1. augustist professor [Tõnu Esko](#). Rektoraadi uues koosseis jätkasid tööd ka senine õppeprorektor, kantsler, finantsjuht ja akadeemiline sekretär. Tartu Ülikoolis tehakse õppe- ja teadustööd 28 instituudis ja kolmes kolledžis, mis jagunevad **nelja valdkonda**:

- humanitaarteaduste ja kunstide valdkond (HV),
- sotsiaalteaduste valdkond (SV),
- meditsiiniteaduste valdkond (MV),
- loodus- ja täppisteaduste valdkond (LT).

Valdkondi juhivad **dekaanid**, kelleks 2023. aastaga lõppenud ametiajal olid

- HV-s professor [Anti Selart](#),
- SV-s professor [Raul Eamets](#), alates 24. augustist kohusetäitja professor [Janno Lahe](#),
- MV-s professor [Margus Lember](#),
- LT-s professor [Leho Ainsaar](#).

3. oktoobril toimusid dekaanide valimised. Valitud dekaanide nelja-aastane ametiaeg algas 1. jaanuaril 2024.

Augustis alustanud rektoraadi uus koosseis: (ees vasakult) Aune Valk, Mari Moora, Toomas Asser, Kstina Noormets, Margus Lember, Leho Ainsaar, Janno Lahe, (taga vasakult) Tõnis Karki, Kalle Hein, Tõnu Esko

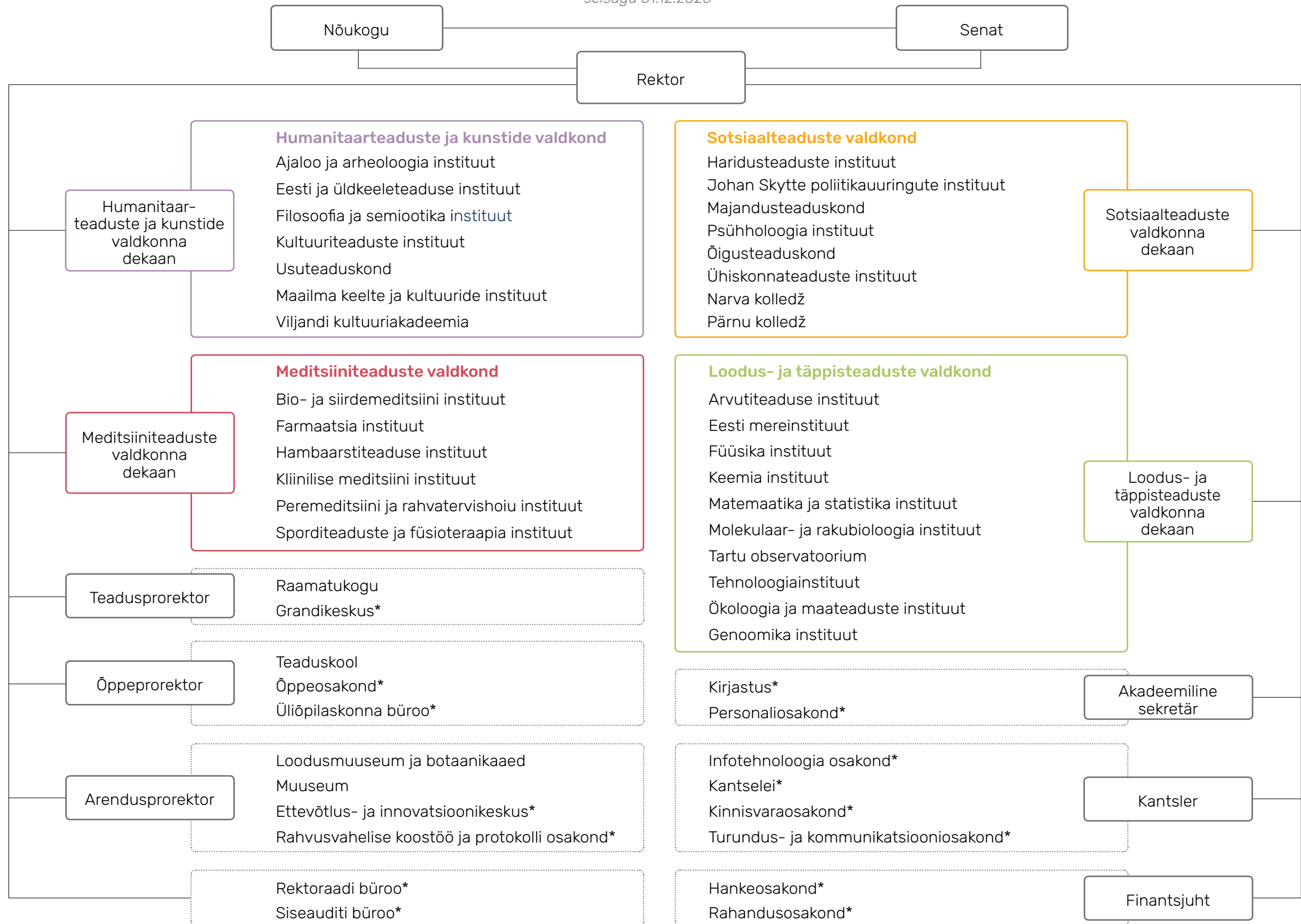
Akadeemilisse struktuuri kuulub ka neli valdkonnavälist **asutust**:

- muuseum,
- loodusmuuseum ja botaanikaaed,
- raamatukogu,
- teaduskool.

Üliõpilaskonna esindusorgan on **üliõpilasesindus**, mida juhib 20-liikmeline volikogu ja kolmeliikmeline juhatus. Kuni 30. juunini kuulusid juhatusse [Katariina Sofia Päts](#) (esimees), [Hanna Britt Soots](#) ja [Siret Siim](#) ning alates 1. juulist [Renar Kihho](#) (esimees), [Teele Kanarbik](#) ja [Anette-Mai Pirk-Birk](#).

Tartu Ülikooli struktuur

seisuga 31.12.2023

* tugiüksused

Sisukord

Arengukava

2023. aastal jätkus ülikooli **arengukava 2021–2025 (A2025)** elluviimine. Arengukava täiendavad muud strateegiadokumendid: keele ja rahvusvahelistumise põhimõtted, finantsstrateegia, eraraha kaasamise strateegia ja ruumilise arengu strateegia.

Strateegiliste eesmärkide täitmiseks koostab rektoraat igal aastal **tegevuskava** ning lepatakse kokku vastutajad ja kesksete arendustoetuste kasutamine. 2023. aasta tegevuskavas seoti omavahel A2025 arendusülesanded ja rektoraadi liikmete tulemuskokkulepped ning nende elluviimiseks keskselt eraldatavad arendustoetused (arengufond, tasemeõppe strateegilised arendustoetused, valdkondade tulemusrahastus ja rektori reservfond). Augustis, kui tööd alustas rektoraadi uus koosseis, tegevuskava mõnevõrra uuendati.

2023. aasta tegevuskava juhtteemad olid

- eesti keele õpetamine välisüliõpilastele ja -töötajatele ning õpetajakoolituse sisuline arendamine ja selle mahu kasvatamine seoses riigi üleminekuga eestikeelsele üldharidusele;
- rahvusvahelise koostöö tihendamine partnerülikoolidega ja õpirände suurendamine;
- õppe tulevikusuundumuste kavandamine, paindlike õppimisvõimaluste laiendamine ning sisehindamise ja institutsionaalse akrediteerimise soovituste rakendamine;
- doktoriõppe arendamine, teaduse välisraha kaasamine ja uue perioodi tõukefondide meetmete kavandamises osalemine;
- ettevõtluskoostöö tugiteenuste arendamine, teadusmahuka ettevõtluse arendamine ning õiglase ülemineku ettevalmistamine Ida-Virumaal;
- ülikooli töötajate palkade konkurentsivõime tugevdamine, kestlik areng ja digiülikooli areng.

Arengukava elluviimist hinnatakse 19 võtmenäitaja põhjal ja jälgitakse digitaalsete töölaudade abil. Ülikooli põhitegevuse ja varade andmed on kõigile kättesaadavad statistika töölaual statistika.ut.ee.

Põhjalikum ülevaade eri teemavaldkondade peamistest tulemustest on aruande järgnevates peatükkides.

Töötajate arvu puudutavad võtmenäitajad ei hõlma nooremteadureid. Doktoriope reform viiakse ellu järk-järgult ja igal aastal saab osa doktorante nooremteaduri staatuse. Nende kaasamisel kõiguks võtmenäitajate tase igal aastal nooremteadurite arvu, mitte mõõdetava sisulise näitaja muutumise tõttu.

Viimase tulba joonised näitavad 2020.-2023. aasta võtmenäitajate tulemusi võrreldes lineaarse liikumisega lähtetasemest sihttasemeni (hall punktiirjoon).

Edasistes peatükkides on arengukava võtmenäitajate tulemuste kajastus tähistatud märgisega „A2025“.

	Lähtetase 2020	Tulemus 2023	Sihttase 2025	Trend 2020-2023
Rahvusvaheline rahvusülikool				
Õpetajakutset andvate õppekavade lõpetanute arv	276	320	350	
Eesti keele kursustel osalenud välistöötajate osakaal	28%	42%	45%	
Eesti keele kursustel osalenud välisüliõpilaste osakaal	28%	44%	75%	
Lõpetanud välisüliõpilaste osakaal	15%	17%	13-15%	
Välispäritolu akadeemiliste töötajate osakaal	12,5%	14,5%	15-20%	
Õpirändes osalenud üliõpilaste osakaal lõpetanute hulgas	12,7%	11%	18%	
Haridus				
Väljalangenud üliõpilaste osakaal	9,5%	9,6%	< 9%	
Õpetamisalases arendustegevuses aktiivselt osalenud akadeemiliste töötajate osakaal	41%	48%	50%	
Üliõpilaste rahulolu õppeainete õpetamisega	86%	89%	95%	
Täiendusõppijate arv	40 493	58 698	43 000	
Silmapaistvate õpitulemustega sisseastunute osakaal	57%	78%	60%	
Doktoriope lõpetamise efektiivsus	35%	36%	50%	
Teadus				
10% maailmas enim viidatud teaduspublikatsioonide hulka kuuluvate publikatsioonide osakaal	17,1%	20%	17-20%	
Teaduse välisrahastuse maht mln €	12,8	27,5	17,8	
Ettevõtetega sõlmitud lepingute maht mln €	6,8	6,1	8	
Ülikooli uute hargettevõtete arv aastas	3	4	5	
Organisatsioon				
Tulu akadeemilise töötaja kohta €	124 158	151 399	150 000	
Nende üksuste osakaal, mille töötajad on oma tööga rahul	66%	60%	70%	
Tulu õppetegevusest üliõpilase kohta €	5662	7027	6500	

TEGEVUSKESKKOND

Maailma Majandusfoorumi 2023. aasta **riskihinnangu** kohaselt on maailm silmitsi varasemast tuttavate riskidega: inflatsiooni, kaubandussõdade, ühiskondlike rahunemise, geopoliitiliste vastasseisude ja tuumasõja ohuga. Neid võimendavad uuemad muutused: jätkusuutmatu võlakoormus, aeglase majanduskasvu ajastu algus, deglobaliseerumine, inimarengu näitajate kasvu aeglustumine, kaheksakümnendate kasutusega tehnoloogia kiire ja piiranguteta arendamine, kliimamuutuste mõju avaldumine ning üha lühenev aeg kliimamuutustega kohanemiseks.

Kogu maailmas mõjutasid kõrgharidust mitmed **olulised suundumused**: tihenev konkurents talentidele, praktiliste oskuste ja elukestva õppe tähtsuse rõhutamine, kõrghariduse sagedasem pakkumine veebi teel, hariduskulude suurenemine ja majanduskasvu aeglustumine. Õppimisse ja õpetamisse toob muutusi kiiresti arenev tehnoloogia, mille hulgas Euroopa Liidu Teadusuuringute Ühiskeskus (JRC) tõstab haridusinnovatsiooni seisukohast eraldi esile andmekäitlust ja tehisaru rakendusviise. Oma raportis rõhutab JRC vajadust tagada isikuandmete kaitse ning mitte lasta andmete ja infotehnoloogiataristu kasutamisel domineerida üksikute ettevõtete ärihuvidel.

Kestlik areng on üks Euroopa Liidu (EL) lepingu alus- põhimõtteid ning EL-i sise- ja välispoliitika esmatähtis eesmärk. Euroopa üleminek kestlikkusele põhineb kolmeosalisel lubadusel: heas seisundis planeet ja elujõuline keskkond; majanduskasv, mis on lahutatud ressursikasutusest ja keskkonnaseisundi halvenemisest; ning kinnitus, et ühtegi piirkonda ei jäeta kõrvale (sh õiglase ülemineku toetamine).

Euroopa Komisjoni tulevikusuundade strateegilise analüüsi 2023. aasta aruande keskmes on Euroopa rohe- ja digiülemineku peamised takistused ühiskonna ja majanduse ümberkujundamisel planeedi taluvuspiire arvestavaks.

Strateegilise analüüsi kohaselt on kestlikkust mõjutavad suuremad struktuursed suundumused

- geopoliitilise ebakindluse jätkumine,
- tööstuse ja tarbimise nullnetoheite eesmärgi vastuolu ühiskonna majandusliku kasvu ja heaolu püüdlusega,
- kiire ja piisava lisainvesteeringu vajadus rohe- ja digi- üleminekuks ning vastupanuvõime suurendamiseks kliimamuutustele,
- rohe- ja digiüleminekuks vajalike teadmiste ja oskustega tööjõu puuduse süvenemine,
- ühiskonna sotsiaalse ühtekuuluvuse lõhenemine,
- ohud demokraatlikule valitsemismudelile ja senistele sotsiaalkaitset puudutavatele ühiskondlikele kokkulepetele.

Kestlikkuse eesmärgi saavutamiseks soovib EL arvestada tulevikus oma poliitika- ja majandusnäitajates senisest enam sotsiaalse heaolu, keskkonna ja majanduse vastastikuseid seoseid.

EL-i **majandusjulgeoleku** strateegias juhitakse tähelepanu saanenud küberrünnakutele ja elutähtsa taristu vastastele rünnakutele, desinformatsiooni levitamisele ja muule autoritaarsete välisriikide sekkumisele, mille suhtes akadeemilist vabadust, avatust ja piiriülest koostööd tähtsustavad ülikoolid võivad olla haavatavad ja peaksid kavandama ettevaatusabinõusid. Näiteks on Euroopa Komisjon esitanud ettepanekud **teadusjulgeoleku** tõhustamiseks.

EL-i riigid leppisid kokku **teadlaskarjääri** atraktiivsemaks ja jätkusuutlikumaks muutmise meetmed, millega soovitakse parandada teadlaste töötingimusi ja sektoritevahelist liikuvust, et need ei oleks nii suures sõltuvuses töötamise kohast ja teadlaste töö rahastamise allikast. Euroopa teadlaste harta ajakohastamise eesmärk on töötada välja teadlaskarjääri terviklik

pädevusraamistik, mis sisaldaks muu hulgas avatud teaduse ja soolise võrdõiguslikkuse teemasid.

Ühiskonna üleminekuprotsesside kavandamine ja elluviimine eeldab uusi teadmisi ja oskusi, mistõttu kuulutas Euroopa Komisjon 2023. aasta **Euroopa oskusteaastaks**. Oskusteaasta laiem eesmärk oli juhtida tähelepanu ümber- ja täiendusõppe vajadusele ning kujundada soodsat suhtumist elukestvasse õppesse.

Maailma Majandusfoorumi **tulevikutöö** 2023. aasta ülevaate kohaselt suureneb lähiajal nende töökohtade arv, kus on vaja rakendada suurandmete analüütikat, pilvepõhist andmetöötlust, keskkonnajuhtimise (sh kliimamuutustega toimetulemise) tehnoloogiat ning krüpteerimise ja küberturvalisusega seotud tehnoloogiat. Küsitluses osalenud tööandjad hindavad töötajate värbamisel kõige kõrgemalt analüütilise ja loomingulise mõtlemise oskust ning seejärel enesejuhtimise oskusi, mis aitavad töökohal muutustega toime tulla. Prognoosi kohaselt suureneb uute töötajate värbamisel ka probleemilahendamise oskuse tähtsus.

Euroopa Komisjon võttis 2023. aastal vastu neljanda põlvkonna interneti (Veeb 4.0) strateegia, et pakkuda avatud, turvalist ja kaasavat digikeskkonda, mis võimaldab ühendada digitaalsed objektid ja keskkonnad reaalsega ning tõhustada inimeste ja masinate suhtlust.

Euroopa Parlament leppis kokku **tehisaru** määruse eelnõu eesmärgis: tagada, et Euroopa turule lastavad ja EL-is kasutatavad tehisarusüsteemid on ohutud ning järgivad inimeste põhiõigusi ja EL-i väärtusi. Tehisaru reguleerimisel soovitakse lähtuda riskijuhtimise põhimõttest: mida suurem risk, seda rangemad õigusnormid. Tegemist on maailma esimese tehisaru puudutava õigusloomeettepanekuga, mis loob aluse üleilmsele tehisaru reguleerimise standardile.

Eestis toimusid kevadel **Riigikogu valimised** ja moodustati uus valitsus. Koalitsioonileppes seadsid valitsuserakonnad eesmärgiks investeerida teadus- ja arendustegevusse avalikke vahendeid 1% sisemajanduse kogutoodangust (SKT) ning toetada ettevõtjaid, et erasektor investeeriks sellesse vähemalt 2% SKT-st. Samuti seati sihiks kasvatada kõrghariduse tegevustoetust järgneval kolmel aastal 15% ja suurendada eraraha kaasamise võimalusi, et viia kõrghariduse rahastamine 1,5%-ni SKT-st.

Juba 2018. aastal sõlmiti **ühiskondlik kokkulepe**, et tõsta riigieelarveline teadus- ja arendustegevuse rahastus 1%-ni SKT-st, ning alates 2020. aastast on riigieelarve vastuvõtmisel sellest kinni peetud. Nii teaduse baasrahastuseks kui ka uurimistoetusteks planeeriti 2023. aasta riigieelarves ligi 55,3 miljonit eurot. Viimase viie aasta jooksul (2019–2023) on nii baasrahastuse kui ka uurimistoetuste maht suurenenud rohkem kui kolmandiku võrra. Seevastu välisraha toetuste (millest rahastati näiteks ASTRA, RITA, tippkeskuste, Covid-19 jt teadusuuringuid) osakaal teadus- ja arendustegevuse rahastamises on viimastel aastatel kahanenud ning 2023. aasta eelarves moodustas see ligi 44 miljoni euroga vaid viiendiku.

2023. aastal lõppes **EL-i eelmise eelarveperioodi toetusraha kasutamine**. Riigikontroll juhtis oma auditis tähelepanu toetusraha kasutamise aeglasele tempole. Auditit kommenteerides nimetasid ministriumid aegluse põhjustena erakorralisi asjaolusid: koroonajärgne ja energiakriisi, Ukraina sõja mõju, kiiret inflatsiooni ning valitsuse vahetumist. Samuti aeglustasid toetuste kasutuselevõtmise tempot raha killustamine paljude tegevuste vahel, viivitused meetmete tingimuste riigisisesele kokkuleppimisel ja riigi reformide venimine. Audit aruandes tuuakse tõrgetena esile ka riigihangetega seotud reeglid ja nende rakendamine. Rahandusministeeriumi info kohaselt on probleeme ka uue, juba alanud perioodi 2021–2027 välisraha toetuste rakendamisel.

Vabariigi Valitsus kiitis heaks eesmärgid ja põhimõtted, millest lähtutakse Eesti poliitika kujundamisel ja huvide kaitsmisel EL-is aastatel 2023–2025. **Eesti EL-i prioriteetide** keskmes on välis-, julgeoleku- ja kaitsepoliitika, kriisikindluse suurendamine, tõhus piiri- ja rändepoliitika, kestlik areng ja konkurentsi- võime, sh rohe- ja digipööre ning energiajulgeolek. Ka tuuakse prioriteetide hulgas esile vajadus luua EL-is võrdsed võimalused andmete jagamiseks ja töötada välja õiglased reeglid andmete vabaks liikumiseks ning nende potentsiaali kasutamiseks andmepõhistes ärimudelites ja avalikes teenustes. Edendada tuleb eetikasuunistel põhinevat tehisaru ja andmete kasutamist õpetamisel ja õppimisel.

2023. aastal paiknes Eesti **Euroopa innovatsiooni edetabelis** keskmise innovatsioonitasemega riikide hulgas, olles EL-i liikmesriikide seas 12. kohal. ÜRO Maailma Intellektuaalse Omandi Organisatsiooni juhtimisel koostatavas **globaalse innovatsiooniindeksi** edetabelis jõudis Eesti 132 riigi hulgas 16. kohale. Eesti tugevate külgedena nimetati e-valitsemit, info- ja kommunikatsiooniteenuste impordi suurt osakaalu kogu kaubanduses ning riskikapitalitehingute ja üksisarvikute väärtust SKT suhtes. Intellektuaalomandi tehingutest saadava tulu poolest aga paikneb Eesti reastatud riikide seas 87. kohal. Ka Patendiameti uuring kinnitas, et Eesti ettevõtja on uuendusmeelne (49% vastajaist tuleb vähemalt kord aastas turule uue toote või teenusega), kuid oma toote või teenusega kaasnevat intellektuaalomandit kaitseb vaid 24% uuringule vastanutest.

Eesti Teadusagentuuri analüüs näitas, et aastail 2012–2022 kasvas **doktorikraadiga teadlaste arv** Eesti evalveeritud teadusasutustes 33% (juurdekasvu arvutustes on hõlmatud ka teadlased, kes juba töötasid neis asutustes enne doktorikraadi

omandamist). Vaadeldud ajavahemikul suurenes naisteadlaste osakaal kõigis teadusvaldkondades ning 2022. aastal moodustasid naisteadlased keskmiselt 46% teadus- ja arendus- asutuste doktorikraadiga töötajatest. Seevastu väga noorte doktorikraadiga töötajate osakaal evalveeritud asutustes vähenes.

Kui kõigist 2012. aastal evalveeritud asutuste doktorikraadiga teadlastest avaldas ajavahemikul 2010–2012 vähemalt ühe **teaduspublikatsiooni** 90%, siis 2022. aastal oli sama näitaja langenud 79%-ni. Mitmes teadusvaldkonnas aktiivsed teadlased, kes moodustasid 2022. aastal ligi 13% Eesti teadlaskonnast, osalesid keskmiselt rohkemates projektides ning publitseerisid enam võrreldes teadlastega, kelle töö kuulub peamiselt ühte teadusvaldkonda. Aastail 2012–2022 suurenes projektita teadlaste osakaal 17%-lt 34%-le.

Eesti Teadusagentuuri tellitud **teaduseetika** uuring näitas, et 89% vastanud teadlastest peab teaduseetika ja hea teadustava teemasid oluliseks või väga oluliseks. Kõige raskemaks väärkäitumiseks peeti andmete väljamõtlemist, võltsimist ja plagiaati. Enesekohase hindamise põhjal on Eestis esinev väärkäitumise tase võrreldav rahvusvahelistes uuringutes selgunud tasemega. Küsitavate käitumisviiside seas nähti kõige vähem probleemsetena teadustööde kunstlikku jagamist mitme publikatsiooni vahel ning teadusraha mittesihtotstarbelist kasutamist. Teaduseetika juhendite olemasolu ja kättesaadavust peeti üldiselt heaks, kuigi samal ajal ei tunta end nendes teemades pädevana.

Eesti tööandjad ootavad kõrgema kvalifikatsiooniga tööjõu suuremat pakkumist. Keskmist kvalifikatsiooni eeldavate ametikohtade väiksem pakkumine võib kaasa tuua ebakõlasid ametites, kus on endiselt vaja peamiselt kesktaseme oskusi.

Tulemuseks võib olla nii alakvalifitseerimine, st kasutatakse madalama kvalifikatsiooniga tööjõudu, kui ka ülekvalifitseerimine, st keskmise kvalifikatsioonitasemega ametites töötavad kõrge kvalifikatsiooniga töötajad.

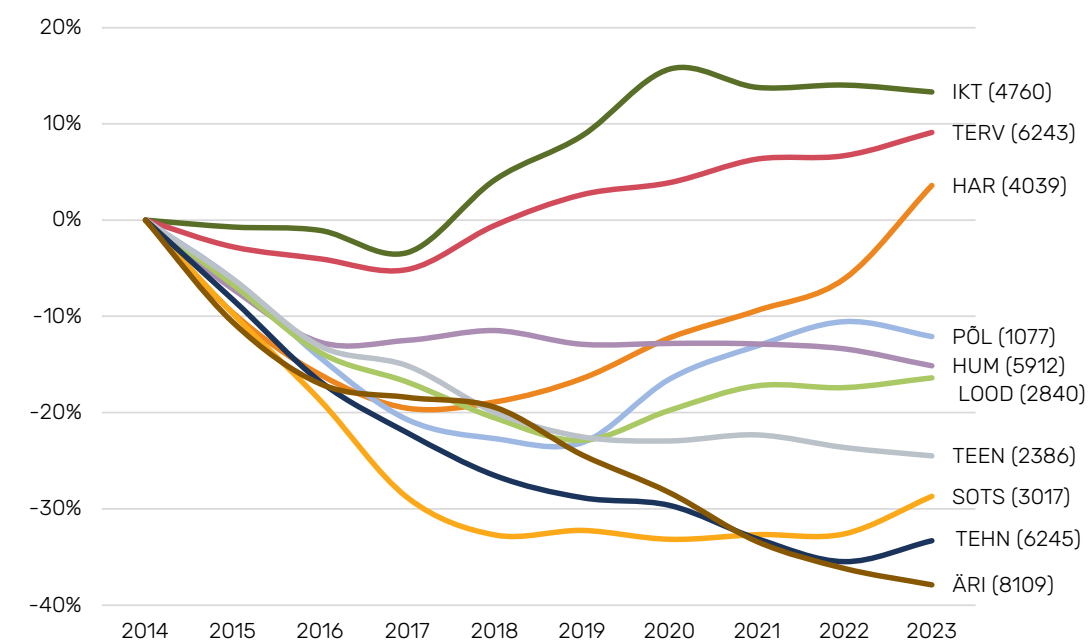
Takerdunud on **täiskasvanute koolituse seaduse täiendamine** ning uue **teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni korralduse seaduse** (TAIKS) väljatöötamine. Rektorite Nõukogu on seisukohal, et 2023. aastal Riigikokku saadetud TAIKS-i eelnõus vajab olulist täiendamist vähemalt neli aspekti: teadus- ja arendusasutuste klassifikatsioon, neile rakenduvad rahastus-instrumendid ja -põhimõtted, teadus- ja arendustegevuse evalveerimine ning riiklik teaduseetika korraldus.

Valmis teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni ja ettevõtluse (TAIE) fookusvaldkonna „**Elujõuline Eesti ühiskond, keel ja kultuuriruum**“ teekaart, milles on olulisel kohal keeleõppe, mitmekeelsuse ja keele omandamise uuringud, et toetada eestikeelsele õppele üleminekut. Samuti on vajalik tänapäeva eesti keele ja eri keelekujude, näiteks murrete, interneti- ja noortekeele uurimine. Eelisarendatakse keeletehnoloogiat ja hoogustatakse keeletehnoloogiliste lahenduste – masintõlke ja kõnetuvastuse – laialdast kasutuselevõttu. Kultuurivaldkonnas on jätkuvalt vajalik teadustöö eesti kultuuri tervikkäsitluste, kultuuripärandi tekke, kujunemise ja kasutamise teemal, samuti mäluasutuste töö. Teekaardid ei ole rahastusotsused, kuid nende alusel kujundavad Haridus- ja Teadusministeerium ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium toetusmeetmeid.

Haridus- ja Teadusministeeriumiga sõlmitud rahastuskokkulepped võimaldavad Tartu Ülikoolil ja Tallinna Ülikoolil võtta 2023. aastal vastu üle neljasaja **õpetajakoolituse**,

eripedagoogika ja koolipsühholoogia eriala õppuri rohkem kui seni. Selleks eraldati ülikoolidele lisaks 8 miljonit eurot. Õppekohtade arvu suurendamise ja õpetajakoolituse tugevdamise eesmärk on toetada 2024. aastal algavat üleminekut eestikeelsele õppele. Lisaks eraldab riik Tartu ja Tallinna ülikoolile kokku veel ligi pool miljonit eurot, et need saaksid pakkuda õpetajakoolituse üliõpilastele lisatuge eesti keele oskuse parandamisel.

2023. aastal õppis Eestis kõrgharidustasemel 44 628 **üliõpilast**, neist 84% tasuta õppekohtadel. Enamikus õppevaldkondades on üliõpilaste arv kümne aastaga vähenenud. Erandiks on info- ja kommunikatsioonitehnoloogia, tervise ja heaolu ning hariduse õppevaldkond, kus õppis rohkem üliõpilasi kui kümme aastat tagasi.

Üliõpilaste arvu muutus õppevaldkonniti aastail 2014–2023 Eesti kõrgkoolides. Õppevaldkonna lühendi taga sulgudes on üliõpilaste arv 2023. aastal. Allikas: EHIS

„Eurostudenti“ 2023. aasta uuringu kohaselt vajab senisest suuremat tähelepanu **üliõpilaste rahaline toimetulek**, iseäranis finantsiliselt haavatavamates rühmades nagu erivajadusega üliõpilased, vene keeles keskkhariduse omandanud, kuni 19-aastased ja esimese põlvkonna üliõpilased. Uuringus leiti, et töötavate üliõpilaste koormus on väga suur: neil kulub õppimisele ja tasustatud tööle kokku keskmiselt 59 tundi nädalas. Töötamine on üliõpilastele küll osaliselt eneseteostus, kuid suurele osale ning eriti just suure koormusega töötavatele üliõpilastele ka tungiv vajadus, et üldse saaks kõrgkoolis õppida. Suurima osa elamiskuludest moodustavad kulutused toidule. Võrreldes 2019. aastaga on toidukulud kasvanud 15%, majutuskulud 6%, laenude tagasimaksed isegi üle kahe korra ja lapse eest hoolitsemise kulud ligi viis korda (ligi 20% üliõpilastest on lapsevanemad).

Uuringu kohaselt on **vaimse tervise** probleeme tajuvate üliõpilaste osakaal viimase kuue aastaga kasvanud ligi viiekordseks. Üliõpilastele mõeldud õppe- ja psühholoogilise nõustamise teenustest on teadlikud ligi 70% kõigist üliõpilastest, kuid valdav osa neist pole neid teenuseid (veel) kasutanud.

2023. aastal õppis Eesti kõrgkoolide tasemeõppes 4873 **välisüliõpilast** 124 riigist ja nad moodustasid 11% Eesti üliõpilaskonnast. Eesti kõrgkoolidesse vastu võetud välisüliõpilaste arv vähenes võrreldes eelmise aastaga ligi 20%. Viimati oli vastuvõetud välisüliõpilaste arv nii väike kümme aastat tagasi. Vastuvõtt vähenes kõige enam Venemaalt (-68%), Lätist (-35%) ja Aserbaidžaanist (-34%) pärit üliõpilaste arvel ning suurenes Ukrainast (+222%) ja Türgist (5%) tulnute arvel. 2023. aastal lõpetas õpingud 1313 välisüliõpilast, kes moodustasid sarnaselt eelnenud aastaga 15% kõikidest Eestis kõrgkooli lõpetanutest.

Statistikaameti andmetel töid välisüliõpilased ja lõpetamisjärgse aasta jooksul siin töötanud välisvilistlased 2023. aastal riigile üle 23,5 miljoni euro maksutulu, 49% neist töötas juhi või tippspetsialistina. Kõige suurem osa neist töötas info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ettevõtetes, järgnesid finants- ja kindlustusala ning töötleva tööstuse ettevõtted. Enamik välisvilistlastest jäi tööle Harjumaal asuvasse ettevõttesse. Välisüliõpilased töötavad järjest rohkem haridusasutustes, eelkõige ülikoolides. Teeninduses töötamine on aasta-aastalt vähenenud. Aastatel 2018–2022 õpingud lõpetanud välisvilistlaste analüüs näitas, et mida rohkem aega möödub õpingute lõpetamisest, seda väiksemaks jääb siin elavate ja töötavate välisvilistlaste osakaal lõpetanute seas.

ÕPPETÖÖ

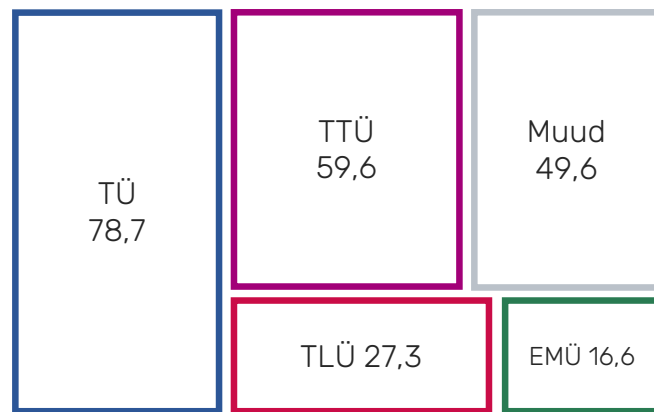
Rahastamine

Haridus- ja Teadusministeerium (HTM) kasutab kõrgkoolide rahastamisel mudelit, mille järgi jagatakse kõrgharidusõppe toetamiseks ette nähtud vahendid tegevustoetuseks ja sihtotstarbeliseks toetuseks. 2023. aastal eraldas HTM Eesti kõrgkoolidele halduslepingute kohaselt toetust 231,8 miljonit eurot, sellest avaõiguslikele ülikoolidele 201,9 miljonit, sh Tartu Ülikoolile 78,7 miljonit eurot.

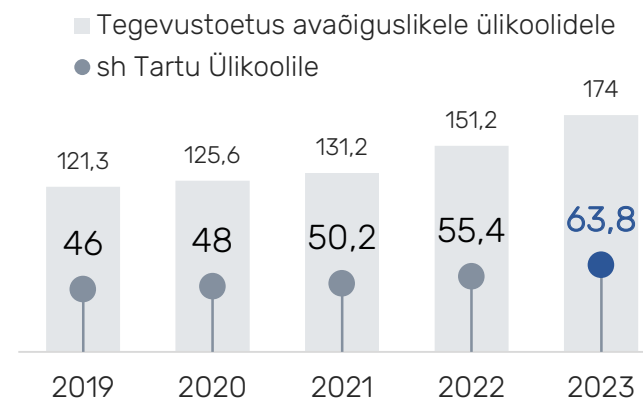
Tegevustoetus moodustas Eesti avaõiguslikele ülikoolidele antavast kogutoetusest 174 miljonit eurot, millest Tartu Ülikool sai 63,8 miljonit (37%). Avaõiguslikele ülikoolidele antud tegevustoetuse maht kasvas võrreldes 2022. aastaga 15%.

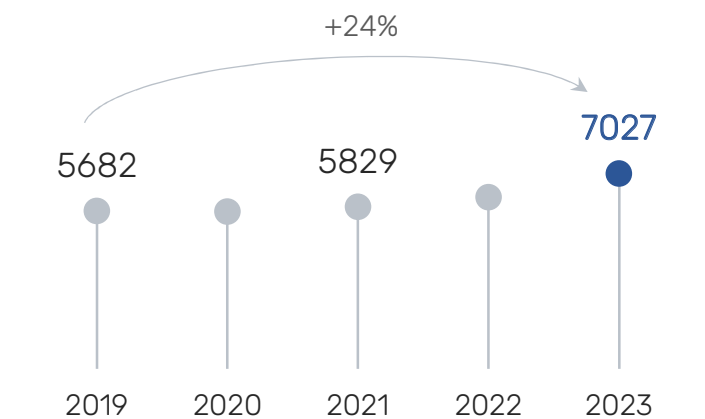
Märtsis jagas üliõpilasesindus peahoone ees tudengitele välja ühiskonnateo tiitliga saadud auhinnaraha, et juhtida tähelepanu kõrghariduse alarahastamisele

2023. aastal kõrgkoolidele eraldatud kogutoetus (tegevustoetus, doktorandi-toetus, raamatukogu tegevustoetus ja muud sihtotstarbelised toetused) miljonites eurodes. Allikas: HTM

Eesti avaõiguslikele ülikoolidele, sh Tartu Ülikoolile aastatel 2019–2023 eraldatud kõrghariduse tegevustoetus miljonites eurodes. Allikas: HTM

Tulu õppetegevusest üliõpilase kohta eurodes aastatel 2019–2023 (v.a tulu arst-residentide koolituseks)

Tasemeõpe

2023. aastal õppis Tartu Ülikoolis 14 778 **üliõpilast**, neist 88% tasuta õppekohal. Viimase viie aasta jooksul on üliõpilaste arv vähehaaval kasvanud. Kõige enam, 44% üliõpilastest õpib sotsiaalteaduste valdkonnas.

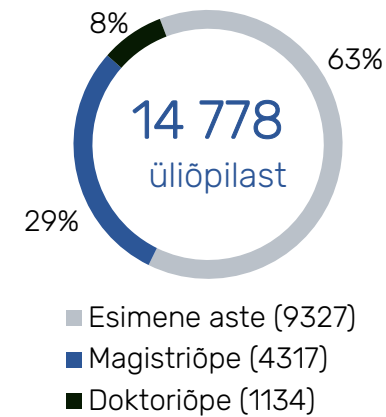
Uusi üliõpilasi võeti õppima 133 õppekava ja 8 doktoriõppe programmi alusel. Õpinguid alustas 4684 üliõpilast – 7% rohkem kui 2022. aastal. Vastuvõetute arv suurenes kõrghariduse esimesel astmel (rakenduskõrgharidus- ja bakalaureuseõppes ning integreeritud õppes) 10%, teisel astmel (magistriõppes) 2% ja kolmandal astmel (doktoriõppes) 9%.

2023. aastal omandas Eestis **üldkeskhariduse** 8376 õpilast, kellest 4235 (51%) jätkas õpinguid mõnes Eesti kõrgkoolis. 1566 õpilast ehk 37% neist, kes olid äsja lõpetanud gümnaasiumi ja astusid kõrgkooli, tulid õppima Tartu Ülikooli.

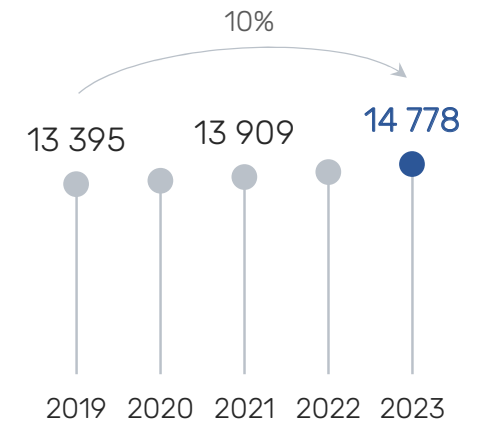
Teadliku erialavaliku toetamiseks korraldatakse sisseastujatele **lahtiste uste päevi** ja teisi infoüritusi. Kõigil soovijatel on võimalik tulla peaaegu aasta läbi **tudengivarjuks**, et tutvuda huvipakkuva erialaga, osaleda loengutel ja seminaridel ning saada otsest tagasisidet sama eriala üliõpilastelt. 2023. aastal käis tudengivarjuks 824 noort. Juunikuisele virtuaalsele **sisseastumise infopäevale** pani end kirja üle 700 inimese.

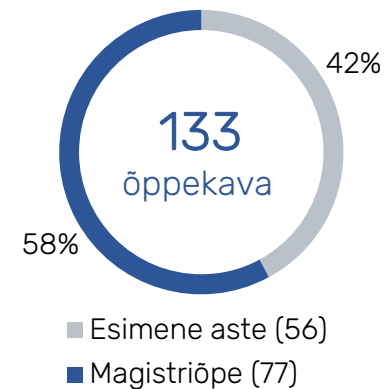
Lahtiste uste päev 1. märtsil

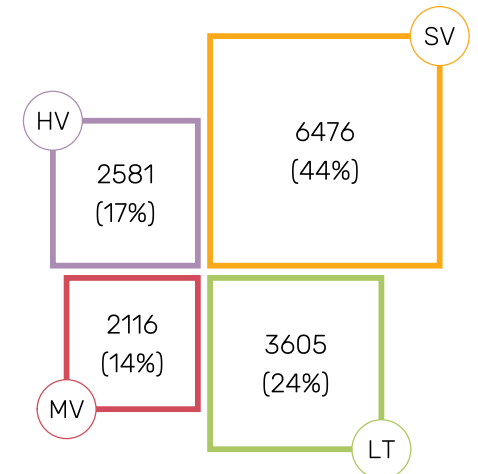
Üliõpilaste arv ja osakaal õppeastmete kaupa 2023. aastal

Üliõpilaste arv aastatel 2019–2023

Kõrghariduse esimese ja teise astme õppekavade arv (sh ühisõppekavad), mille alusel tuli 2023. aastal õppima uusi üliõpilasi

Üliõpilaste arv ja jaotus nelja valdkonna vahel 2023. aastal

2023. aasta vastuvõtu fookuses oli **õpetajate ja kooli tugispetsialistide** järelkasv. HTM-iga sõlmitud rahastuskokkuleppes võttis ülikool ülesandeks kasvatada hariduse õppevaldkonna eestikeelsete õppekavade puhul vastuvõetute arvu 2021. aastaga võrreldes 48%. Lisakohti avati kõigil hariduse õppevaldkonna õppekavadel peale eripedagoogika ja logopeedia magistriõppe, samuti avati magistriastmel koolipsühholoogide sessioonõpperühm.

Õpetajahariduse propageerimiseks korraldas ülikool aprillikuus bussituuri „Eesti otsib õpetajat“, mille käigus kohtuti kümnes koolis enam kui tuhande noorega. Tuuri eesmärk oli tõmmata õpetajaharidusele ka meedia tähelepanu. Samuti reklaamiti õpetajakoolituse erialasid artiklitega sagedõpetajatest. Alates 2023/24. õppeaastast makstakse õpetajakoolituse ja tugispetsialistide erialadel umbes 60%-le õppijatest riiklikku 400-eurost stipendiumi.

Rahastuskokkuleppes eesmärgiks seatud 766 õppekohast täideti 761. Enamiku õppekavade puhul oli häid kandidaate piisavalt, kavandatust väiksemaks jäi nelja magistriõppekava vastuvõtt.

Õpetajate ja tugispetsialistide koolituse õppekohtade ja vastuvõetute arv 2023/24. õppeaastal

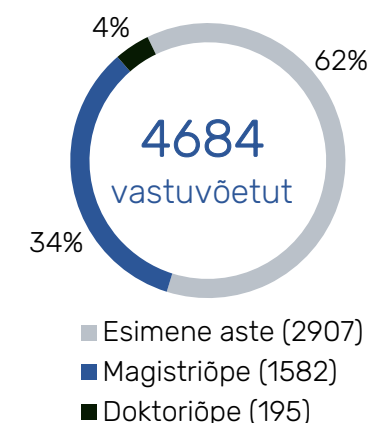
	Õppekohtade arv	Vastuvõetute arv õppeaasta alguse seisuga
Alushariduse õpetajad	159	164
sh Narva kolledžis	69	74
Üld- ja kutsehariduse õpetajad	507	491
sh Narva kolledžis	110	111
Eripedagoogid ja logopeedid (bakalaureuseõpe)	75	77
Koolipsühholoogid (psühholoogia magistriõpe Pärnu kolledžis)	25	29
Kokku	766	761

Hariduse õppevaldkonna vastuvõtt moodustas 2023. aastal 17% kogu esimese ja teise astme vastuvõetust. Sisseastumisavalduste arv kasvas eelmise aastaga võrreldes 39%, õppima asujate arv 27%.

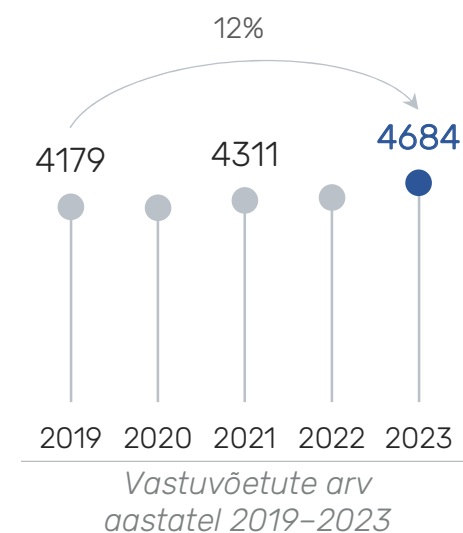
 Ülikooli siht on, et õpetajakoolituse läbinute arv kasvaks 2025. aastaks vähemalt 350-ni. 2023. aastal lõpetas õpetajakutset andva õppekava 320 üliõpilast.

2023. aastal õppis Tartu Ülikoolis 1614 **välisüliõpilast**, s.o 11% üliõpilaste üldarvust. 50% neist olid magistri- ja 27% doktoriõppes. Välisüliõpilasi oli kokku 104 riigist.

Välisüliõpilaste arv vähenes 2022. aastaga võrreldes kogu Eestis 11% ja Tartu Ülikoolis oli see näitaja sama. Välisüliõpilaste vastuvõtt vähenes 30%. See on tingitud muu hulgas Venemaa agressioonist

2023. aastal vastuvõetute arv õppeastmete kaupa

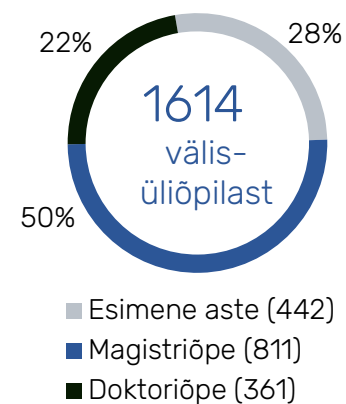
Ukrainas: Venemaa lähedus sisendab ebakindlust, üliõpilaste vastuvõtt Venemaalt on piiratud ja riigi viisapoliitika on rangem. Oma mõju on ka sellel, et Välisministeeriumi varasemat arengukoostöö programmist makstavat stipendiumi esimese ja teise astme üliõpilastele enam ei ole, ent elukallidus Eestis on tõusnud.

Välisüliõpilaste ettevalmistuse paremaks kontrollimiseks on esimese astme ingliskeelses õppes kasutusele võetud sisseastumistest.

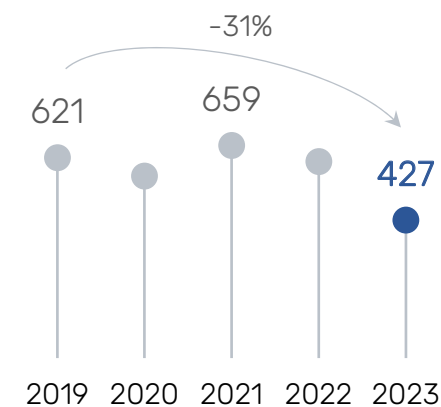
Doktoriõppesse astujate hulgas on viimastel aastatel suurenenud Eesti kodanike osakaal: 2023. aastal vastuvõetute hulgas oli kaks kolmandikku Eestist ja üks kolmandik välismaalt. Vastuvõetud välisdoktorantidest 22% oli magistriõpingud lõpetanud Tartu Ülikoolis.

Alates 2023/24. õppeaastast on võõrkeelsete õppekavade alusel õpet alustavatel välisüliõpilastel kohustus läbida 6 EAP mahus **eesti keele õpet**. 2023. aastal suurendati keelekursuste hulka ning loodi nii välisüliõpilastele kui ka eesti keelt teise keelena kõnelevatele üliõpilastele juurde uusi suhtlus- ja vestluskursusi ning akadeemilise kirjutamise kursus. Kokku osales uutel või täiendatud kursustel üle 200 välisüliõpilase ja sadakond eesti keelt teise keelena kõnelevat üliõpilast. Välisdoktorantidele korraldati suvised intensiivkursused ja sügisene keelelaager, kus oli kokku ligi poolsada osalejat. Sügisel pakuti eesti keelt teise keelena kõnelevatele uutele üliõpilastele kohustusliku keeletesti kõrval võimalust panna ka vabatahtlikult oma eesti keele oskus proovile, et neil oleks vajaduse korral võimalik kohe õpingute alguses seda mõnel keelekursusel täiendada.

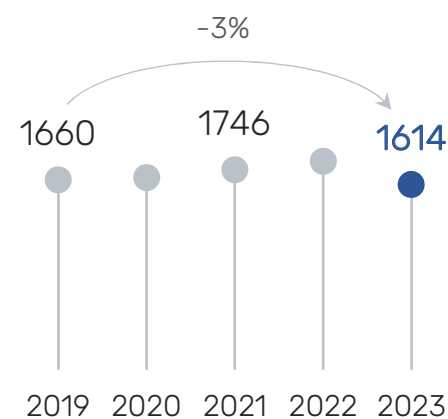
Sügissemestril alustas peale Narva ka Tartus tööd muu emakeelega üliõpilaste **keelenõustaja**, kes annab eesti keele alast abi ja nõu erialaste akadeemiliste tekstide kirjutamisel. Keelenõustamisel käis 35 üliõpilast kokku 77 korda.

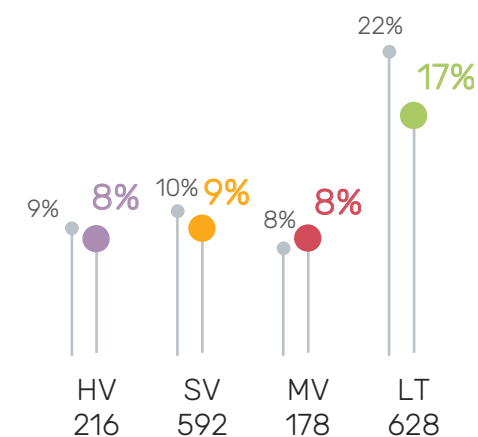
Välisüliõpilaste arv õppeastmete kaupa 2023. aastal

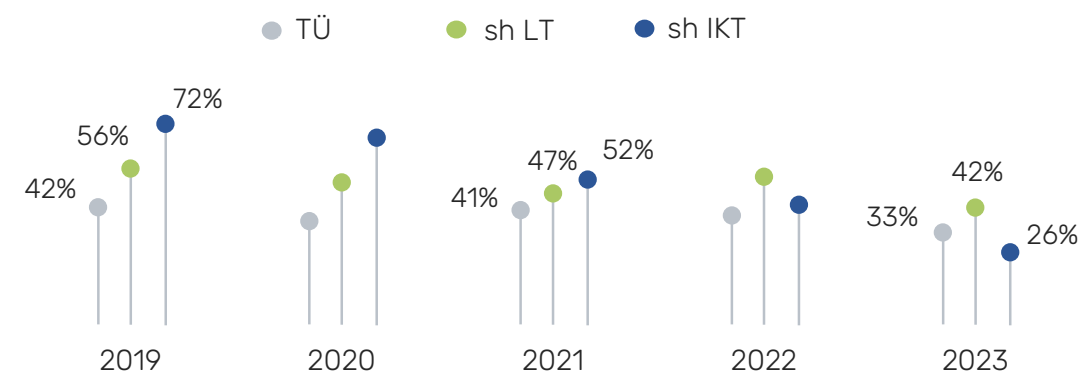
Vastuvõetud välisüliõpilaste arv (sh ühisõppekavade alusel õppijad) aastatel 2019–2023

Välisüliõpilaste arv aastatel 2019–2023

Välisüliõpilaste arv ja osakaal valdkonniti 2023. aastal. Halli värviga on võrdluseks välisüliõpilaste osakaal 2019. aastal

Doktoriõppesse vastu võetud välisdoktorantide osakaal, sh loodus- ja täppisteaduste valdkonnas ning IKT õppevaldkonnas, aastatel 2019–2023

Ülikooli eesmärk on, et lõpetajate hulgas oleks õpirändes osalenud üliõpilasi vähemalt 18%. 2023. aastal lõpetanutest oli välisõppekogemus 11%-l.

Eelmise õppeaastaga võrreldes oli välismaale minejaid 36% rohkem. Välismaale suundus 747 vahetusüliõpilast, nendest kolmandik käis praktilal. 454 üliõpilast ehk 61% väliskõrgkoolides õppinud ja välispraktilal osalenud üliõpilastest kasutas EL-i haridusprogrammi „Erasmus+“.

747

Tartu Ülikooli üliõpilast õppis 2022/23. õppeaastal välisriigis

Soome 151 Saksamaa 82 Tšehhi 55 Itaalia 47
Rootsi 43 Hispaania 36 Belgia 34 Prantsusmaa 33 Muud 266

Väliskülalisüliõpilasi oli 573, mida on 5% vähem kui aasta varem. Programmi „Erasmus+“ raames õppis ülikoolis kokku 446 vahetusüliõpilast.

573

väliskülalisüliõpilast õppis 2022/23. õppeaastal Tartu Ülikoolis

Saksamaa 130 Ukraina 70 Prantsusmaa 48
Tšehhi 46 Itaalia 45 Hiina 27 Hispaania 23 Belgia 22 Muud 162

„Erasmus+“ käesoleva perioodi fookuses on vähemate võimalustega üliõpilaste kaasamine, keskkonnasäästlik õpiränne ning digitaalsete tööprotsesside ja õppemeetodite kasutamine. Õpirändes osalejate ringi on aidanud laiendada lisatoetused ja koos partnerülikoolidega välja töötatud lühiajalised põimõppekursused.

Tulevikuoskuste arendamine

Koostöös doktoriõppe keskustega töötati välja **doktorandi eneseanalüüsi vahendid**, mis toetavad doktorandi professionaalset arengut ja karjääriplaneerimise oskuste omandamist. Eneseanalüüs tugineb kahele üleeuroopalisele karjääri alustava teadlase jaoks sobivale ülekantavate oskuste raamistikule

(sh pädevusraamistik ResearchComp) ja doktoriõppe programmi õpiväljunditele, võimaldades planeerida läbimõeldult oma õpinguid ning mõtestada karjäärivalikuid nii ülikoolis kui ka mujal. 2023. aastal korraldasid karjääriõustajad sissejuhatavate kursuste raames esmakordselt **karjääriplaneerimise seminarid** esimese aasta doktorantidele.

Ülikool leppis HTM-iga kokku ülesandes pöörata õppekavade arendamisel ja õpetamisel läbivalt tähelepanu tulevikuoskuste, sh digipädevuse ja ettevõtlikkuse arendamisele ning üliõpilaste tagasisidele.

2023. aastal pandi alus ülikooli **tulevikuoskuste raamistikule**, kuhu on valitud üheksa oskust: enesejuhtimis-, suhtlemis- ja koostööoskus, probleemi lahendamine, loovus, kriitiline mõtlemine, digioskused, ettevõtlus ja kestlik mõtteviis. Raamistiku väljatöötamisel on silmas peetud eelkõige üliõpilast ning tema vajadust ennast analüüsida, teadvustada edasises elus tarvilikke oskusi ja otsida selleks sobivaid enesetäiendamisevõimalusi.

Raamistikust lähtudes hinnatakse ja edendatakse ka ülikooli võimekust pakkuda tulevikuoskusi arendavaid õppeaineid. 2023. aasta kevadel toimus konkurss, et välja töötada õppeained, mis sobivad mitme eriala üliõpilaste tulevikuoskuste arendamiseks. Konkursile laekunud taotlustest valiti välja seitse. Konkursil olid kesksel kohal loovus, kestlik mõtteviis, kriitiline mõtlemine ja digioskused.

Läbitud **üldoskuste ained** (ettevõtlusõpe, õpioskused, karjääriplaneerimine) on üks kuuest ülikooli õppekavade tulemusnäitajast. 2023. aastal analüüsiti üliõpilaste valikuid ettevõtlusoskuste omandamisel. Viimase viie aasta jooksul on ülikooli kõigis neljas valdkonnas õpetatud kokku 108 ettevõtlusainet, neist 65% sotsiaalteaduste valdkonnas. Ettevõtlusõppes osalenuid on protsentuaalselt kõige rohkem rakendus- kõrgharidusõppes (ligi 35%). Bakalaureuse- ja magistriõppes on ettevõtlusainetes osalenuite osakaal aastatega veidi kasvanud, ulatudes 11%-ni.

Tagasiside

Ülikooli õppekavade sisehindamise süsteem põhineb õppekavade statistikal ning õppekavade ja -ainete kohta antaval tagasisidel. Sisehindamise aruandes analüüsivad programmijuhid nii õnnestunud arendustegevust kui ka muutuste vajadust ning seda infot jagatakse akadeemiliste üksuste ja valdkondade nõukogudes. Sisehindamise eesmärk on õnnestumisi esile tuua, headest kogemustest õppida ja probleemidele koostöös lahendusi otsida.

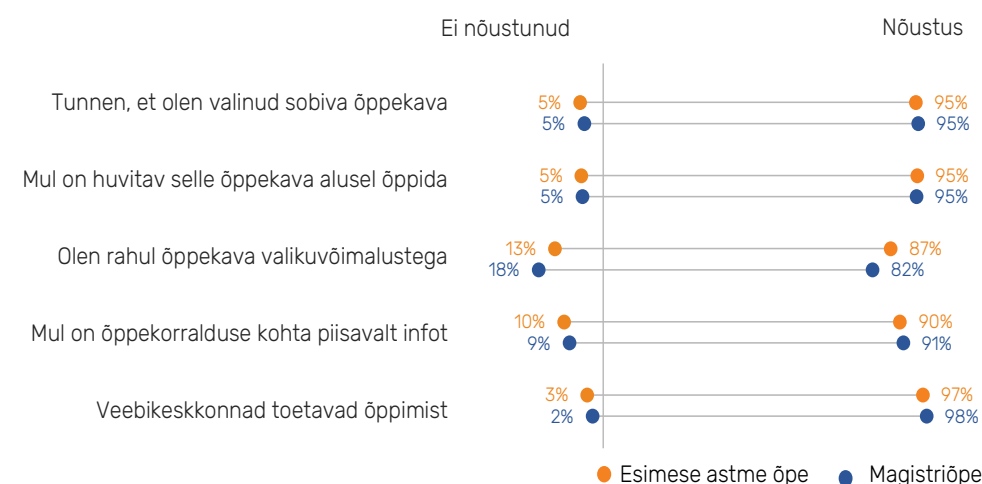
Õppekava tagasiside küsimustikule vastamine võimaldab üliõpilastel analüüsida oma õpikogemust. Küsimused puudutavad õppekava sidusust ja ülesehitust, õppekorraldust ja -keskkonda, üliõpilaste oskuste arengut ning tugisüsteemide tööd. 2023. aastal andis oma õppekava kohta tagasisidet 55% küsitletutest, kokku täideti 2872 ankeeti. Ilmselt koroonapandeemia mõjust tingituna on varasemate aastatega võrreldes kasvanud nende osakaal, kes on saanud õppida koos kaasüliõpilastega väljaspool loenguid ja seminare.

Kõigil üliõpilastel on igal semestril kohustus anda **tagasisidet** vähemalt nelja **õppeaine** kohta. 2022/23. õppeaastal laekus üliõpilastelt 83 078 tagasisideankeeti. Kokku anti tagasisidet 4139 õppeaine kohta. Tagasisidet analüüsivad programmijuhid igal aastal, see on õppekava sisehindamise osa.

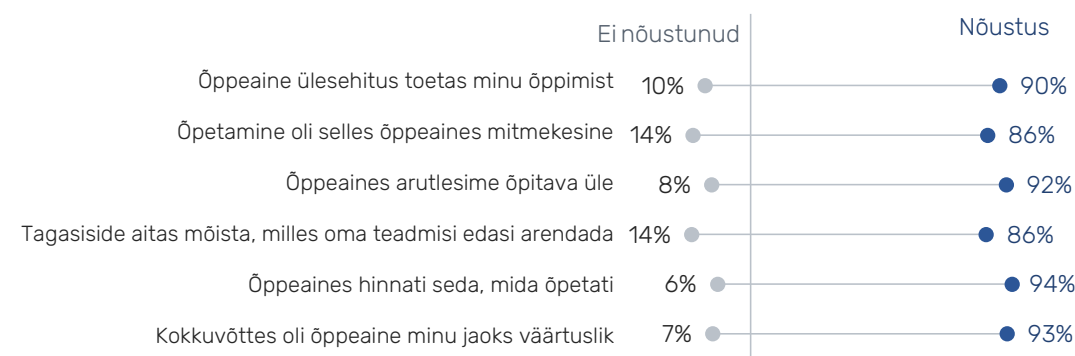

Ülikooli eesmärk on, et 95% ainetes oleks üliõpilaste rahulolu õpetamisega suur. 2023. aastal oli see nii 89% ainetes.

2022.–2023. aastal korraldati projekti „Eurograduate“ raames üle-eestiline vilistlaste küsitlus. Tartu Ülikooli esimese ja teise õppeastme 2019.–2021. aastal lõpetanutest vastas 1485 (vastamise määr 18%). Neist 93% on omandatud kõrgharidusega üldiselt rahul, 92% on rahul õppekava ja eriala valikuga ning 84% tunneb end tööturul konkurentsivõimelisena.

Õppekava tagasiside küsitluse tulemused (väitega nõustunute ja mittedõustunute osakaal) 2022/23. õppeaastal

Õppeainete tagasiside küsitluse tulemused (väitega nõustunute ja mittedõustunute osakaal) 2022/23. õppeaastal

Edasijõudmine

2023. aastal **katkestas** õpingud 1517 üliõpilast. Katkestamise määr oli esimesel õppeastmel 11%, magistriõppes 11% ja doktoriõppes 9%. Osa katkestanutest jätkas siiski aasta jooksul õpinguid Tartu Ülikoolis. Kui võtta arvesse kaht järjestikust aastat, 2022 ja 2023, oli väljalangenud üliõpilaste osakaal 9,6% (A2025 eesmärk 9% või vähem). Kõige suurem on katkestanute osakaal loodus- ja täppisteaduste valdkonnas, kuid ühtlasi on seal kõige suurem osa neid, kes jätkavad aasta jooksul õpinguid Tartu Ülikoolis mõne teise õppekava alusel.

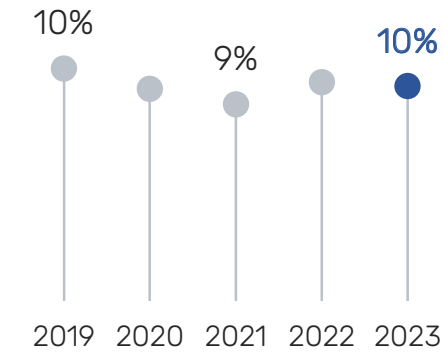

2023. aasta lõpetanute hulgas 17% (A2025 eesmärk on 13–15%).

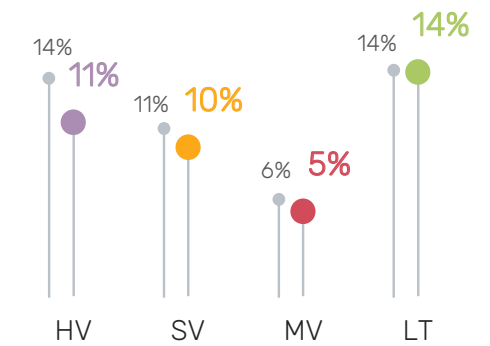
Tartu Ülikooli **lõpetas** Tartu 2919 üliõpilast. Lõpetanute arv on viie aastaga kasvanud 8%, nominaalõppeajaga lõpetajaid oli kõigi astmete peale kokku 41% (2019. aastal 42%). Välisüliõpilasi oli 2023. aasta lõpetanute hulgas 17% (A2025 eesmärk on 13–15%). Statistikaameti andmetel on Eestisse tööle jäävate välismaalastest vilistlaste osakaal viimase aasta jooksul vähenenud kõikides kõrgkoolides. 2022. aastal Tartu Ülikooli lõpetanud välisüliõpilastest töötas lõpetamisjärgsel aastal Eestis 53%.

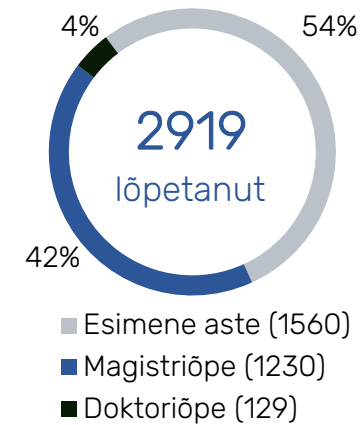
2023. aastal **kaitses** Eestis **doktorikraadi** 237 inimest, neist 129 Tartu Ülikoolis (6% rohkem kui 2022. aastal). **Kraadi kaitsmiseni jõuab kuue aastaga 36% doktorantidest** (A2025 eesmärk on 50%). Doktoriõppe lõpetamise efektiivsust ei ole õnnestunud soovitud määral parandada, sest praegu õpivad veel doktorandid, kes ei ole saanud pühenduda ainult doktoriõpingutele nagu pärast 2022. aasta doktoriõppe reformi vastu võetud doktorantidest nooremteadurid.

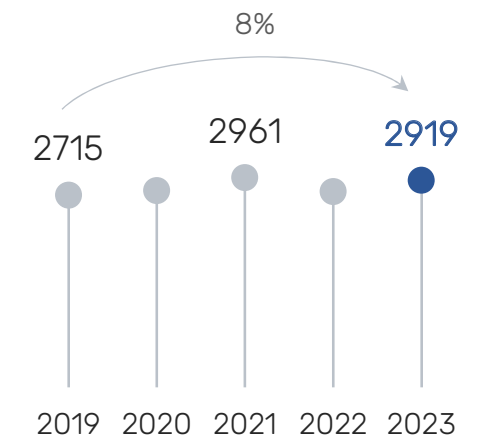
Väljalangenute osakaal aastatel 2019–2023

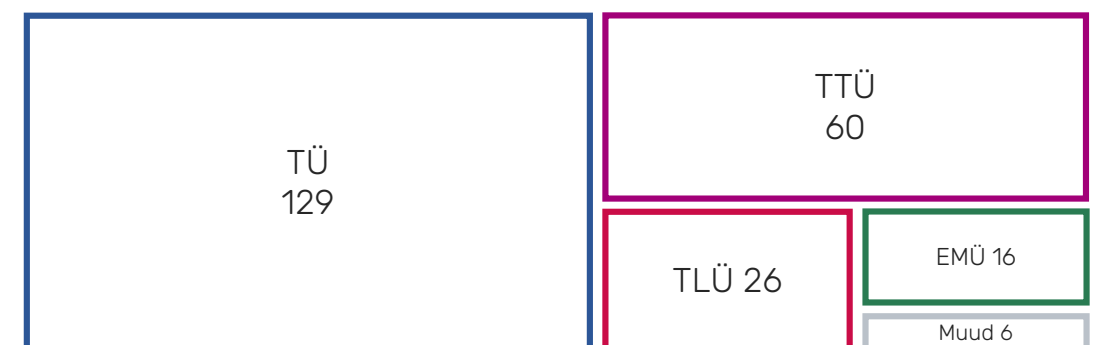
Väljalangenute osakaal valdkonniti 2023. aastal. Halli värviga on võrdluseks väljalangenute osakaal 2019. aastal

Lõpetanute arv õppeastmete kaupa 2023. aastal

Lõpetanute arv aastatel 2019–2023

Doktoriõppe lõpetanute arv Eesti ülikoolides 2023. aastal. Allikas: EHIS

Üliõpilaste toetamine

Nõustamiskeskus pakub kõikide õppeastmete üliõpilastele õppekorralduslikku, karjääri- ja psühholoogilist nõustamist ning lühikoolitusi, toetab erivajadusega üliõpilasi õppetöös, koolitab tuutoreid ja jagab õppimisega seotud teavet.

Nõustamiskeskusesse pöördunud üliõpilaste arv 2023. aastal

Õppekorralduslik nõustamine	802
Karjäärinõustamine	541
Psühholoogiline nõustamine	2255
Erivajadustega üliõpilaste nõustamine	183

Töötube, koolitusi ja tugigruppe korraldas nõustamiskeskus 238-le üliõpilaste rühmale.

2023. aastal oli üliõpilastele abiks 101 **tuutorit**. Tuutor on spetsiaalses õppeaines ettevalmistuse läbinud vabatahtlik üliõpilane, kes toetab oma eriala esmakursuslasi või välisüliõpilasi õpingute alustamisel.

Nõustamiskeskus pani 2023. aastal rohkem rõhku **vaimse heaolu ja tervise toetamisele** ennetava tegevuse kaudu. Selleks et teavitada ülikooliperet nõustamiskeskuse tegevusest ja abivõimalustest, tehti koostööd Eesti Psühholoogiaüliõpilaste Ühenduse, Ukraina Maja ja Tartu Ülikooli välisüliõpilasi toetavate tudengisaadikutega. Nõustamiskeskusest ettevalmistuse saanud psühholoogia ja sotsiaaltöö eriala üliõpilased alustasid tudengitele mõeldud toetavate vestlusringidega. 2023. aastal tegutses seitse kuni 12-liikmelist rühma, sh üks inglise keeles, ja semestri jooksul kohtuti kuus korda. Aasta jooksul korraldas nõustamiskeskus viis tugigrupi kohtumist: kaks neist õppimisega seotud ärevusega toimetulekuks ning kolm aktiivsus- ja tähelepanuhäirega üliõpilaste toetamiseks.

Hakati koostama kaht veebilehte, mis toetavad **enesejuhtimist**: kogu ülikoolipererele mõeldud vaimse tervise veebilehte ning üliõpilastele ja sisseastujatele mõeldud Karjäärivärvavat. Vaimse tervise veebileht pakub infot ja harjutusi enese abistamiseks ja teiste toetamiseks ning teavet vaimset heaolu toetavate ürituste ja koolituste kohta. Karjäärivärvavasse koondatakse õpingute, praktika, õpirände ja tööelu planeerimise ning tulevikuoskuste arendamisega seotud teemad.

Üliõpilaste kaasamine

Juunis toimus Ahhaa keskus **tegusate üliõpilaste tänuüritus**, mis aitab ühendada ja motiveerida aktiivseid, üldjuhul vabatahtlikult tegutsevaid tudengeid. 2023. aasta tänuürituse teema oli vaimse tervise hoidmine, üliõpilastele korraldati selleletemaline õpituba ja improteatri etendus.

Ülikooli arengufondi toel algatas üliõpilasesindus kolmeaastase ettevõtmise, **operatsiooni „Katalüsaator“**, millega toetatakse üliõpilasesinduse organisatsioone ning üliõpilaste isiklikku arengut ja võrgustiku loomist. Muu hulgas pakutakse tudengitele seminari- ja koosolekuruume. Projektifondi kaudu toetatakse üliõpilasesinduse tegevust, mis aitab kaasa ülikooli arengukava eesmärkide täitmisele. 2023. aastal rahastati 18 projekti.

Üliõpilasesinduse käsutusse antud ruumis aadressil Ülikooli 17 saavad tudengiorganisatsioonid korraldada üritusi. Tiksula nime saanud ruum avati kevadel

Täiendusõpe

2023. aastal osales 1489 kursusel 58 722 täiendusõppijat. Lisaks korraldati 174 sisekoolitust, kus osaleti 3435 korral. Ühe üliõpilase kohta oli ülikoolis neli täiendusõppijat.

Võrreldes 2022. aastaga suurenes täiendusõppijate arv 27%. Enim kasvas veebiõppes osalenute hulk. Kuigi veebiõppeprogramme oli võrreldes 2022. aastaga 9% vähem, kasvas neis õppijate arv 36%, moodustades 60% kõikidest täiendusõppeprogrammide õppijatest. Toimus 26 vaba juurdepääsuga e-kursust (MOOC) ja neil osalenute arv suurenes võrreldes eelmise aastaga 32%. MOOC-idel õppinud moodustasid kolmandiku kõigist veebiõppes osalenutest.

Täiendusõppekursuste ja neil õppijate arv 2023. aastal

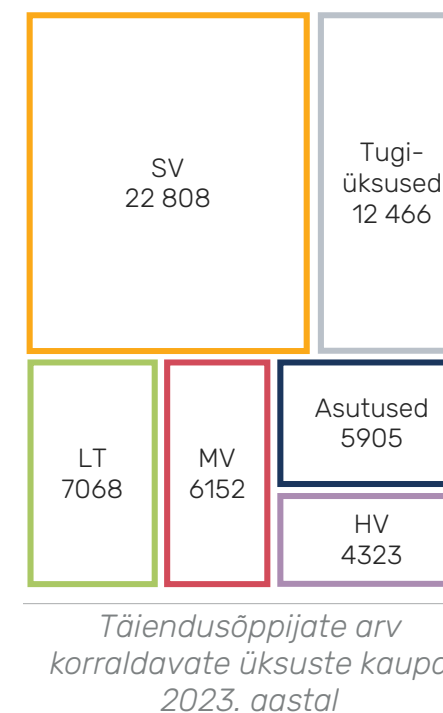
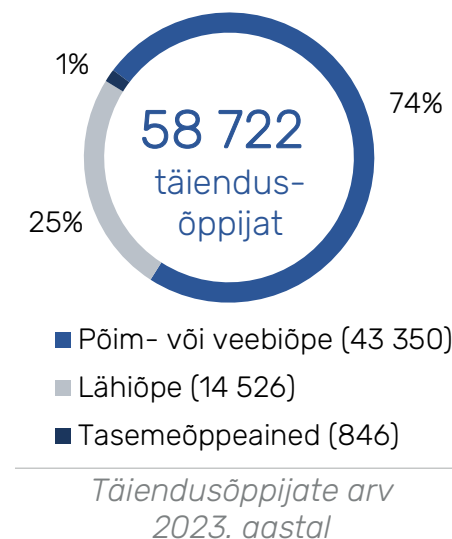
	Kursuste arv	Õppijate arv
Täiendusõppeprogrammid, sh mikrokraadiprogrammid	1045	57 876
sh põim- või veebiõpe (sulgudes osakaal kõigi täiendusõppeprogrammide ja neis õppijate hulgas)	654 (63%)	43 350 (75%)
sh MOOC-id	26	11 526
Tasemeõppeained	444	846
Täiendusõpe kokku	1489	58 722

Tulu täiendusõppest koos projektide, programmide ja sihtfinantseeringuga oli 8,3 miljonit eurot, mida on 14% rohkem kui eelmisel aastal.

Täiendusõpet korraldati edukalt ka väljaspool Tartut: osalejaid oli kõige enam Harjumaal, Pärnumaal, Viljandimaal ja Ida-Virumaal, st piirkondades, kus tegutseb ülikooli kolledž või esindus.

Ülikool pakub täiendusõpet nii avaliku kui ka erasektori asutustele. Koolitusi tellisid teiste hulgas Tervisekassa, tehisintellekti- ja robootikakeskus AIRE, Viru Keemia Grupp, Politsei- ja Piirivalveamet, Riigikohus, Swedbank, mitu ministeeriumi, kohalikud omavalitsused ning tervishoiu- ja haridusasutused.

Tartu observatooriumi külastuskeskuse 2022. aastal algatatud õpetajakoolituste programm „Kosmos ühendab“ pälvis täiskasvanud õppija nädalal Tartumaa 2023. aasta õpiteo eripreemia. Programmi raames on kahe aasta jooksul toimunud 14 koolitust 359 osalejaga.

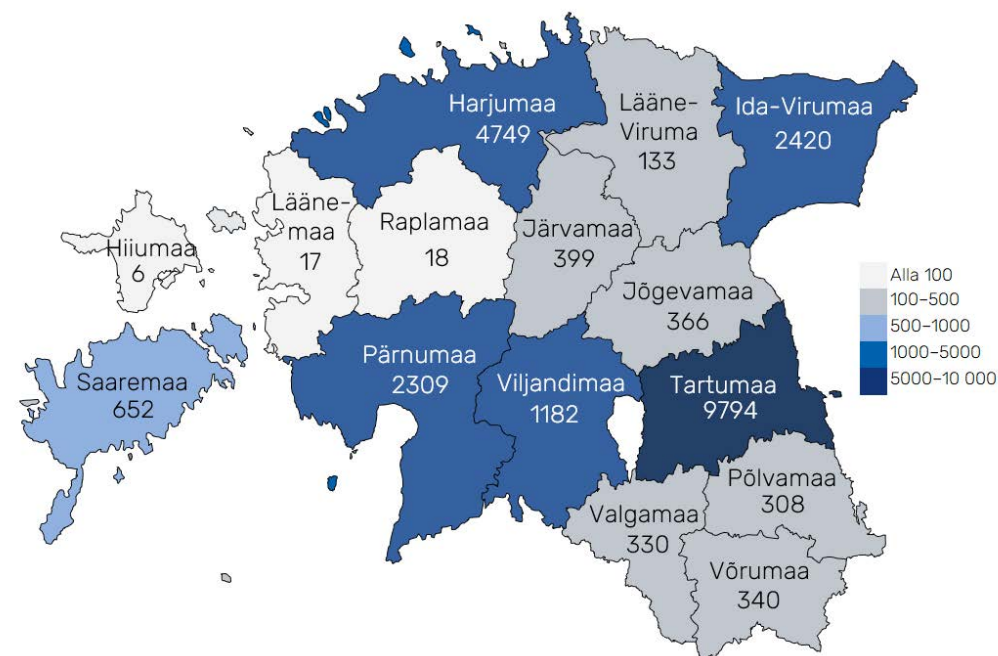

Eesti Töötukassa tellimusel pakkus ülikool kõikidele õpivõimelistele kaht veebiseminaride sarja: digioskusi ja tarkavat tehnoloogiat tutvustavatel seminaridel oli osalejaid 1945 ning karjääri edendamise seminaridel 5594.

2023. aastal lõppesid paljud Euroopa Sotsiaalfondi rahastatud programmid ja projektid. Programmis „Edu ja tegu“, mille sihtrühmaks olid ettevõtlus- ja karjääriõppe õpetajad ja spetsialistid, korraldas ülikool kaheksa aasta jooksul 70 koolitust, kus oli kokku 3288 osalejat; muu hulgas töötati eelkõige õpilaste ettevõtlus- ja karjääripädevuse arendamiseks välja kaks MOOC-i, kus osales kokku ligi 2000 õppijat. Aastatel 2020–2023 korraldas ülikool sotsiaalfondi programmi „Täiskasvanuhariduse edendamine ja õppimisvõimaluste avardamine“ raames 73 tasuta koolitust töötavatele täiskasvanutele. Koolituse lõpetas tunnistusega 2566 osalejat.

Ülikool jätkas **mikrokraadiprogrammide** pakkumist, et võimaldada töötavatel inimestel omandada lisaeriala või pädevus mõnes kitsamas tegevusvaldkonnas ning jätkata tulevikus soovi korral õppimist tasemeõppekava alusel. 2023. aasta kevadel õppis 41 mikrokraadiprogrammi alusel 380 õppijat ja sügisel 47 programmi alusel ligi 490 õppijat. Mikrokraadiprogrammid kui tervikliku sisu ja tööturu väljundiga täiendusõppeprogrammid on hästi vastu võetud. Tagasisidet andnud õppijatest 98% oli nõus, et mikrokraadiprogramm on neile väärtuslik, ja ligi 50% soovis õpinguid tasemeõppes jätkata. Tagasisides tõsteti esile õppejõudude professionaalsust ja hästi organiseeritud veebiõpet, mis võimaldas vajaduse korral osaleda õppetöös eemalt ning loenguid ette või järele vaadata.

Väärikate ülikooli korraldamise eesmärk on anda vanema- ealistele paremad võimalused elukestvaks õppeks ja

Täiendusõppeprogrammides osalenute arv kursuse toimumiskoha järgi 2023. aastal maakonniti (v.a veebiõpe)

toimetulekuks muutuvus ühiskonnas. 2022/23. õppeaasta kevadsemestril jätkusid väarikate ülikooli 16 programmi 15 paigas üle Eesti: Tartus, Tallinnas (eesti ja vene keeles), Pärnus, Viljandis, Narvas (vene keeles), Elvas, Keilas, Kuressaares, Põltsamaal, Põlvas, Saue, Türil, Valgas, Viimsis ja Võrumaal. Programmides osales 3090 inimest, mida on 44% rohkem kui aasta varem. 2023/24. õppeaasta sügissemestril alustati taas kõikide programmidega. Põhiprogrammidesse registreerus sügissemestril 3329 õpivõimelist.

2023. aastal toimus väarikate ülikoolis ka üheksa veebiseminariga 455 osalejaga. Lisaks pakuti õpitube, õppekäike ning koolitusi võõrkeele- ja digioskuste arendamiseks.

TEADUSTÖÖ

Seisame teadus- ja töenduspõhise maailmavaate eest, väärtustame tippteadlasi, soodustame akadeemilise järelkasvu arengut ning kaasame teadustöö rahastamiseks aktiivselt välisloetust.

Rahastamine

Ülikooli 2023. aasta põhieelarves olid teadustulud 124,3 miljonit eurot. Võrreldes 2022. aastaga kahanesid teadustulud 2,5%, peamiseks põhjuseks EL-i tõukefondide toetuste vähenemine seoses uue eelarveperioodi meetmete aeglase käivitamisega. Kavandatust märkimisväärselt enam laekus raha riiklikest ja välisloetustest.

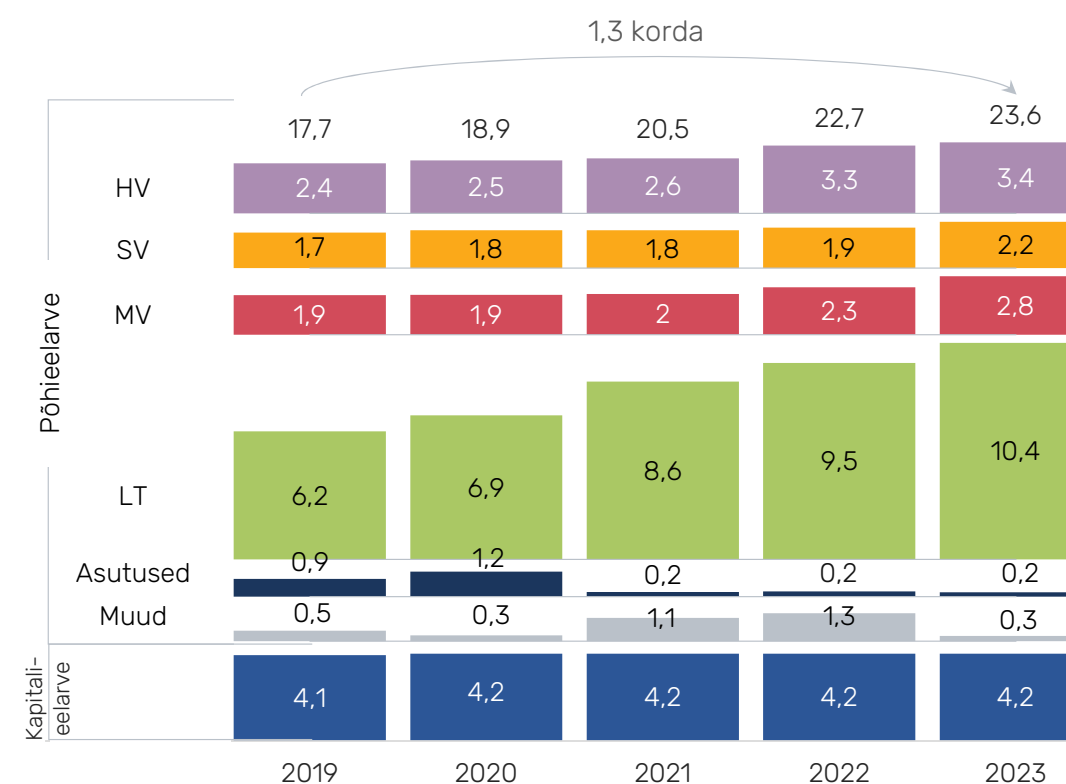
2023. aastal eraldati Tartu Ülikoolile riigieelarvest teaduse **baasrahastuseks** 23,6 miljonit eurot. See moodustas ligikaudu 43% baasrahastuse kogusummast (55,3 miljonit eurot), mis jagunes Eesti 22 positiivselt evalveeritud teadus- ja arendusasutuse vahel. Ülikoolile eraldatud baasrahastuse summa on suurenenud, kuid selle osakaal ülikooli teadustuludes viimastel aastatel enam mitte, jäädes alla 20%. Baasrahastuse kasv riigieelarves jääb seda taotleivate uute positiivselt evalveeritud eraõiguslike teadus- ja arendusasutuste lisandumisele alla.

Ülikooli nõukogu eraldas rahvusteaduste toetuseks mõeldud baasrahastuse osa (1,6 miljonit eurot) humanitaarteaduste ja kunstide valdkonnale. Baasrahastuse põhiosast eraldati 4,2 miljonit eurot investeringuteks õppe- ja teadushoonetesse ning ülejäänud põhiosa jagati järgmiselt:

- 74% akadeemilistele üksustele kooskõlas nende panusega ülikooli baasrahastuse teenimisel,
- 20% ülikooli arengufondi,
- 6% rektorile valdkondade tulemusrahastamiseks.

Teadus- ja arendusasutustele 2019. ja 2023. aastal eraldatud teaduse baasraha miljonites eurodes

Teadus- ja arendusasutus	2019	2023	Kasv
Tartu Ülikool	17,7	23,6	5,9 (1,3 korda)
Tallinna Tehnikaülikool	9,0	12,3	3,3 (1,4 korda)
Tallinna Ülikool	2,9	3,8	0,9 (1,3 korda)
Eesti Maaülikool	2,5	4,3	1,7 (1,7 korda)
Teised asutused	7,0	11,3	4,3 (1,6 korda)
Kokku	39,1	55,3	16,2 (1,4 korda)

Teaduse baasraha jaotumine aastatel 2019–2023 ülikooli kapitali- ja põhieelarve vahel pärast tulemussummade jaotamist ja arengufondist eraldiste tegemist miljonites eurodes

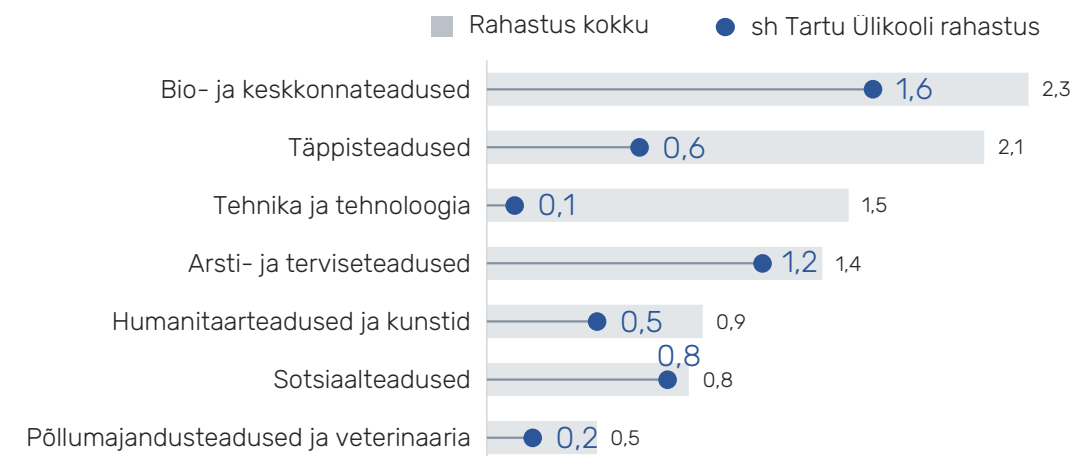
Akadeemilised üksused kasutasid neile eraldatud summat kokku ligi saja teadusteema ja projekti algatamiseks ning kaasrahastamiseks, sh eksperimentaalarenduse toetamiseks. Tööjõukulud moodustasid kokku 41% (8,9 miljonit eurot) baasrahastuse allikatest tehtud kuludest, mis on kooskõlas A2025 tegevuskava eesmärgiga suunata rohkem vahendeid palkade konkurentsivõime tugevdamiseks.

Eesti Teadusagentuuri **personaalsete uurimistoetuste** (järeldoktori-, stardi- ja rühmagrandid) rahaline maht ja osakaal ülikooli teadustuludes on viimastel aastatel järjest suurenenud. 2023. aastal olid need ligi 32 miljonit eurot ehk 26% teadustuludest. Stardi- ja rühmagrande anti 2023. aastal Eestis uute projektide jaoks välja kokku 9,5 miljoni euro eest. Tartu Ülikooli teadlased said sellest 4,9 miljonit eurot (52%), mille toel alustati 27 uut uurimisprojekti. Jätkusid ka varem alanud 146 projekti, mida rahastati 26,8 miljoni euroga. Neile lisaks algasid 2023. aastal kuus uut järeldoktoriprojekti (kokku 220 750 eurot).

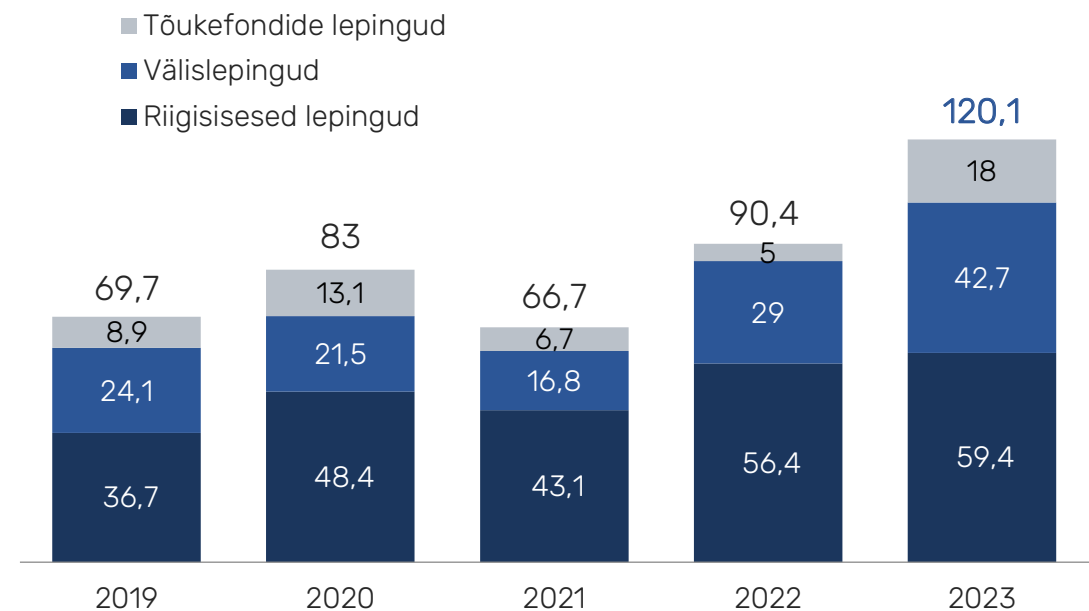
Riik otsustas rahastada eeloleval seitsmel aastal kuut Tartu Ülikooli juhtimisel alustavat teaduse **tippkeskust**:

- jätkusuutliku rohevesiniku ja energiatehnoloogia tippkeskus (juht füüsikalise keemia professor [Enn Lust](#)),
- Eesti tehisintellekti tippkeskus (juht masinõppe kaasprofessor [Meelis Kull](#)),
- personaalmeditsiini tippkeskus (juht bioinformaatika professor [Reedik Mägi](#)),
- Eesti juured: rahvastiku ja kultuuri kujunemise transdistsiplinaarsete uuringute tippkeskus (juht arheogenoomika professor [Kristiina Tambets](#)),
- heaoluteaduste tippkeskus (juht afektiivpsühholoogia professor [Andero Uusberg](#)),
- kestliku maakasutuse tippkeskus (juht geoinformaatika professor [Evelyn Uuemaa](#)).

Lisaks osaleb ülikool partnerina veel neljas uues tippkeskuses.

2023. aastal Eestis alanud stardi- ja rühmagrandiprojektide jaotus teadusvaldkonniti, sh Tartu Ülikoolile eraldatud toetus, miljonites eurodes

Aastatel 2019–2023 ülikooli sõlmitud teadus- ja arendustöö lepingute maht miljonites eurodes (projektipõhine rahastus, millele lisandub baasrahastus)

2023. aastal avanesid **tõukefondidest** rahastatavad teadus- ja arendustegevuse toetusmeetmed, millest suurima osa moodustas Õiglase Ülemineku Fond. Fondist rahastatav tegevus on kirjeldatud aruande peatükis „Ülikool regioonides“.

Välismaiste rahastajate toetusel sõlmiti 2023. aastal ülikoolis 42,7 miljoni euro väärtuses teadus- ja arendustöö lepinguid. EL-i teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammis „Euroopa horisont“ rahastatud teadus- ja arendustöö lepinguid (40) sõlmiti 31 miljoni euro eest. Kokku on ülikool alates 2021. aastast saanud raamprogrammist rahastuse 87 projektile kogumahas 49,8 miljonit eurot. Selle näitaja poolest on Tartu Ülikool Euroopa ülikoolidest 56. ja Põhjamaade ülikoolidest 14. kohal ning alates 2004. aastast EL-iga ühinenud liikmesriikide (EL 13) ja Eesti ülikoolide hulgas esimesel kohal.

2023. aastal otsustas **Euroopa Teadusnõukogu (ERC)** rahastada Tartu Ülikooli teadlaste nelja granditaotlust:

- loodusgeograafia ja maastikuökoloogia professor [Ülo Mander](#) pälvis ERC juhtiva tippteadlase grandit, et uurida N₂O ringet madalsoodes ja turbaaladel, selle seoseid kliimamuutustega ning maakasutusviise, mis aitaks selle kasvuhoonegaasi teket pidurdada;
- geoinformaatika professor [Evelyn Uuemaa](#) pälvis ERC väljakujunenud teadlase grandit, et arendada kaugseirel ja masinõppel põhinevaid mudeleid, mis võimaldavad intensiivpõllumajanduse negatiivse keskkonnamõju leevendamiseks planeerida looduspõhiseid lahendusi;
- geneetika kaasprofessor [Hedvig Tamman](#) pälvis ERC alustava teadlase grandit projektiga „Bakterite ja bakteriviiruste vahelise võidurelvastumise uurimine“, mille käigus otsitakse lahendusi antibiootikumiresistentsusele;
- käitumisgeneetika kaasprofessor [Uku Vainik](#) sai ERC alustava teadlase grandit, et uurida rasvumise seoseid käitumuslike ja geneetiliste põhjustega ning võimalikke uusi viise ülekaalulisusega võitlemiseks.

ERC kõrgetasemeliste uurimistoetuste taotlejate julgustamiseks ja toetamiseks andis ülikool kolmandat aastat välja ERC ergutusgrante: konkursi tulemusena said selle 11 teadlast.

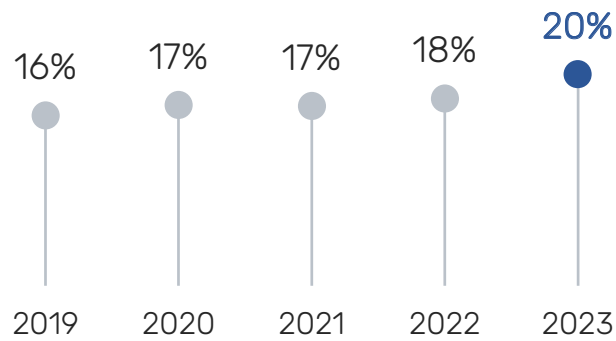
Ülikool liitus **Euroopa Innovatsiooni- ja Tehnoloogiainstituudi (EIT)** uue võrgustikuga kultuuri ja loomemajanduse valdkonnas ning jätkas osalemist linnalise liikuvuse, uuenduslike tootmistehnoloogiate ja tervishoiuvaldkonna innovaatikakogukondades.

Publikatsioonid

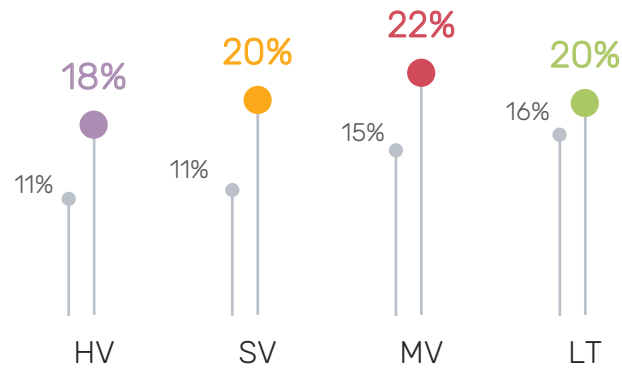
Eesti Teadusinfosüsteemi (ETIS) andmetel avaldasid ülikooli liikmed 2023. aastal 2803 **teaduspublikatsiooni**, millest 1528 on liigitatud kõrgetasemeliseks. See annab kõrgetasemeliste publikatsioonide ja täistööajaga akadeemiliste töötajate suhtarvuks 1,0.

Viimase viie aasta jooksul on kõrgetasemeliste publikatsioonide osakaal kasvanud kõigis ülikooli valdkondades. Ülikooli teadlaste publikatsioonidest, mis on avaldatud viiel viimasel aastal (2018–2022) ja indekseeritud Web of Science'i andmebaasis, oli 2023. aasta septembri seisuga oma valdkonna 10% enam viidatud publikatsioonide hulka jõudnud 20% (2022. aastal 17,7%, A2025 sihttase 17–20%).

Teadusandmebaasi Essential Science Indicators (ESI) andmetel kuulus oma valdkonna 1% enam viidatud teadlaste hulka 81 Tartu Ülikooliga seotud teadlast. Nendest neli – **Mohammad Bahram**, **Elin Org**, **Leho Tedersoo** ja **Frank Witlox** – on oma mõjukuse poolest ära nimetatud ESI-l põhinevas Clarivate Analyticsi ülevaates „Highly Cited Researchers 2023“, milles on loetletud maailma 6000 kõige mõjukamat teadlast.

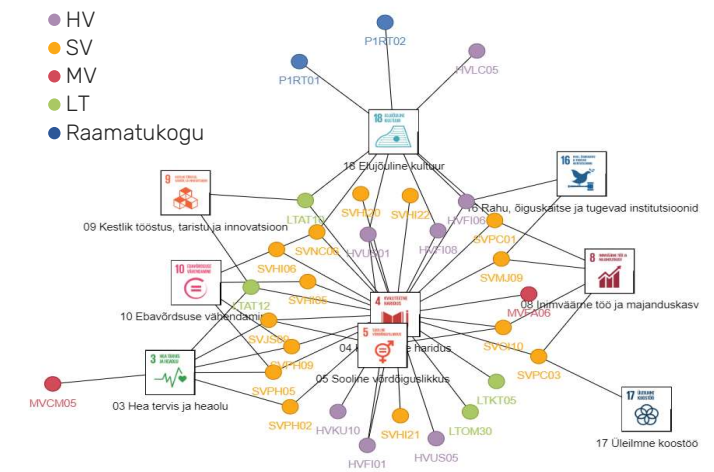
Oma valdkonna 10% maailmas enim viidatud teaduspublikatsioonide hulka kuuluvate publikatsioonide osakaal kõigi ülikooli publikatsioonide seas aastatel 2019–2023

Oma valdkonna 10% maailmas enim viidatud teaduspublikatsioonide hulka kuuluvate publikatsioonide osakaal kõigi publikatsioonide seas 2023. aastal valdkondade kaupa. Halli värviga on võrdluseks osakaal 2019. aastal

Ülevaade uurimissuundadest

Valmis interaktiivne uurimissuundade töölaud, mis näitab, milliste teadusteemade kallal ülikoolis töötatakse. Töölaud võimaldab otsida hõlpsamini kontakti ekspertidega ning loob paremad eeldused rahastus- ja koostöövõimaluste leidmiseks. 2023. aasta lõpuks olid ülikooli akadeemilised töötajad kirjeldanud enam kui 400 uurimissuunda, mis on lingitud teadlaste andmetega ETIS-es. Töölaud seob uurimissuunad ka ÜRO kestliku arengu eesmärkidega.

Näide uurimissuundade töölaualt: haridusteemaliste märksõnadega uurimissuunad (tähistatud täppidega) ja nendega seotud ÜRO kestliku arengu eesmärgid (tähistatud ruutudega)

ETTEVÖTLIK ÜLIKOOOL

Teadlaste toetamine ettevõtluses

2023. aastal oli avaliku ja erasektoriga sõlmitud teadus- ja arendustöö teenuslepingute maht kokku 10,9 miljonit eurot, neist **otselepingud erasektoriga 6,1 miljonit eurot**.

Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutuse rakendusuuringu programmist rahastatavate ülikooli ja ettevõtete koostöölepingute kogumaht kasvas aastaga enam kui kaks korda ja jõudis 3,2 miljoni euroni. 2022. aastal oli sellest programmist rahastatavate ülikooli koostöölepingute maht 1,45 miljonit ja 2021. aastal 169 000 eurot.

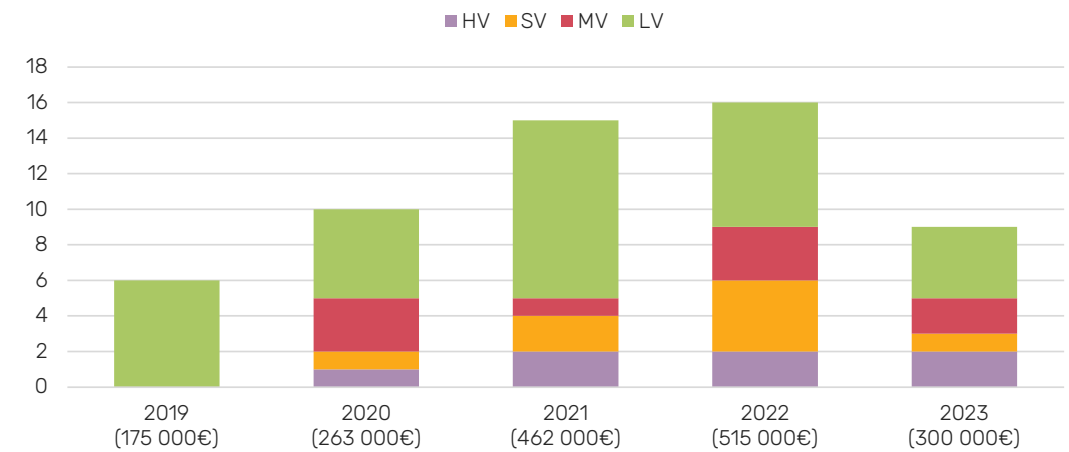
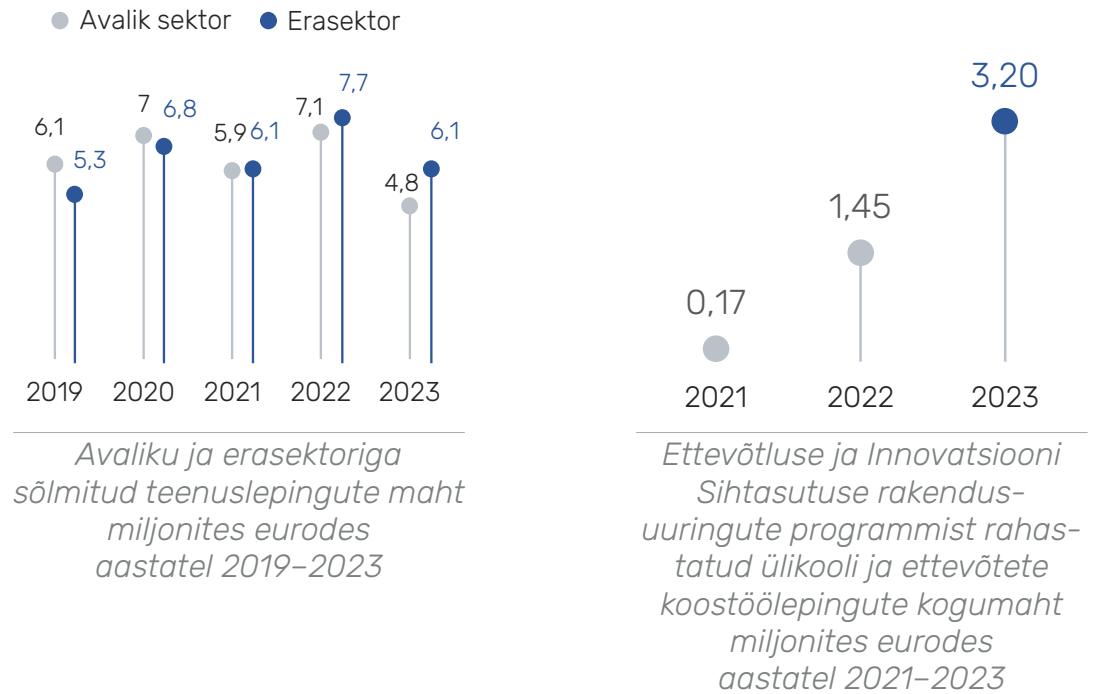

Ülikooli **hargettevõtete** nimekirja täienes nelja ettevõtte võrra. Alates 1998. aastast on ülikoolist alguse saanud 64 ettevõtet. Hargettevõtted kaasasid 2023. aastal investeringuid kokku 4,5 miljonit eurot.

Arengufondist jagati taas **eksperimentaalarenduse** toetust, mis kiirendab teadustöö lahenduste jõudmist majandusse ja ühiskonda ning vähendab rahastajate riske arendustöö etapis. 2023. aastal toetati teiste hulgas fluorivaba suusamäärde arendamise uuringuid, tarkvara arendamist selleks, et hinnata vabatahtlikult kaubeldava süsinikukrediidi mõju elurikkusele, ning tekstiliste andmete eeltöötlemise ja analüüsi tööriista loomist.

Aasta lõpu seisuga kaitseb ülikool 31 leiutist, mille kohta on esitatud 185 **patenditaotlust**, 29 kaitstud **patenti** ja seitse kaitstud kaubamärki. 2023. aasta **litsentsitasusid** laekus ülikoolile 82 746 eurot. Endiselt toob kõige edukamalt litsentsitulu ME-3 bakteri patent.

Ettevõtlus- ja innovatsioonikeskuse tegevuse ümberkorraldamise käigus uuendati eelinkubatsiooniprogrammi ja võeti ühes grandikeskusega lepingute menetlemiseks kasutusele spetsiaalne tööhaldustarkvara.

Otsime aktiivselt võimalusi teha ettevõtjatega koostööd. Väärtustame akadeemiliste töötajate ja ettevõtjate koostööprojekte.

UniTartu Ventures OÜ kujundas koostöös ettevõtlus- ja innovatsiooni-keskusega välja protsessi, mis aitab teadusmahukaid ideid arendada alates nende sünnist kuni investeerimiskõlblikuks saamiseni ja teadustulemuste rakendamiseni. UniTartu Venturesi portfelli, kus oli juba ettevõtte UP Catalyst, lisandus 2023. aastal valkude tootmise tehnoloogiat arendav ettevõtte Gearbox Biosciences. UniTartu Venturesi kogemused on tekitanud huvi ka teistes Eesti ülikoolides ning tekkinud on plaan luua ülikoolidele ühine sarnasel mudelil põhinev varahaldusettevõtte.

2023. aastal valmistati ette ülikooli tütarettevõtte **Estonian Multiomics Company (EMC)** asutamist ning peeti sidusrühmadega läbirääkimisi nii ülikooli sees kui ka väljaspool. EMC eesmärk on kasutada Eesti digitervishoiu eeliseid ja kogemusi, et luua siia uus rahvusvaheline tervishoiuinnovatsiooni keskus. EMC toob kokku tehnoloogiaettevõtted, kes soovivad inimeste terviseandmeid analüüsides välja töötada uuenduslikke tervishoiuteenuseid ja -tooteid, ning üksikisikud, kes tahavad tervishoiuinnovatsioonile kaasa aidata.

Ettevõtlikkuse edendamine

2023. aastal arendati süsteemselt **ettevõtlusõpet**. Üliõpilastel oli selle käigus võimalus tuge saada ka rahvusvahelistelt meeskondadelt ja mentoritelt. 2022/23. õppeaastal võttis ettevõtluse õppetooli pakutavaid aineid 1184 üliõpilast kõikidelt õppeastmetelt. Ettevõtlusele omased võistluslikud esitlused, kus üliõpilased said tutvustada oma äriideed ning kuulata selle kohta investorite, mentorite ja ettevõtjate tagasisidet, toimusid Startup Dayl, võistlusel Delta X ja ettevõtlusideede kaitsmisel Mõõduvõtt.

Ettevõtlusõppe raames tehti ka rahvusvahelist koostööd. Näiteks toimus jaanuaris Interregi programmi uuendusliku sotsiaalse ettevõtluse õppe projekti (iSEE) talvekool, kus sotsiaalse ettevõtluse ideid arendas 40 üliõpilast Eestist, Lätist, Rootsist ja Soomest. Koos partneritega Hispaaniast ja Saksamaalt alustati koolituskontseptsiooni Open Innovation Academy väljatöötamist.

Ettevõtlusainetest välja kasvanud äriideede edasiarendamiseks alustati üliõpilastele mõeldud **ettevõtluse eelinkubatsiooni programmi**. Selles osales kokku üheksa meeskonda, kes arendasid ideid alates keeleõppeprogrammist ja digiturundusõppest kuni personaalmeditsiini lahendusteni.

Tudengid võistlusel Delta X

President Alar Karis Startup Dayd külastamas

Lisaks said üliõpilased ideede häkatonil katsetada oma äriideid, arendada neid ärimudeliteks ning luua toodete ja teenuste prototüüpe. **Startup Lab** korraldas gümnaasiumides üle Eesti ligi 600 õpilasele 14 töötuba ettevõtluspädevuse arendamiseks.

Ülikooli praktika- ja töövahendusplatvormi **Futulab** kaudu viidi ellu 15 praktikaprojekti, kus osales 22 õppekava 84 üliõpilast. Ühe projekti tulemusena sündis üliõpilaste karjäärivalikuid toetav virtuaalne üritus Karjäärireiv, millel osales ligi 2000 inimest.

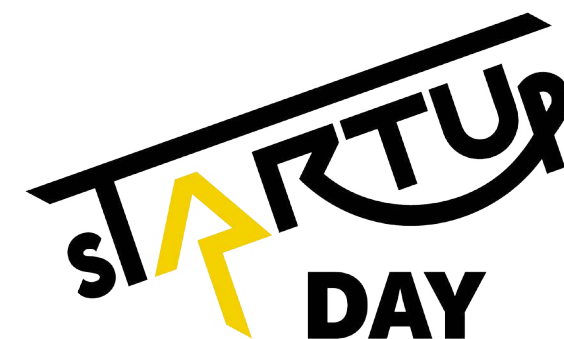
Ettevõtluse valdkonnas jätkati ka innovatsiooni ja loovettevõtja mikrokraadiprogrammide pakkumist ning avati kaks uut: tehnoloogiaettevõtluse ja ettevõtluse mikrokraadiprogramm.

Ülikool suurendab aktiivselt **teadmussiiret doktoriõppes**. Selle peamine eesmärk on valmistada tippspetsialiste ning teadus- ja arendustöötajaid ette ka tööks väljaspool akadeemilisi asutusi ning edendada ülikoolide, ettevõtete ja avaliku sektori tihedamat koostööd, sh elavdada akadeemiliste töötajate liikumist asutuste ja ettevõtete vahel. 2023. aastal sõlmiti 12 koostöölepingut.

Eesti Rahvusvahelise Arengukoostöö Keskuse toel viidi ellu koostööprojekt Ukraina ülikoolide innovatsioonivõimekuse ja ettevõtluspädevuse kasvatamiseks. Teadmisi ülikoolide ja ettevõtete koostöö kohta jagati ligi 900 inimesele.

Tartu Ülikool on partner rahvusvahelises ärikiirendi programmis **Creative Destruction Lab (CDL)**, mille eesmärk on luua teaduspõhiste ettevõtetele võimalusi edukaks rahvusvahelistumiseks ja kasvuks ning arendada ettevõtlusõpet. 2023. aastal lõpetas programmi 17 ettevõtet, sh 12 Eestist, ning programmi alustas 22 ettevõtet, millest viis olid Eestist. CDL pakkus lisaks ettevõtlusõpet üliõpilastele ja gümnaasiumiastme tüdrukutele. Programmi rahastavad erainvestorid ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

Tartu Ülikooli ja Tartu ettevõtluskogukonna korraldataval Baltikumi suurimal ärifestivalil **Startup Day** osales üle 3200 külastaja. Laval astus üles enam kui 150 kõrgetasemelist esinejat, demoalal oli väljas üle 300 iduettevõtte ja siinse iduettevõtluse võimalustega oli tutvumas enam kui 200 investorit.

ÜLIKOOILILT ÜHISKONNALE

Rahvusülikool

Ülikooli liikmeskonna vaimuse ja loovuse mitmekülgseks arendamiseks loodud **vabade kunstide professor** sai 30-aastaseks. Seda ametikohta hoidnud väljapaistvad kultuuritegelased ning ülikoolipere tähistasid juubelit avaliku vestluse, juubelinäituse ja -kogumikuga. 2023. aasta kevadsemestril lõpetas vabade kunstide professori moe-, filmi- ja teatrikunstnik **Reet Aus** kursusega „Kuidas luues maailma parandada. Prügi uued sihid“. Temalt võttis teatepulga üle teatrijuht, lavastaja ja teatriuudendaja **Peeter Jalakas** loengusarjaga „Tajumise kunst ja kunsti tajumine Sigismund von Krahli reaalsusteoorias“. Loengutel saavad osaleda kõik huvilised ja kursused on üliõpilaste hulgas populaarsed.

2023/24. õppeaasta **väliseesti külalisprofessoriks** valiti Cambridge'i Ülikooli keemiateaduskonna atmosfääriteaduse keskuse kliimamuutuste poliitikagrupi juhtivteadur **Annela Anger-Kraavi** ning Londoni Ülikooli Kolledži Skandinaavia ajaloo ja poliitika kaasprofessor ning Euroopa ja rahvusvaheliste uuringute osakonna juhataja **Mart Kuldkepp**. Annela Anger-Kraavi täiustab külalisprofessori ajal keskkonna- ja kliimamuutuste ökonoomika alast pädevust eeskätt majandusteaduskonnas ja Johan Skytte poliitikauuringute instituudis. Mart Kuldkepp loeb kevadsemestril kõigile huvilistele ainekursust „Eesti iseseisvuse süünd“. Külalisprofessor andis Kuldkepile võimaluse teha senisest tihedamat koostööd Tartu Ülikooli ajaloolastega, muu hulgas eestlaste 20. sajandi sõjakogemust käsitleva monograafia koostamisel ja Eesti rahvusliku enesemääramisega seotud küsimuste uurimisel. Tema monograafia „Põhjamaine Eesti. Rahvusriigi süünd“ ilmus 2024. aasta alguses.

Emakeelepäeval, 14. märtsil pidasid eesti keele (võõrkeelena) professor **Birute Klaas-Lang** ja keelepoliitika teadur **Kerttu Rozentalde** loengu „Kuidas jõuda Tartu Ülikoolis kaasava keelepoliitikani?“ ning magistriõppekava „Heaolu- ja spaateenuste disain ja juhtimine“ programmijuht **Tomáš Pavelka** rääkis oma keeleõppeteekonnast, eestlastest ja eesti keelest ettekandes „*õäöü vs. žščďřň*“.

30 aasta jooksul Tartu Ülikooli vabade kunstide professori ametit pidanud kultuuritegelased kohtusid professori juubeliaasta sündmustel

Kaante vahele jõudis Erki Tammiksaare (fotol vasakul) koostatud raamat „Eestikeelse Tartu ülikooli esimene aastasada“. Raamatu esitlusel usutles autorit Taavi Pae

Alustati projektiga, mille eesmärk on toetada ja mitmekesistada nii välistöötajate, välisüliõpilaste kui ka eesti keelt teise keelena kõnelevate üliõpilaste keeleõppevõimalusi ning aidata neil seeläbi paremini Eesti ühiskonda ja Tartu Ülikooli lõimuda.

Seitsmendat korda toimus Eesti Maaülikooli, Kaitseväe Akadeemia ja Tartu Ülikooli ühine **terminipäevak** „Terminiloome lugu. Minevikust, olevikust ja tulevikust“, kus heideti pilk eesti oskuskeelega arengu- ja arendamisloole. Kohapeal ja veebis osales kokku enam kui 130 õppejõudu, terminoloogi ja terminikomisjonide liiget, tõlkijat, keeletoimetajat ja muud terminihuvilist.

Ülikooli osalusel korraldati sügisel esimest korda Vikipeedia terminivõistlus, mille eesmärk on avardada ja levitada eestikeelset terminivara, edendada kvaliteetset terminiloomet ja kiirendada tänapäevase oskuskeelega jõudmist Vikipeediasse. Aktiivne osalus näitas, et leidub hulgaliselt eri valdkondade oskussõnu, mis on veel veebientsüklopeediast puudu. Enim artikleid tuli Tallinna Ülikooli ja Tartu Ülikooli üliõpilastelt.

Ülikool regioonides

Kolledžite mõju Narvas, Pärnus ja Viljandis ulatub õppetöö korraldamisest palju kaugemale. Alates 2021. aastast on HTM eraldanud kolledžitele ühiskondlike ülesannete täitmiseks ka eraldi tegevustoetust.

Ida-Virumaa arengut mõjutavad lähiaastatel üleriigilised reformid: üleminek eestikeelsele õppele ja kestlikumale majandusmudelile. Mõlema ettevalmistamisel ja elluviimisel on suur roll ka **Narva kolledžil**. Õpetajakoolituse õppekavade alusel võeti kolledžisse vastu pea poole rohkem üliõpilasi kui kaks aastat tagasi. Kolledž korraldas mitu reformide seisukohalt olulist täienduskoolitusprogrammi, näiteks eesti keeles õpetama hakkavate klassiõpetajate ümberõppeprogrammi ning suure

abivajaduse ja riskikäitumisega noortega töötavate spetsialistide koolituse.

Tallinna Tehnikaülikooli ja Tartu Ülikooli ühises **Õiglase Ülemineku Fondi** konsortsiumis tegutseb 22 uurimisrühma, kelle teadustöö aitab järgmise kuue aasta jooksul arendada Ida-Virumaal tehnoloogiat ja seirata ühiskondlikku siiret. Konsortsiumi uurimissuunad on seotud nelja suure teemavaldkonnaga: üleminek taastuvenergiatele ja energeetika hajuslahendustele, tööstuse digitaliseerimine ja suurandmete kasutamine, kriitilise tähtsusega toore ja selle väärindamine keemiliste protsessidega ning Ida-Virumaa ühiskondliku siirde seire ja juhtimismudelite analüüs. Fondi teadusmeetme raames keskendub Narva kolledž suurandmete ja masinõppe rakenduste uurimisele ning tootmisettevõtete andmehõive ja -analüüsi edendamisele. Fondi õppemeetme toel arendatakse kolledžis ka ettevõtluse ja infotehnoloogia õppekavu ning loomisel on uus magistriõppekava „Praktiline andmeteadus ja masinõpe“. Koostöös Tallinna Tehnikaülikooli Virumaa kolledžiga valmistatakse ette ühisõppekava piirkonna koolide loodusainete õpetajatele ning pakutakse riigigümnaasiumidele valikainete kursusi.

2023. aastal lõi ülikool Ida-Virumaa esindaja ametikoha, et piirkonna ees seisvaid suuri muutusi arvestades toetada ettevõtjaid teadusmahukate lahenduste elluviimisel ja tugevdada veelgi sidet kohaliku kogukonnaga. Tegevuse planeerimisse kaasatakse peale Narva kolledži ka teisi ülikooli üksusi.

Kolledži õppehoone on populaarne kogukonnakeskus: väga rahvarohked on näiteks väarikate ülikooli loengud ja kirjandusklubi kohtumised. Kümme aastat on kolledžis tegutsenud Narva džässiklubi. Kevadel korraldasid üliõpilased esimesed Ida-Virumaa tudengipäevad.

Viljandi kultuuriakadeemia, moefestivali Estonian Fashion Festival ja Integratsiooni Sihtasutuse Narva eesti keele maja koostöös korraldati Ida-Virumaal programm „Moepööre 2023“, milles ühendati moe loomine eesti keele õppega. Kolme kuu vältel said 40 maakonna moeloojat, õmblejat, disainerit ja kultuurikorraldajat uusi teadmisi loovettevõtlusest ning võimaluse õppida ja praktiseerida moetööstuse ja ettevõtluse eestikeelset sõnavara.

Viljandi kultuuriakadeemia korraldab koostöös Eesti Pärimusmuusika Keskusega Omakultuuriakadeemia avalike loengute sarja, et tutvustada ja arendada eesti kultuurimõtet. 2022/23. õppeaasta teema oli „Oma ja võõras“ ning üheksal loengul käsitleti teemasid geneetikast kuni muusikatööstuseni.

Kultuuriakadeemia traditsiooniline pärandtehnoloogia konverents oli pühendatud kestlikule moele. Selle eesmärk oli juhtida tähelepanu tänapäeva rõiva- ja moetööstusele kui ühele suurima CO₂-jäljega tööstusharule ning vajadusele leida tekstiilijäätmete kuhjumisele kestlikke lahendusi.

Juunis lõpetas kultuuriakadeemias esimene Viljandimaa rahvarõiva-kooli lend. Kaks aastat kestnud koolituse käigus said kõik huvilised kogunud meistrite juhendamisel valmistada endale mõne Viljandimaa kihelkonna rahvarõivakomplekti.

Pärnu kolledž jätkas koos Sihtasutusega Pärnumaa Arenduskeskus *multiversitas*'e arendamist. Tööandjate huvidest lähtudes on sellest koostööst nüüdseks välja kasvanud inseneeriavõrgustik, kes valmistab 2024. aasta kevadeks ette uuendatud koolitustsükli kohaliku nõudlusega erialade õpetamiseks. Et praktikakorraldus oleks paindlikum ja vastaks paremini Pärnumaa tööandjate huvidele, arendati praktikaainete raames 20 organisatsiooni teenuseid.

Kolledž korraldas maakonna era- ja avaliku sektori juhtidele arenguprogrammi ning ametnikele ja mittetulundusühingute ja koolide esindajatele projekti-juhtimise meistriklassi. Samuti jätkas kolledž valikkursuste pakkumist maakonna gümnaasiumidele. Disainmõtlemise labor keskendus õppetöö loimimisele praktikaasutustega ning teenuste väljatöötamisele avaliku ja erasektori jaoks.

„Moepööre 2023“ ühendas moeloomingu ja keeleõppe

Viljandimaa rahvarõivakooli lõpetas pidulikult esimene lend

Teadmuse jagamine

Raamatukogul oli 2023. aasta lõpu seisuga üle 38 000 lugeja ning raamatukogu külastati 209 552 korral (aasta varem ligi 35 500 lugejat ja 156 373 külastuskorda). Virtuaalseid külastusi tehti 3,8 miljonit. Digiteeritud materjalide hulk kasvas. Lõpule jõudis suur Eesti teadus- ja õppekirjanduse digiteerimise projekt, mille käigus digiteeriti 2 miljonit lehekülge teadus- ja õppekirjandust, millest 81% pärines ülikooli raamatukogu kogudest. Samuti uuendati digitaalarhiivi DSpace, mis sisaldab 90 611 nimetust materjale (aastane kasv 10%). DSpace'i külastuste arv kasvas aastaga 9%, ulatudes enam kui 1,5 miljonini.

Esmakordselt toimus lisaks traditsioonilisele ööraamatukogule ka aoraamatukogu, mil ukсед avati külastajatele juba hommikul kell kuus. Koostöös ülikooli teiste üksustega alustati ürituste sarja „Kord ja kaos“, mis tugevdab teaduse ja kunsti seoseid. Sarja avaürituseks oli eestlaste põlvnemis- ja kujunemislugu kajastav Kaljo Põllu loomingu näitus.

2022/23. õppeaastal osales **teaduskooli** 52 e-kursusel 2243 õpilast 243 Eesti koolist ja 14 välismaa koolist. Kevadel sai bioloogia, keemia, füüsika ja infotehnoloogia mobiilsetes õpikodades osalemise tunnistuse 514 õpilast 37 koolist. Sügisel alustas õpikodades 776 õpilast. Uurimislabori programmides osales aasta jooksul 1969 õpilast.

Olümpiaadide lõppvoorud toimusid 16 õppeaines ja neis osales 853 õpilast. Rahvusvaheliste olümpiaadide eel korraldati Eesti õpilastele kaheksa valikvõistlust ja 16 treeninglaagrit, milles oli osalejaid 339. Eestit esindas 22 rahvusvahelisel olümpiaadil 102 õpilast; võideti kaks kuld-, kuus hõbe- ja 26 pronksmedalit. Eesti olümpiaadide 70. aastapäeva puhul ilmus ülevaatluk veebikogumik, toimus noortefoorum „Talendid tuleviku teenistuses“ ja loovtööde konkurss, kuhu saadeti 185 tööd 23 koolist.

Teaduskool korraldas lahtised võistlused astronoomias, matemaatikas, informaatikas, keemias ja füüsikas. Neil osales 1438 õpilast. 11 aines korraldati e-viktoriine või ainevõistlusi, milles lõi kaasa 54 979 õpilast üle Eesti. Populaarseim oli matemaatikavõistlusmäng Känguru 22 581 osalejaga. Suure osavõtuga olid ka ajalooviktoriin Mammut (3375 osalejat) ja inimeseõpetuse viktoriin „Suudlev Tartu“ (3891 osalejat).

Teaduskool koordineerib programmi „Talendid Tartusse!“. 2023. aastal võeti programmi vastu 66 üliõpilast, kellele pakutakse tavalisest mitmekesisemaid õpivõimalusi. Neist 40 valis oma suunaks teaduse, 13 ettevõtluse ja 13 noore õpetaja projekti.

Ülikooli **muuseumil** oli 2023. aastal 55 852 külastajat, sh 11 185 last, kes said osa muuseumitunnist või mõnest haridusliku sisuga tegevusest. Muuseumis on 230 969 museaali, millest suurem osa on kättesaadavad Eesti muuseumide infosüsteemis MuIS.

Ülikooli muuseumi tööd tunnustati Eesti muuseumide aastaauhindade konkursil: konserveerimiskategooria võitis projekt „Õppetahvlite uus elu“ ja aasta muuseumitöötaja tunnustuspreemia Terav Pliats sai muuseumi direktor [Mariann Raisma](#).

Aprillis esitleti muuseumi kuraatori [Ken Irdi](#) ja [Kristiina Tiidebergi](#) raamatut „Tartu Ülikooli kartseri lood“. Kevadine Hullu Teadlase uurimistööde konkurss „Imeline maitse“ jõudis piduliku lõpuni õpilaste teadusfestivalil. Oktoobris avati ülikooli muuseumis ja kunstimuuseumis koos Eesti Kunstimuuseumi ja Eesti Kunstiakadeemiaga koostatud näitus „Kunst või teadus“, mis tõi avalikkuse ette ülikooli teaduskogud ja ka teadusillustratsioonid teistest mäluasutustest.

Loodusmuuseumi ja botaanikaaeda külastas 2023. aastal 149 526 inimest. Korraldati 373 õppeprogrammi, milles osales 7296 õppijat. Muuseumis arendatud loodusteaduslike andmebaaside eElurikkus, PlutoF ja UNITE kasutajaid oli 397 728. Botaanikaaed tähistas 220. aastapäeva ja Loodusfestival kandis sellest inspireerituna pealkirja „Elu aed“. Kultuuripealinna Tartu 2024 põhiprogrammi kuuluvast Loodusfestivalist sai osa 3000 inimest. Festival toimus traditsiooniliselt üle Eesti, seejuures loodusvaatluste maraton oli esimest korda rahvusvaheline: vaatlusi tehti lisaks Eestile ka Lätis ja Leedus. Loodusvaatluste maratonil osales 958 inimest ning ühe ööpäeva jooksul sisestati eElurikkuse andmebaasi 7724 kirjet.

Loodusmuuseumis alustas tööd labor, mis võimaldab liikide molekulaarset määramist, ja sellega pandi alus DNA triipkoodistamise keskusele. Keskusel on kavas pakkuda DNA eraldamise, liikide määramise ja muid teenuseid loodusteaduslikele kogudele Eestis, aga ka riiklikele asutustele, uurimisrühmadele, harrastajatele ja ettevõtetele.

Eesti **geenivaramuga** oli 2023. aasta lõpuks liitunud 212 200 geenidoonorit, tänu kellele saab teha olulisi uuringuid nii tervise kui ka evolutsiooniliste protsesside paremaks mõistmiseks. Näiteks ülikooli kliinilises uuringus, kuhu olid kaasatud geenidoonorid, tuvastati täiesti uued geenivariandid, mis on seotud ravimite toime ja kõrvaltoimete tekkimisega. 2023. aastal suudeti esimest korda seostada neandertallaste pärandina saadud konkreetsete geenivariandid Covid-19 raske haiguskuluga. Lisaks on geenivaramu arendanud portaali MinuGeenivaramu, et hakata järk-järgult jagama geenidoonoritele teadustulemustel põhinevat infot nende geneetiliste eelsoodumuste ja päritolu kohta. Lõpule jõudis ka riiklik personaalmeditsiini projekt, mille käigus valmis personaalmeditsiini IT-taristu ja üle 500 tervishoiutöötaja sai meditsiini-genoomika koolituse.

Ühiskonna tagasiside ülikoolile

Ülikooli tunnustatust ühiskonnas näitab Eesti elanike üldine tagasiside: 86%-le Kantar Emori ülikoolide maineuuringule vastanuist meenus Tartu Ülikool kõigist kõrgkoolidest spontaanselt esimesena, 15–24-aastaste vastajate seas oli see näitaja lausa 97%. Suurepäraseks või väga heaks peab Tartu Ülikooli mainet 84% vastanuist.

2023. aastal pälvis **teaduse elutööpreemia** Tartu Ülikooli meditsiinilise biokeemia professor [Mihkel Zilmer](#). **Teadustöö aastapreemia** said arstiteaduse alal meditsiinilise mikrobioloogia professor [Irja Lutsar](#) ning laste intensiivravi ja farmakoteraapia professor [Tuuli Metsvaht](#), geo- ja bioteaduste alal loomaökoloogia professor [Tuul Sepp](#), täppisteaduste alal teoreetilise füüsika kaasprofessor [Tomi Sebastian Koivisto](#) koos Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituudi teaduri [Luca Marzolaga](#) ning humanitaarteaduste alal Eesti ajaloo (varauusaja ja uusaja) kaasprofessor [Enn Küng](#).

Kultuuri elutööpreemia sai Tartu Ülikooli vabade kunstide professor 2020/21 [Priit Pärn](#). **Kultuurkapitali aastapreemia** anti kultuurisemiootika professorile [Peeter Toropile](#), emeriitprofessor [Ants Nurmekivile](#) ning Rahvusmõtte auhinna 2013. aasta laureaadile ja praegusele auhinnakomisjoni liikmele [Anu Rauale](#).

President Alar Karis tunnustas vabariigi aastapäeva eel riikliku teenetemärgiga teiste hulgas ka mitut ülikooli töötajat. **Valgetähe IV klassi teenetemärgi** sai botaanika professor [Meelis Pärtel](#), **Valgetähe V klassi teenetemärgi** ajaloo ja arheoloogia instituudi tehnik ning MTÜ Aitan Kaitsta eestvedaja [Jana Ratas](#) ning majandusteaduskonna külalisteadur [Hanna Kanep](#), **Valgetähe V klassi teenetemärgi** koolifüüsika keskuse juhataja [Kaido Reivelt](#), **Eesti Punase Risti III klassi teenetemärgi** infektsioonihiguste nooremteadur [Anne Kallaste](#) ning infektsioonihiguste lektor [Pilleriin Soodla](#). Rektor [Toomas Asser](#) sai Tema Majesteedilt kuningas Carl XVI Gustafilt **Rootsi**

Kuningliku Põhjatähe I klassi komandöri ja professor [Raul Eamets](#) **komandöri**.

Märtsis valiti **Riigikogu** koosseisu 45 Tartu Ülikooli vilistlast, mitmed neist on ka ülikooli töötajad: [Margit Sutrop](#), [Irja Lutsar](#), [Siim Kallas](#) ja [Jaak Valge](#).

Eesti Teaduste Akadeemia valis kolm uut akadeemikut.

Biomeditsiini akadeemikuks sai Tartu Ülikooli molekulaar-immunoloogia professor [Pärt Peterson](#). Teaduste akadeemia **Arktika uuringute uurija-professoriks** valiti keskkonna-füüsika professor [Heikki Junninen](#), **Venemaa uuringute uurija-professoriks** regionaalsete poliitikauuringute professor [Andrey Makarychev](#) ning **eesti keele ja selle õpetamise uurija-professoriks** eesti keele (võõrkeelena) professor [Birute Klaas-Lang](#). Samuti autasustas teaduste akadeemia **Wilhelm Ostwaldi medaliga** füüsikalise keemia professorit [Enn Lusti](#) ning **Alma Tomingase medaliga** teadusprorektorit ja koosluse ökoloogia professorit [Mari Moorat](#). **Mihhail Bronšteini majandusteaduste preemia** pälvis majandusteaduslike sotsiaal- ja kultuuriuuringute professor [Anneli Kaasa](#).

Kirikuloo professor [Riho Altnurme](#) ja aerosoolifüüsika spetsialist [Madis Noppel](#) valiti **Helsingi Ülikooli audoktoriteks**.

L'Oréali-UNESCO noorte talentide Baltikumi **programmi „Naised teaduses“ stipendiumi** pälvisid genoomika instituudi reproduktiivgeneetika ja genoomika kaasprofessor [Triin Laisk](#) ning sama instituudi mikrobiomika nooremteadur [Kertu Liis Krigul](#). Semiootika teadur [Pauline Delahaye](#) võitis **Jane Goodalli Prantsuse Instituudi noore teadlase konkursil** zoosemiootika töö eest teise preemia. Germanistika professor [Reet Bender](#) koos kauaaegse kolleegi [Anne Aroldi](#) ning läti germanistide [Ineta Balode](#) ja [Dzintra Lele-Rozentalega](#) sai baltisaksa sõnaraamatu

koostamise ja baltisaksa keele uurimise eest **Balti-Saksa Seltsi kultuuripreemia**.

Tartu Ülikooli tulid kõik Vabariigi Presidendi Kultuurirahastu preemiad. **Noore teadlase preemia** pälvis ortopeedia teadur [Kaspar Tootsi](#), kes uurib ortopeediliste haiguste, eeskätt osteoartroosi ravimiseks mõeldud uuenduslikke lahendusi; **noore keskkonnateadlase preemia** sai keskkonnatehnoloogia kaasprofessor [Kuno Kasak](#), kes keskendub oma teadustöös taastatud märgaladel toimuvatele süsinikuringe protsessidele, ja **noore IT-teadlase preemia** laureaat on tehisintellekti lektor [Dmytro Fishman](#), kelle teadustöö keskmes on biomeditsiinilisi pildiaandmeid analüüsivate tehisintellektimudelite treenimine. **Noore haridustegelase preemia** pälvis väärtuspõhise hariduse projektijuht [Mari-Liis Nummert](#) ja noore haridustegelase **reaalainete eripreemia** matemaatika algõpetuse õpetaja [Leesi Peedumäe](#).

Haridustöötajate tunnustamise riiklikul konkursil pälvisid **haridustöötaja elutööpreemia** Tartu Ülikooli emeritprofessorid [Marju Lauristin](#) ja [Rein Taagepera](#). Tartu linna ja maakonna haridustöötajate tunnustusüritusel sai ühe viiest **õpetaja elutöö auhinnast** Tartu Ülikooli Akadeemilise Spordiklubi pikaaegne treener [Enno Akkel](#). Eesti Täiskasvanute Koolitajate Assotsiatsioon Andras tunnustas **Tartumaa aasta õpiteo eriauhinnaga** Tartu Ülikooli Tartu observatooriumi ja ESERO Eesti õpetajakoolitust „Kosmos ühendab“.

Akadeemilise Rahvaluule Seltsi ja Eesti Kultuurkapitali rahvakultuuri sihtkapitali koostöös välja antava **Eesti folkloristika aastapreemia** pälvis folkloristika kaasprofessor [Anastasiya Astapova](#) folkloristikateaduse piiride laiendamise eest Eestis ja maailmas.

Eesti vanima ja auväärseima kunstipreemia, **Kristjan Raua preemia** pälvis emeritprofessor [Juhan Maiste](#) kogumiku „Eesti mõisad ja lossid. Aadlikultuuri seitse aastasada“ eest.

Kliimaministeriumilt said **looduskaitse hõbemärgi** botaanika professor [Meelis Pärtel](#) ja makroökoloogia kaasprofessor [Tsipe Aavik](#).

Riiklikul teaduse populariseerimise konkursil said preemia seitse ülikooli töötajat. Kategoorias „**Teaduse ja tehnoloogia populariseerimine audiovisuaalse ja elektroonilise meedia abil**“ pälvis peapreemia meditsiinilise mikrobioloogia nooremteadur [Tiiu Rööp](#), kes on toimetanud ja juhtinud üheksa aasta jooksul üle 455 teadust populariseeriva raadiosaate osa. Kategoorias „**Teaduse ja tehnoloogia populariseerimine trükisõna abil**“ sai peapreemia raamat „Viguriga kaardid – Eesti kujutatuna kaartidel“, mille on koostanud Eesti geograafia kaasprofessor [Taavi Pae](#). **Eestikeelse teadussõnavara loomise eest** tunnustati sügisel ilmunud kõrgkooliõpiku „Rakubioloogia“ koostajaid, Tartu Ülikooli vivaariumi juhatajat [Sulev Kuuset](#) ja rakubioloogia professorit [Toivo Maimetsa](#). Kategoorias „**Parim teaduse ja tehnoloogia populariseerija**“ pälvis peapreemia mitmekülgse teadust populariseeriva tegevuse eest loomaökoloogia professor [Tuul Sepp](#). Peapreemia kategoorias „**Parim uus algatus teaduse ja tehnoloogia populariseerimisel**“ sai loodusainete õpetamise terviklahendus Praktikal Education, mille üks kaasasutaja on koolifüüsika keskuse juhataja [Kaido Reivelt](#). Eesti Teadusajakirjanike Selts tunnustas **teadusajakirjanduse sõbra auhinnaga Ökul** linnuökoloogia teadurit [Marko Mägit](#).

Rahva Raamatu ellukutsutud aasta raamatu konkursil valiti **parima tõlgitud teabekirjanduse raamatu** kategoorias võitjaks Tartu Ülikooli audoktori [Seppo Zetterbergi](#) teos „Reisimuljeid vanadest Baltimaadest“.

Üliõpilaste teadustööde riiklikul konkursil sai ühe peapreemia loodusteaduste doktorant [Tõnis Laasfeld](#) töö „Pildianalüüsi ja tervikliku modelleerimise ühendamine retseptor-ligand kompleksi kineetika kirjeldamiseks“ eest. Parimate teadustööde eest määrati riiklikud preemiad kolmes õppeastmes ja kuues teadusvaldkonnas, lisaks hulk eripreemiaid. Tartu Ülikooli üliõpilastele kuulus 93 preemiast 63.

Alates 1996. aastast toimuva Rahvusrhiivi tudengipreemia konkursi eesmärk on välja selgitada **aasta parim arhiivinduslik või arhiivimaterjalidele tuginev üliõpilastöö**. 2023. aastal võitis bakalaureusetööde kategoorias esikoha Tartu Ülikooli üliõpilane [Helena Eglit](#). Tartu Ülikooli Pärnu kolledži üliõpilast [Triin Jõgevat](#) tunnustati **Eesti Lasterikaste Perede Liidu „Teenäitaja“ auhinnaga**.

Statistikaamet andis **Albert Pulleritsu noore statistiku preemia** [Artur Tuttarile](#) magistritöö eest, milles ta uuris masinõppemudelite kasutamist kindlustusvaldkonnas.

Eesti Rahva Muuseum määras **Ilmari Mannineni stipendiumi** Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia pärandtehnoloogia õppekava üliõpilasele [Inger Pürjemale](#), kes uurib 19. sajandi teise poole kaapotkleite.

Tallinna Raefondi stipendiumi sai Tartu Ülikooli inimgeograafia doktorant [Elina Maarja Suitso](#).

Tartu Ülikooli üliõpilased olid edukad ka rahvusvahelistel konkurssidel. Tehnoloogiainstituudi loodusteaduste ja tehnoloogia ning biotehnika õppekava tudengid töötasid välja meetodi, mis võimaldab muuta mesilased immuunseks deformeerunud tiibade haigust põhjustava viiruse vastu. Projekt „BeeYeast“ tõi võistkonnale peaauhinna mainekalt sünteetilise bioloogia võistluselt **iGEM** (International Genetically Engineered Machine). Meie üliõpilased kuulusid ka Eesti päikeseautokoondisesse **Solaride**, mis tuli oktoobri lõpus Austraalias toimunud päikeseautode maailmameistrivõistlusel Bridgestone World Solar Challenge kolmandale kohale ja pälvis eripreemia parima tulemuse eest tehnilisel ülevaatusel. Päikeseauto arendamisel on osalenud 50 Tartu Ülikooli üliõpilast.

Andekate noorte tunnustussündmusel „Täheleand 2023“ auhinnati arvutitehnika üliõpilast [Emil Eensaart](#) ja füsioteraapia üliõpilast [Jürgen Joonast](#), kes võitsid medaleid kõrgetasemelistel **rahvusvahelistel orienteerumisvõistlustel**.

Tartu tudengiorganisatsioonide koostöövõrgustik „Ole rohkem“ andis 2023. aasta **tudengiorganisatsiooni auhinna** Tartu Ülikooli Bioteaduste Üliõpilaste Seltsile. **Aasta tudengisõbra** tiitliga tõstis võrgustik esile rektor [Toomas Asserit](#) ja **aasta koostööpartneri** tiitliga arvutiteaduse instituuti.

Eesti parimate ettevõtete auhinnagalal sai **aasta ettevõtte ja innovaatori** tiitli Tartu Ülikooli hargettevõtte Icosagen. Kaitseministeerium tunnustas Tartu Ülikooli **riigikaitsjate toetaja** aunimetusega. Tunnustust jagus ka ülikooli akadeemilistele üksustele: Narva kolledž pälvis „Erasmus+“ ja Euroopa Solidaarsuskorpuse Agentuurilt projekti „Õpetajate oskuste arendamine koolieelses eas laste koolitamiseks digitehnoloogiate abil“ eest **kõrgharidusvaldkonna tunnustuse „Kuldõun“**. Sporditeaduste ja füsioteraapia instituudi liikumislabori algatus „Liikuma kutsuv kool“ võitis Euroopa Komisjoni **haridusvaldkonna spordiettevõtmiste auhinnakonkursil #BeActive** esikoha.

Solaride'i meeskond Austraalias

Konkursi „Teadus 3 minutiga“ auhinnasaajate hulka valiti mikrobiomika nooremteadur [Kertu Liis Krigul](#) videoga „Antibiootikum – kas hunt lambanahas?“

Kultuur ja sport

Tartu Akadeemiline Meeskoor laulis 20. juunil A. Le Coq Arenal ligi 12 000 pealtvaataja ja sadade tuhandete televaatajate ees hümni, avades sellega jalgpalli Euroopa meistrivõistluste valikmängu Eesti ja Belgia vahel

Akadeemiline puhkpilliorkester Popsid käis kontserdireisil Poolas ja Saksamaal

Poolas toimunud Euroopa üliõpilaste meistrivõistlustel krooniti kaheksapaadi meistriteks Tartu Ülikooli sõudjad

Tartu Ülikooli Rahvakunstiansambel korraldas Vanemuise kontserdimajas meeleoluka rahvatantsuansamblite galakontserdi

Tartu Ülikooli Sümfooniaorkester, Tartu Ülikooli Akadeemiline Naiskoor ja Tartu Akadeemiline Meeskoor andsid Tartu Pauluse kirikus ühise jõuluootuskontserdi

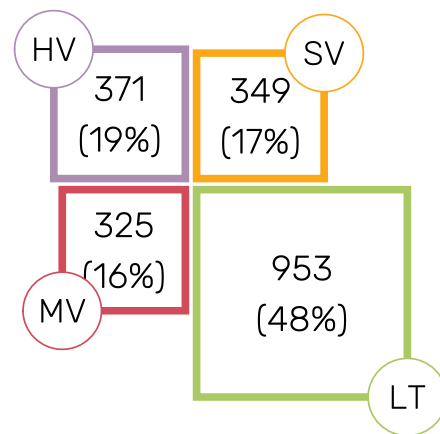
Tartu Ülikooli kevadjooksul osales üle 200 jooksja ja kõndija

Kindlustame üliõpilastele tervikliku ülikoolikogemuse, võimaldades neil osaleda üliõpilasorganisatsioonides, kultuuritegevuses, spordiorganisatsioonides, erialaseltsides ja esindustes.

- Akadeemilised töötajad (2001)
- Tugitöötajad (1539)

Töötajate arv 2023. aastal täistööajale taandatuna

Akadeemiliste töötajate arv täistööajale taandatuna ja nende jaotus ülikooli neljas valdkonnas 2023. aastal. Joonis ei kajasta ülikooli asutuste akadeemilisi töötajaid

ORGANISATSIOON

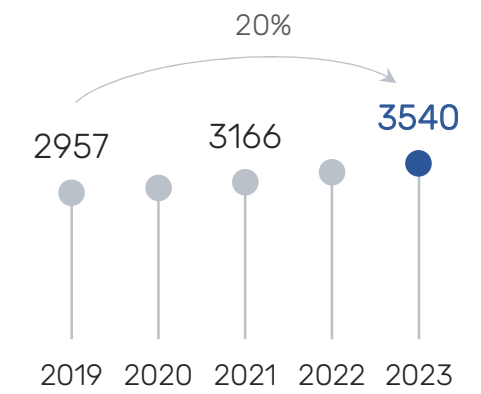
Töötajad

2023. aasta lõpu seisuga töötas Tartu Ülikoolis kas täis- või osakoormusega kokku 4367 inimest. Täistööajale taandatuna oli töötajate arv 3540. Akadeemilisel ametikohal töötas 2532 inimest, sh 258 professorit, kellest 82 (32%) olid naised.

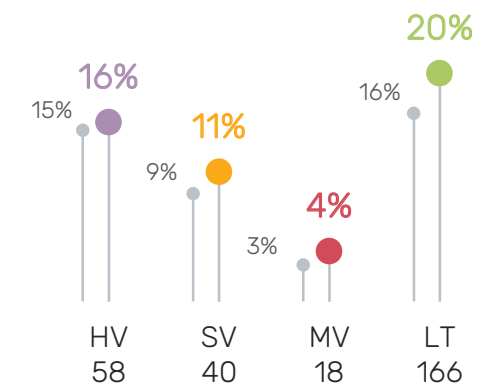
Doktorikraadiga akadeemilisi töötajaid oli 1545 (61%).

Doktorikraadi või sellele vastava kvalifikatsiooni nõue on ülikoolis kehtestatud professori, kaasprofessori, lektori ja teaduri ametikohal.

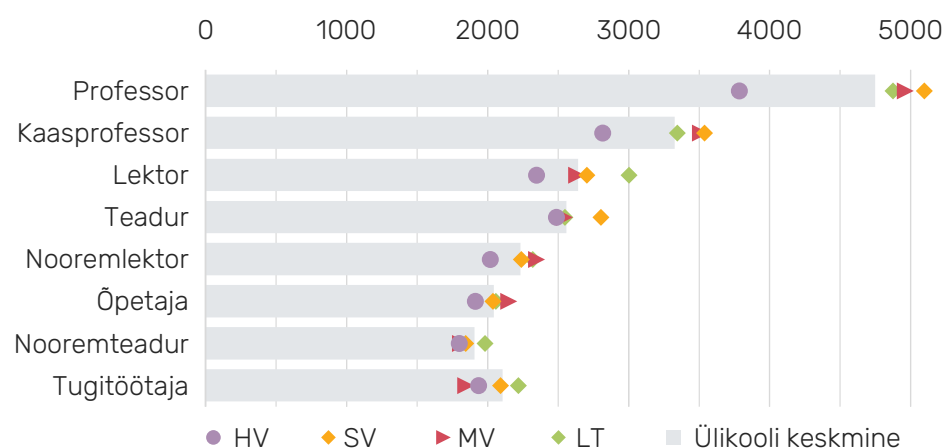
Ülikooli töötajate seas oli 609 välisriigi kodanikku 76 riigist, neist 508 töötas akadeemilisel ametikohal. Täistööajale taandatuna moodustasid akadeemilised välis-töötajad 14,5% ülikooli akadeemiliste töötajate koguarvust (A2025 sihttase on 15–20%). Enamik neist olid nooremteadurid (228 inimest) ja teadurid (122 inimest). Professorina töötas 44 ja kaasprofessorina 60 välismaalast.

Töötajate arv aastatel 2019–2023 täistööajale taandatuna

Akadeemiliste välis-töötajate arv ja osakaal valdkonniti 2023. aastal (ilma nooremteaduriteta). Halli värviga on võrdluseks välis-töötajate osakaal 2019. aastal

Keskmine palk eurodes ametikohtade ja valdkondade järgi 2023. aastal

Ülikooli töötajate **keskmine kogupalk** oli 2483 eurot kuus. Keskmine kogupalk kasvas aastaga 10,5%: akadeemilistel töötajatel 7,4 ja tugitöötajatel 13,3%. Suurim keskmine palgatõus oli nooremlektoritel (15,1%), lektoritel (13%) ja õpetajatel (10,7%). Professorite keskmine palk kasvas 9,3%. Akadeemiliste töötajate keskmise kogupalga väiksem tõus on tingitud nooremteadurite arvu suurenemisest. Alates 2022/23. õppeaastast on doktori-õppekoht enamasti riigi toetusega nooremteaduri ametikoht. 2023. aastal lisandus ülikooli 180 nooremteadurit.

2023. aastal tehti ülikoolis akadeemiliste töötajate **soolise palgalõhe uuring**, mille tulemused näitavad, et ülikooli sooline lõhe tunnipalkades on olnud väga sarnane Eesti Statistikaameti hinnangutega kõigi Eesti töötajate kohta. Keskmiselt oli aastatel 2012–2021 tunnipalkade sooline lõhe Eestis 20,3% ja Tartu Ülikoolis 19,3%. Meeste ja naiste palgad samal akadeemilisel ametikohal ülikoolis ei erine, kuid naised töötavad kõrgepalgalistel ametikohtadel vähem ja madalalpalgalistel rohkem. Naised töötavad suurema õpetamiskoormusega ametikohtadel, kuid õpetamine on võrreldes teadustööga ülikooli palgasüsteemis väiksema tulususega. Doktorikraadi eeldaval kaasprofessori ametikohal töötab võrdselt mehi ja naisi, kuid sealt edasi professori ametikohani jõuavad valdavalt mehed. Naiste akadeemiline liikuvus nii kraadiõppes kui ka hilisemas akadeemilises karjääris on väiksem kui meestel, samuti jääb naiste teadustöö tulemuslikkus meeste omast väiksemaks.

Ametikohta kontrollimata on demograafia, hariduse ja akadeemilise tulemuslikkuse tunnustega võimalik ära seletada valdav osa soolisest palgalõhest ning lõhe taandub 3,1%-ni. Seega tuleneb suurem osa soolisest palgalõhest neist erinevustest ning ei saa järeldada, et kõrgematele ametikohtadele edutamine oleks sooliselt diskrimineeriv.

2023. aastal valmis ülikooli välistöötajate **keelehoiakute uuringu** aruanne. Selle kohaselt kasutab rohkem kui pool vastanutest eesti keelt harva või ei kasuta üldse. Lisaks oli välistöötajate motivatsioon keelt õppida mitmesugustel põhjustel väike.

Ülikool on seadnud eesmärgiks, et vähemalt 45% välistöötajatest oleks viimase viie aasta jooksul osalenud mõnel eesti keele kursusel. 2023. aastal oli see näitaja 42%.

Ülikool toetab oma **välistöötajate** eesti keele õpet keelekursustel, -laagrites ja -kohvikutes ning tandemõppes. Eesti keelt õppis 2023. aastal 160 välistöötajat ja 25 nende pereliiget. Välistöötajatele ja nende pereliikmetele korraldatakse ka mitmesuguseid kohanemist toetavaid üritusi: 2023. aastal toimusid näiteks giidiga retk Tartu Karlova linnaosas, kuraatoriga ringkäik kunstinäitusel ja matk Valgesoos. Seitsmel üritusel osales kokku 236 inimest.

2023. aastal loodi keeleõppepesa – veebileht, mis koondab info ülikoolis pakutavate eesti keele kursuste ja keeleoskuse täiendamise võimaluste kohta. Aasta jooksul oli lehel üle 1000 kasutaja. See näitab, et keeleõppehuvilisi on palju ja leht on saanud kursuste leidmisel tavapäraseks töövahendiks.

Positiivsusklubi seminaride sarjas toimus aasta jooksul kaheksa kohtumist 123 osalejaga. Üritused toimuvad inglise keeles ja osalema on oodatud kõik ülikooli töötajad. Igal kohtumisel on oma teema: arutletud on näiteks negatiivsete sündmustega toimetuleku, kuuluvuse, tänulikkuse, puhkamise ja tähenduslike hetkede üle.

Tagame välistöötajatele kvaliteetsed tugiteenused kiireks kohanemiseks töö- ja elukeskkonnaga.

Töötajate **ametialaste teadmiste ja oskuste arendamiseks** on ülikoolis mitmekesine valik koolitusi, mis toetavad näiteks õpetamis- ja juhtimisoskuste arendamist, hea töökeskkonna kujundamist, vaimse tervise hoidmist, aga ka keeleoskust.

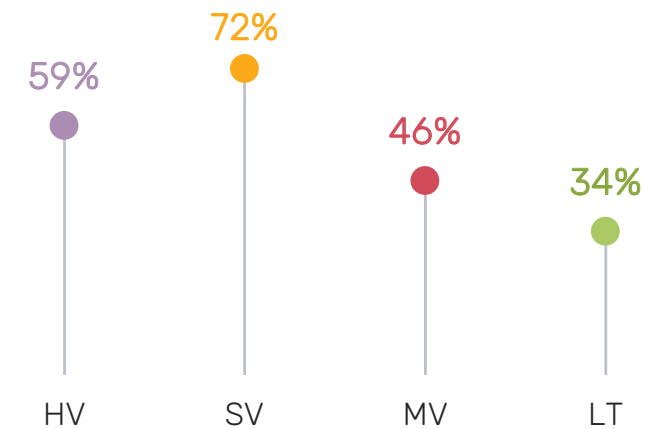
Viimase viie aasta jooksul on 48% akadeemilistest töötajatest aktiivselt osalenud õpetamisalases arendustegevuses (A2025 sihttase on 50%).

Akadeemiliste töötajate **õpetamis- ja juhendamisoskuste arengut** toetatakse koolituste, nõustamise, kollegiaalse tagasiside kogukondade, hea õpetamise grandide ja õpetamisteemaliste konverentsidega. Kõigil õppejõududel on võimalik oma õpetamisoskuste arendamiseks tuge saada valdkondlikelt õpetamisoskuste konsultantidelt ja õppedisaineritelt. 2023. aastal korraldati õpetamisoskuste arendamiseks 70 koolitust ja seminari, millel osaleti rohkem kui 1600 korda. Teist aastat kehtib nõue, et tähtajatu töölepinguga akadeemiline töötaja peab läbima esimese viie tööaasta jooksul õpetamisoskuste koolituse vähemalt 6 EAP mahus.

Õpetamisoskuste süsteemseks arendamiseks ja uurimiseks eraldas ülikool õppejõududele kaheksa **rühmagranti**. Varasemate grandisaajatega kokku on nüüdseks 100 õppejõudu saanud selle toetuse abil õpetamist uurida ja arendada ning teistele tulemusi tutvustada.

Et toetada **head juhtimist**, pakub ülikool koolitusi ja seminare probleemi-lahenduse, tagasiside andmise, juhendava vestluse, kaasava arutelu juhtimise, tunnustamise, finantsoskuste ja teistel teemadel. 2023. aastal korraldati 21 koolitust, millel osaleti 279 korda. Juhi arenguprogrammi lõpetas 22 struktuuriüksuse või meeskonna juhti. Programmi eesmärk on arendada oskusi ja teadmisi, mida heal juhil ülikooli igapäevatoos kõige enam vaja läheb, pakkuda alustavale juhile tuge ning aidata kujundada tööd toetavat suhte-võrgustikku. Juhi arenguprogramm sai alguse 2018. aastal ja selle on nüüdseks lõpetanud 82 juhti.

Jätkus kovisioonirühma juhtide väljaõpe. Kovisioonijuhid koolituse on nelja aasta jooksul läbinud 53 töötajat. 2023. aastal toimunud meistri-klassides said kovisioonijuhid oma teadmisi täiendada ja kogemusi vahetada. Kovisioonirühmad pakuvad osalejatele kollegiaalset tuge, inspiratsiooni ja lahendusi töistes probleemolukordades.

Õpetamisalases arendustegevuses aktiivselt osalenud akadeemiliste töötajate osakaal valdkonniti 2023. aastal

Iga-aastane konverents „Õppejõult õppejõule“ pühendati seekord teemale „Määramatuse ilu õpetamisel“. Töötubades jagati kogemusi, kuidas kasutada õppetöös mängu ja meelelahutust, toetada teksti lähilugemist ning rakendada õpetamises virtuaalset mobiilsust. Konverentsil oli ligi 200 osalejat

Loome võimaluse kolleegidevaheliseks tagasiside andmiseks.

Tagame juhtide järelkasvu ja toetame nende arenemist teistele ülikooli liikmetele eeskujuks olevateks liidriteks.

Töökeskkond

Õiglus, võrdõiguslikkus, mitmekesisuse väärtustamine, lugupidav suhtumine ja suhtlemine, kiusamise ennetamine ja sekkumine probleemolukordades mõjutavad otseselt seda, kuidas inimesed end tööl tunnevad. Võrdse kohtlemise edendamiseks loodi 2023. aastal veebileht, kus tutvustatakse ülikoolis kehtivaid võrdse kohtlemise põhimõtteid ja kuhu koondatakse teave parimate tegutsemisviiside kohta. Koostati infomaterjal „Võrdne kohtlemine Tartu Ülikoolis“ ning valmis kolm videot võrdse kohtlemise põhimõtete, kiusamisjuhtumite ja nende lahendamise kohta.

2023. aastal korraldati neli **võrdse kohtlemise ABC** koolitust, kus osales 45 inimest. Alustati ka võrdse kohtlemise tugiisikute 26-tunnise koolitusega, kus osales 35 inimest. Võrdse kohtlemise tugiisikuna tegutseb 2023/24. õppeaastal 19 inimest. Eesti Inimõiguste Keskus tõstis oma 2023. aasta aruandes ülikooli võrdse kohtlemise tugiisikute võrgustikku esile hea näitena.

Tartu Ülikool osaleb Euroopa teadusülikoolide võrgustiku The Guild tööühmas, kus vahetatakse teavet ja kogemusi võrdse kohtlemise ja mitmekesisuse edendamise kohta.

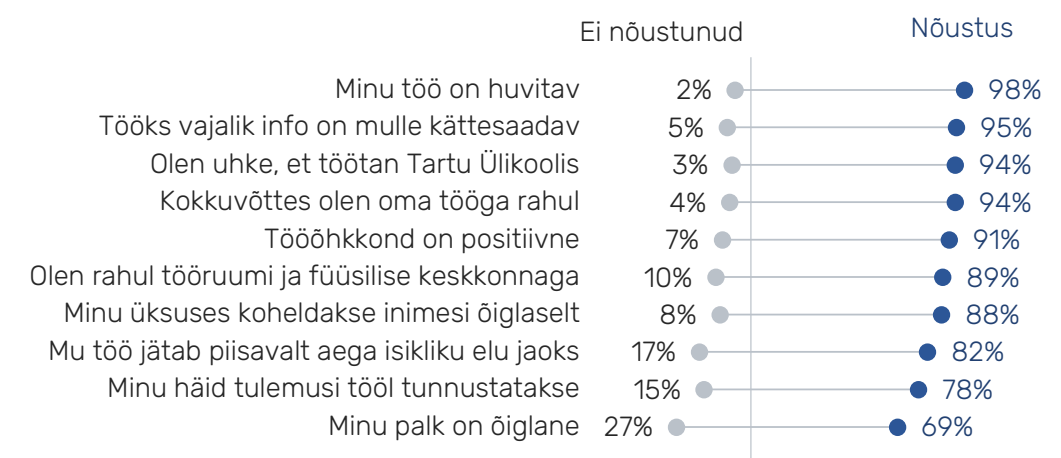
Ülikoolis tehti **akadeemiliste töötajate ajakasutuse uuring**. Tulemused näitavad, et akadeemilise töö mitmekülgsus tekitab liigset töökoormust ja pingeid. Probleemseks osutub vastandlike ootuste koosmõju: oodatakse edukust nii õpetamisel kui ka teadustöös ja lisaks osalemist juhtimises. Akadeemiline töö on sisu ja tööaja mõttes paindlik, kuid see hägustab piire nii ülesannete kui ka töö- ja puhkeaja vahel. Nooremale põlvkonnale on ületöötamise taunimine järjest iseloomulikum: tähtsustatakse töövälisest aega, puhkepäevi ja puhkust. Töötajad ootavad kaasavat ja toetavat organisatsioonikultuuri, milles väärtustatakse ka töötajate heaolu ja isiklikku aega.

Järjekorras neljas **vaimse tervise ja heaolu konverents** kandis pealkirja „Sõna jõud“ ning sellele registreerus 995 inimest, Tartu Ülikoolist oli osalejaid 120. Lahenduskesksel veebikonverentsil arutati, kuidas teha sõnadega rohkem kasu kui kahju, millised on hea vestluse põhimõtted, kas sõnaga saab ravida ning mil viisil aitavad sõnad uurida meie tunde- ja mõttemaailma. Aasta lõpuks oli UTTV-s konverentsi vaadatud üle 4400 korra.

Ülikooli **tööraahuloluküsitluse** 2023. aasta tulemuste põhjal on ülikool stabiilne organisatsioon, kus saab teha huvitavat ja laia mõjuga tööd. Ülikooli tugevate külgedena tulid esile kollegiaalne tugi, head töövahendid ja positiivne tööõhkkond, samuti tööülesannete selgus ning tööalase info hea kättesaadavus. Oma tööga on kokkuvõttes rahul 94% 1551-st küsitlusankeedi täitnud töötajast (34%). A2025 tööraahulolu võtmenäitajat arvestades on koondrahulolu tasemes veel arenguruumi. **Sihiks on, et 70% üksustes on kolm neljandikku töötajatest oma tööga üldiselt või täiesti rahul. 2023. aastal oli see näitaja 60%.**

Nagu ka varasematel aastatel, on kõige probleemsem teema palgaõiglus. Võrreldes eelmise küsitlusvooruga on vastanutel pisut keerulisem tulla toime tööpingetega. Kord aastas toimuva küsitluse tulemused toovad esile ülikooli töökeskkonna tugevad küljed, osutavad arendamist vajavatele teemadele ning annavad taustteavet hea arenguraja hoidmiseks igas üksuses.

Töötajate rahulolu 2023. aastal
(väitega nõustunute ja mittedõustunute osakaal)

Ülikool tunnustab

Igal aastal tunnustab ülikool **Rahvusmõtte auhinnaga** inimesi, kes on oma loominguga silmapaistvalt edendanud Eesti rahvuslikku ja riiklikku eneseteadvust. 2023. aastal pälvis Rahvusmõtte auhinna lavastaja [Merle Karusoo](#).

Senat nimetas Tartu Ülikooli **audoktoriks**

- keeleteaduse alal Tübingeni Ülikooli professori [Rolf Harald Baayeni](#),
- riigiteaduste alal Uppsala Ülikooli professori [Li Bennich-Björkmani](#),
- arstiteaduse alal Londoni Ülikooli Kolledži professori [José Alejandro Madrigal Fernándezi](#),
- loodusteaduste alal Imperial College Londoni professori [Alexei Kornyshevi](#).

Johann Skytte medaliga autasustati Riigikogu liiget professor [Margit Sutropit](#), kes on aidanud silmapaistvalt kaasa ülikooli arengule ja edendanud märkimisväärselt Eesti kõrgharidust. Eriliste teenete eest autasustati Tartu Ülikooli **suure medaliga** tehnoloogiauuringute professorit [Kristjan Vassilit](#) ja bioinformaatika professorit [Jaak Vilo](#). Anti välja viis Tartu Ülikooli Tänutähte, kümme Tartu Ülikooli medalit, 61 Tartu Ülikooli aumärki ja 15 teenetemärki „100 semestrit Tartu Ülikoolis“.

Tartu Ülikooli 2023. aasta **teadustegu** oli Eesti rahva kultuurilist, keelelist ja geneetilist kujunemist mõjutanud ja mõjutavate protsesside terviklik käsitus. Auhinna saajad on arheoloogia kaasprofessor [Mari Tõrv](#), arheoloogia professor [Valter Lang](#), arheogenoomika professor [Kristiina Tambets](#), eesti keele ajaloo ja murrete professor [Karl Pajusalu](#), arheoloogia nooremteadur [Silvia-Kristiin Kask](#) ja projektijuht [Sandra Sammler](#).

2023. aasta **ühiskonnategu** oli programm „Moepööre“, milles on ühendatud eesti keele, moe- ja ettevõtlusõpe. Auhinna saajad on Viljandi kultuuriakadeemia projektijuht [Lembe Lahtmaa](#), materjaliõpetuse nooremlektor [Diana Tuulik](#) ja kultuuriakadeemia direktor [Juko-Mart Kõlar](#).

2023. aasta **keeletegu** oli eestikeelne kõrgkooliõpik „Rakubioloogia“. Auhinna saajad on vivaariumi juhataja [Sulev Kuuse](#) ja rakubioloogia professor [Toivo Maimets](#).

Aasta õppejõuks valiti

- humanitaarteaduste ja kunstide valdkonnast inglise keele kaasprofessor [Jane Klavan](#),
- sotsiaalteaduste valdkonnast sotsiaaltöö õpetaja [Valter Parve](#),
- meditsiiniteaduste valdkonnast inimese anatoomia lektor [Helen Zirnask](#),
- loodus- ja täppisteaduste valdkonnast kolloid- ja keskkonna-keemia lektor [Edith Viirlaid](#).

Õppekvaliteedi edendamise auhinna sai kolme aasta jooksul tehtud süsteemse töö eest keemia instituut. Üliõpilaste tulevikuoskuste arendamise eesmärgil muudeti õppeviise ja hakati kasutama enam aktiivõppemeetodeid. Õppejõududele korraldati õpetamisoskuste arendamiseks ühisseminare ja muudeti ka ainete sisu, et need oleksid omavahel paremini kooskõlas. Kursuste arendamisel lähtuti üliõpilaste tagasisidest ja vaadati üle õppe veebitugi.

Tartu Ülikooli 2023. aasta **õppeteod** olid

- maailma keelte ja kultuuride instituudi üliõpilaste kirjutamislaagrite korraldamine, et pakkuda akadeemiliseks kirjutamiseks toetavat keskkonda ja võimalust arutada kirjutamisprotsessi teiste osalejatega. Eestvedajad: [Jane Klavan](#), [Antonina Kostina](#), [Djuddah Leijen](#), [Hella Liira](#), [Liina Tammekänd](#) ja [Ülle Türk](#);
- koolipsühholoogia magistriõppe avamine Pärnus, et leevendada koolipsühholoogide puudust Eestis. Eestvedajad: [Kairi Kreegipuu](#), [Kariina Laas](#), [Triin Liin](#), [Garri Raagmaa](#), [Signe Reppo](#), [Urve Tammann](#), [Marju Tammiste](#), [Kristel Teearu](#) ja [Ada Urm](#);
- kehalise kasvatuse ja spordi õppekavade reform, millega muu hulgas lõimiti õppekavasse liikumisõpetuse ained, et ennetada laste ja noorte terviseprobleeme. Eestvedajad: [Kristjan Kais](#), [Maret Pihu](#) ja [Priit Kaasik](#).

Rahvusvaheline koostöö

Viimastel aastatel rahvusvahelistes poliitika- ja majandussuhetes valitsenud pinged on avaldanud mõju ka akadeemilisele koostööle ning ülikoolidevahelisele tegevusele. Muutunud julgeolekuolukorras leiab Euroopa ülikoolides järjest enam kasutamist ja kandepinda **vastutustundliku rahvusvahelistumise** mõiste, mis hõlmab rahvusvaheliseks koostööks soodsate tingimuste loomise strateegiaid ning rõhutab koostöös osalejate vastutust riskide vähendamise ja ohjamise eest. Vastutustundlik rahvusvahelistumine oli 2023. aastal tähelepanu all nii Euroopa Komisjonis kui ka Euroopa ülikoolide koostöövõrgustikes. Novembris vastu võetud ühisavalduses rõhutasid Euroopa teadusülikoolide võrgustiku The Guild liikmed vajadust leida tasakaal riskide maandamise ja üleilmse koostöö arendamise vahel.

Ülikool jätkab **Ukraina** abistamist. Et koordineerida paremini ülikooli ja selle partnerite Ukrainat toetavat tegevust, asutati 2023. aastal Tartu Ülikooli Ukraina keskus. Keskus pakub kõigile huvilistele valikainet „Ukraina riik ja rahvas lävepakul“ ja korraldab koostöös ülikooli teiste üksustega praktilisi koolitusi Ukraina avaliku sektori spetsialistidele. Keskusel on võimekus teha poliitikaanalüüse ning nõustada nende põhjal Eesti valitsust, Euroopa Liidu institutsioone ja rahvusvahelisi organisatsioone. Keskuse eesmärk on suurendada ühiskonnas Ukraina-teemalist teadlikkust, et jätkuks sihipärane ja tõhus abi Ukrainale ja sõjapõgenikele. Tartu Ülikooli Sihtasutuse juurde 2022. aastal asutatud Ukraina stipendiumi fondist maksti 2023. aastal ettevõtete, eraisikute ning Kanada ja USA väliseestlaste kogukonna annetuste toel 103 üliõpilasele kokku 33 000 eurot.

Jaanuaris tegi Tartu Ülikooli visiidi Ukraina Haridus- ja Teadusministeeriumi ning ülikoolide esindajate delegatsioon, kellele tutvustati siinseid õppe- ja teadustöö võimalusi. Kohtumisel õppeprorektor [Aune Valguga](#) keskenduti Ukraina

üliõpilaste abistamisele ning Tartu Ülikooli ja Ukraina ülikoolide koostööle. Muu hulgas arutleti, kuidas pakkuda mikrokraadiprogrammide eeskujul samalaadset õppevormi ka Ukrainas.

Kasvas ülikooli ja Ukraina partnerite koostöölepingute arv. 2023. aastal sõlmiti Ukraina ülikoolidega 16 uut „Erasmus+“ partnerluslepingut, mille eesmärk on eelkõige üliõpilaste ja töötajate õpiränne. Tänu programmi „Erasmus+“ paindlikkusele sai 69 ukrainlast õppida Tartu Ülikoolis väliskülalisüliõpilasena. 2023. aastal tõstis Euroopa Komisjon esile 15 „Erasmus+“ ja Euroopa solidaarsuskorpuse Ukraina abistamise projekti, sh Tartu Ülikooli ettevõtmist, mis võimaldas Ukraina meditsiiniteaduste üliõpilastel pärast eesti keele intensiivõppe aastat jätkata õpinguid Tartus.

2023. aastal nimetati Tartu Ülikool üheks „Erasmus+“ õpirände haldusprotsesside digiteerimise edendajaks (*Erasmus Without Paper Champion*), mis tähendab nii tunnustust, võimalust rääkida kaasa edasise digiarengu kavandamisel kui ka kohustust jagada oma kogemusi teiste Euroopa kõrgkoolidega. Koostöö MTÜ-ga Erasmus Student Network korraldati ümber, et tutvustada MTÜ liikmeid kaasates paremini õpirände võimalusi.

Ülikool osaleb aktiivselt **rahvusvahelistes võrgustikes**: The Guild, LERU-CE7 ja Coimbra Grupp on andnud ülikoolile võimaluse suurendada oma rahvusvahelist nähtavust ning rääkida kaasa Euroopa teadus- ja kõrghariduspoliitika kujundamisel. The Guildi egiidi all oli ülikoolil aasta jooksul võimalus osaleda kõrgetasemelistes aruteludes Euroopa teadus- ja kõrghariduspoliitika, sh vastutustundliku rahvusvahelistumise üle ning esitada Euroopa Komisjonile soovitusi programmide „Erasmus+“ ja „Euroopa horisont“ täiustamiseks. Oxfordi Ülikooli algatatud võrgustikus Europaeum pannakse suurt rõhku eelkõige doktorantide haridusvõimaluste mitmekesistamisele.

Jätkub strateegiline partnerlus kümneliikmelises Euroopa ülikoolide võrgustikus **Enlight**. Enlighti esimesel rahastusperioodil (2020–2023) kasvas võrgustiku-sisese üliõpilasvahetuse maht viis korda: 2020/21. õppeaastal õppis Enlighti ülikoolides 16 Tartu Ülikooli tudengit, 2022/23. õppeaastal juba 80. Teistest Enlighti ülikoolidest õppis Tartu Ülikoolis nii 2021/22. kui ka 2022/23. õppeaastal umbes 50 vahetusüliõpilast. Lisaks osales 2023. aastal 35 Tartu Ülikooli töötajat ja üliõpilast Enlighti konverentsidel Bilbaos, Bordeaux's, Galways ja Uppsalas. Tartu õppejõud õpetasid külalisõppejõududena teistes võrgustiku ülikoolides. Samuti toimusid kahepoolsed koostöökohtumised kolleegidega Galway, Genti ja Uppsala ülikoolis. Võrgustiku ülikoolide tippjuhid osalesid koolitusprogrammis, mille üks moodul toimus Tartus. 2023. aastal otsustati, et Enlighti rahastatakse programmist „Erasmus+“ ka järgmisel neljal aastal (kuni 2027). Samal ajal jätkub Tartu Ülikooli ja teiste Enlighti ülikoolide teadlaste koostöö projekti Enlight Rise raames.

Mais toimunud riigivisiidi käigus külastasid ülikooli **Rootsi kuningas Carl XVI Gustaf** ja **kuninganna Silvia**. Ülikoolipere tervitas neid peahoone ees ja Gustav II Adolphi monumendi juures. Aulas toimunud tseremoonial tegi kuningapaar sissekande aaraamatusse ning rektor **Toomas Asser** ja Põhjamaade muuseumi direktor **Sanne Houby-Nielsen** allkirjastasid hea tahte leppe, mille üks eesmärke on tuua Rootsi-aegse Tartu Ülikooli rektori ametisauad ja -rüü ning usu- ja filosoofiateaduskonna pitsatid Stockholmist ülikooli 400. aastapäevaks Tartusse näitusele. Kuningas Carl XVI Gustaf külastas ka Delta keskust. Kuningapaari saatis Rootsi äridelegatsioon, kes tundis huvi tervisetehnoloogia vastu.

Septembris külastas ülikooli **Tema Pühadus oikumeeniline patriarh Bartolomeus**, kes pidas aulas ingliskeelse avaliku loengu „Keskkonnateadlikkus ja hariduse roll“ ning vestles rektor **Toomas Asseri**, õppejõudude ja üliõpilastega.

Samuti külastasid ülikooli **Moldova haridus- ja teadusminister Dan Perciun** ning **Saksimaa liidumaa haridusminister Christian Piwarz**. Tavakohase tutvumisvisiidi ülikooli tegid Austria, Indoneesia, Kanada, Kreeka, Malaisia, Mongoolia, Norra, Prantsusmaa, Soome, Tai, Tšehhi, Ukraina, USA ja Vietnami **suursaadikud**.

Ülikooli esindus osales Araabia Ühendemiraatides Dubais **ÜRO 28. kliimakonverentsil (COP28)**, kus maailma juhtpoliitikud ja valdkonna eksperdid arutasid kliimamuutustega kohanemise strateegiaid. Ülikooli teadlased tutvustasid Eesti paviljonis kestlike linnade, elurikkuse säilitamise ja kliimameetmete arendamisega seotud teadustöid ja nende rakendusviise.

Rootsi kuningas Carl XVI Gustaf ja kuninganna Silvia (keskel) ülikooli aulas

Tema Pühadus oikumeeniline patriarh Bartolomeus visiidil Tartu Ülikoolis

Keskkonnamõju vähendamine

Teadust ja tehnoloogiat käsitatakse kliimamuutuste oludes päästerõngana, mis aitab lahendada tekkinud keerulisi probleeme, kuid teadmiste loomisega kaasneb ka keskkonnamõju. Novembris korraldas ülikool konverentsi „**Kestlik teadus – milline on teadmiste loomise keskkonnajälg?**“, kus käsitleti teadustöö enda keskkonnamõju ja arutati viise selle vähendamiseks.

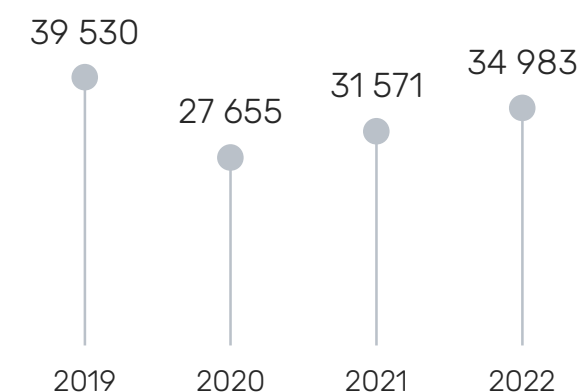
Sõltumatu tunnustuse – roheline muuseumi tunnustuse – pälvisid oma tegevuse keskkonnahoidlikumaks muutmise eest ülikooli muuseumid, kes osalesid ise ka muuseumide eripära arvestava keskkonnajuhtimissüsteemi väljatöötamisel ja korraldasid selle teemalisi koolitusi. Raamatukogus rakendati kestlikkuse kokkulepe, et muuta igapäevatöö keskkonnasäästlikumaks.

Ülikool jätkas oma tegevuse keskkonnahoidlikumaks kujundamist. Muu hulgas hinnati ülikooli tegevusest tingitud **kasvuhoonegaaside (KHG) heitkogust** aastate 2019–2022 kohta, kasutades kasvuhoonegaaside protokollit (rahvusvaheliselt tunnustatud KHG heitkoguse arvestamise ja aruandluse standardit) ja Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna esinduse koostatud arvutusmudelit, mis sisaldab Eesti-keskseid eriheitetegureid.

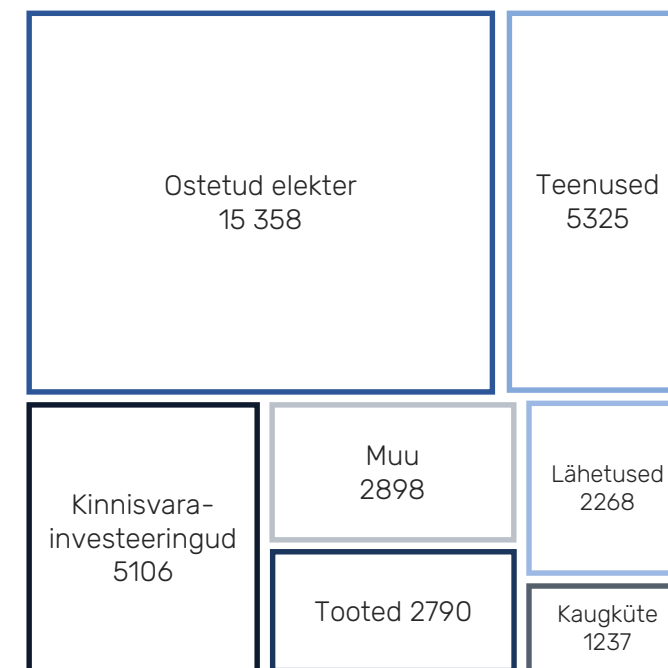
Ülikooli 2022. aasta KHG arvestuslik heide oli 34 983 CO₂ ekvivalenttonni. Selle hulgas on suurima keskkonnamõjuga, sh kliimamõjuga, ülikooli elektrienergia tarbimine, mis moodustas 44% KHG heitkogusest. Heitkoguse suuruse alusel järgnesid investeeringud kinnisvarasse (15% KHG heitest), sisseostetud teenuste ja toodete tarbimine (vastavalt 15% ja 8%), töötajate lähetused ja ülikooli liikmete pendelränne (vastavalt 6% ja 2%) ning hoonete kaugküte (4%).

KHG heitkoguse arvutustest järeldus, et ülikooli keskkonna-, sh kliimamõju vähendamiseks on vaja suurendada hoonete energiatõhusust ja minna üle taastuvatest energiaallikatest toodetud elektri kasutamisele.

1. juulist 2022 kuni 31. detsembrini 2023 investeeris ülikool **energiatõhususe suurendamisse** 5,7 miljonit eurot, millest viis miljonit moodustas HTM-i makstav nutikate investeeringute toetus. Energiatarbimise vähendamiseks rajati ülikooli hoonetele päikeseparke ja soetati energiasalvesteid, uuendati kütte-, jahutus- ja ventilatsioonisüsteeme ning vahetati valgusteid. Näiteks paigaldati raamatukogule ning Lossi 3 ja Lai 38 asuvatele hoonetele päikesepaneelid, millega enam kui kahekordistati ülikooli elektritootmisvõimsust. Väiksemale KHG heitele aitavad kaasa ka ülikooli varasemad otsused, näiteks otsus lõpetada maagaasi tarbimine ja

Ülikooli tegevusest tingitud KHG arvutuslik heitkogus CO₂ ekvivalenttonnides aastatel 2019–2022. CO₂ ekvivalenttonniga väljendatakse eri KHG-de koguheidet, arvestades eraldi iga gaasi võimet mõjutada üleilmset soojenemist

Ülikooli tegevusest tingitud KHG heide CO₂ ekvivalenttonnides 2022. aastal suurimate tegevusvaldkondade kaupa

minna üle kaugküttele ning liituda Emajõe vett kasutava kaugjahutussüsteemiga. Nende tegevuste tulemusena on ülikooli elektrienergiakulud vähenenud 12–14% kuus. 2023. aasta lõpul otsustas ülikool hankida edaspidi vaid taastuvatest allikatest toodetud elektrienergiat.

Et suure keskkonnamõjuga on ka igapäevane liikumine, tegid mobiilsusuuringute labor ja liikumislabor **ülikoolipere liikuvus-uuringu**. Selle eesmärk oli saada ülevaade ülikooli liikmeskonna liikumisvajadustest ja -käitumisest ning liikumisega seotud ootustest, eelistustest ja takistustest. Uuringu tulemused näitasid, et 67% üliõpilastest ja 52% töötajatest kasutab elukoha ja õppehoonete vahel liikumiseks valdavalt (vähemalt kolmel päeval nädalas) kestlikke liikumisviise: kõnnib jala, sõidab rattaga või ühissõidukiga. Neid, kes sõidavad tööle vähemalt kolmel päeval nädalas autoga, on üliõpilastest 14% ja töötajatest 31%. Liikumisviisi valikut mõjutavad ülikoolihoonete asukoht ja liikumistaristu. Autokasutajate seas sõidab Maarjamõisa 43% üliõpilastest ja 30% töötajatest, vanalinna 20% üliõpilastest ja 39% töötajatest, Vanemuise ja Riia tänava õppehoonetesse 10% üliõpilastest ja 14% töötajatest, Näituse tänava õppehoonetesse 9% üliõpilastest ja 4% töötajatest ning Ülejõel asuvasse õppehoonetesse 19% üliõpilastest ja 14% töötajatest.

Keskkonnahoidlike hangete eesmärk on vähendada negatiivset keskkonnamõju, mis on tingitud toodete tootmisest, kasutamisest ja kasutuselt kõrvaldamisest ning teenuste osutamisest. Ülikool on rakendanud keskkonnahoidlikkuse kriteeriume mööbli, puhastustoodete ja -teenuste ning kontori infotehnoloogiaseadmete hangetes. 2023. aastal korraldati kümme sellist hanget. Lisaks keskkonnaministri kehtestatud keskkonnahoidlikkuse nõuetele määras ülikool keskkonnakahju vähendavad tingimused, mille täitmist võib ülikoolis iga toitlustusteenuse tellija teenusepakkujalt nõuda (näiteks toit, mis on toodetud kohalikust toorainest, mille on teinud kohalik tootja, mis põhineb kohalikel traditsioonidel või mille koostisained pärinevad kestlikkust edendava märgistusega tootjatelt).

Digiareng

Digiarengus oli üks 2023. aasta olulisemaid suundumusi **tehisaru** laialdane kasutuselevõtt. Ülikoolis töötati välja põhimõtted ja juhised tekstirobotite kasutamiseks õppetöös. Ülikool julgustab kasutama tekstiroboteid õppimise ja õpetamise toetamiseks ning üliõpilaste õpi- ja tööoskuste arendamiseks. Õppejõud võivad oma õppeaine kontekstis ise otsustada, kas ja kuidas tekstirobotit kasutada või selle kasutamist piirata. Kirjalike tööde puhul tuleb selgitada tekstiroboti kasutamise viisi ja viidata sellele korrektset. Ülikooli ülesanne on tagada töötajatele ja üliõpilastele turvaline ja võrdne ligipääs tekstirobotitele. Selleks võeti aasta lõpus ülikooli jaoks kasutusele Microsofti tehisaru teenus Azure OpenAI ja vestlusrobot Copilot.

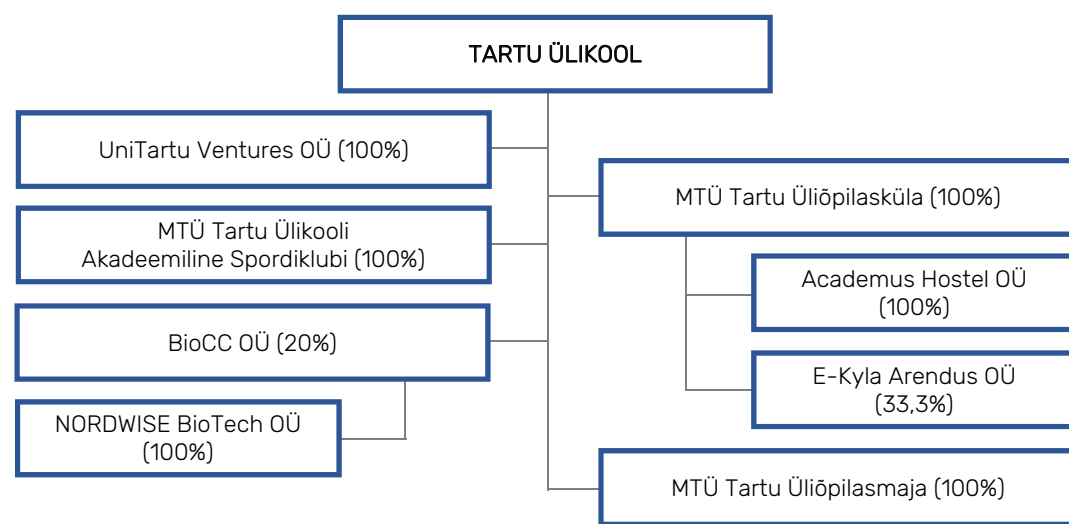
Jätkusid **õppeinfosüsteemi** ÕIS2 arendustööd ja kõik õppejõud läksid alates 20. veebruarist õppetöö korraldamisel üle ÕIS2-le. Jätkati välisveebi, õppija töölaua ja teiste infosüsteemide arendamist ning alustati doktorantide ja residentide õpiteekonna rakenduse TEEK arendustöödega. Jätkusid ka ettevalmistused **infoturbe** juhtimissüsteemi kasutuselevõtuks. Ülikoolil on kohustus jõuda piisavate infoturbemeetmete rakendamiseni ja vastavusauditi läbimiseni hiljemalt 2025. aastaks.

Valmis ülikooli **infosüsteemide baastaristu arendamise** viieaastane tegevusplaan, mille keskmes on tehnoloogilise võla vähendamine ja turvariskide kõrvaldamine, et tagada kesksete infosüsteemide jätkusuutlikkus ja koostöövõime, maandada turvariske ning automatiseerida igapäevased ülesanded. Aasta jooksul ajakohastati infotehnoloogilist taristut 16-s ülikooli hoones.

2023. aastal toimus rahastusvoor **õppetaristu** uuendamiseks. Selle eesmärk on ajakohastada vananenud õppevahendid, parandada õppetaristu vastavust tänapäevastele vajadustele ja leida võimalusi selle ühiskasutuseks. Auditoriumitehnika ja eriotstarbelise õppetaristu uuendamiseks said toetust kõik valdkonnad.

Rahandus

Tartu Ülikooli konsolideerimisgruppi kuulus 2023. aasta lõpus lisaks ülikoolile kaheksa juriidilist isikut. Konsolideerimisgrupi 2023. majandusaasta tegevustulu oli 277,6 miljonit eurot, kasvades aastaga 11,3%.

Ülikooli finantsstrateegia toetab arengukava elluviimist ülikooli eelarve sihipärase kujundamise kaudu kõigil organisatsiooni tasemetel. Finantsstrateegia eesmärk on tagada ülikooli ja kõigi valdkondade pikaajaline finantsiline jätkusuutlikkus ning muuta ülikooli tegevus kõikides õppe- ja teadusvaldkondades ning ühiskonna teenimisel tulemuslikumaks.

2023. aastal täitis ülikool **finantsstrateegias määratud üldised eesmärgid**:

- rahavood majandustegevusest on positiivsed; tulemus +22 miljonit eurot;
- ülikooli netovara osakaal bilansis on vähemalt 75%; tulemus 75%;
- laenukoormus on alla 25% aastatuludest; tulemus 5%.

Konsolideerimisgruppi kuuluvate juriidiliste isikute tegevusala ja -mahu põhinäitajad 2023. aastal tuhandetes eurodes

Juriidiline isik	Tegevusala	Tegevustulu	Tulem	Bilansimaht	Netovara
Tartu Ülikool	Kõrgharidus, teadus	270 903	3 869	361 267	271 285
NORDWISE BioTech OÜ	Teadus- ja arendustöö ning BioCC toodete müük	127	-49	2 857	2 732
Academus Hostel OÜ	Majutamine	0	0	25	25
E-Kyla Arendus OÜ	Üliõpilaskülade tarkvarahaldus	19	1	51	47
BioCC OÜ	Loodusteaduslik uurimistöö	1 298	7	1 117	568
MTÜ Tartu Üliõpilasküla	Üliõpilaste majutamine	5 086	498	2 414	1 577
UniTartu Ventures OÜ	Intellektuaalomandi investeerimine ettevõtetesse	0	-61	530	514
MTÜ Tartu Ülikooli Akadeemiline Spordiklubi	Üliõpilassport	4 083	215	770	442
MTÜ Tartu Üliõpilasmaja	Üliõpilaste kultuuriüritused	825	9	351	230
Tartu Ülikooli konsolideerimisgrupp		277 559	4 532	364 632	273 393

Tähtsaimad näitajad (konsolideeritud)

	2019	2020	2021	2022	2023
Rahandusnäitajad tuhandetes eurodes					
Tegevustulu	204 793	204 140	233 947	249 323	277 559
Tegevuskulu	193 421	200 611	224 724	249 128	274 669
Finantstulu ja -kulu	-135	-83	-1	92	1 642
Aasta tulem	11 207	3 425	9 222	287	4 532
Bilansimaht	323 664	338 201	351 579	352 473	364 632
Käibevara	64 596	82 036	95 688	102 716	117 457
Põhivara	259 068	256 165	255 891	249 757	247 175
Lühiajalised kohustised	44 156	58 922	66 127	69 784	81 188
Pikaajalised kohustised	23 581	19 927	16 878	13 828	10 051
Netovara	255 927	259 352	268 574	268 861	273 393
Laenud pankadelt	27 662	23 574	19 926	16 878	12 400
Suhtarvud protsentides					
Tegevuskulu/tegevustulu	94	98	96	100	99
Laenud/tegevustulu	14	12	9	7	4
Käibevara / lühiajalised kohustised	146	139	145	147	145
Põhivara/bilansimaht	80	76	73	71	68
Laenud/bilansimaht	9	7	6	5	3
Netovara/bilansimaht	79	77	76	76	75

Tähtsaimad investeeringud 2023. aastal koos projekti kogumaksumusega:

- HTM-ilt teadus- ja arendusasutustele nutikateks investeeringuteks eraldatud toetuse eest tehti hoonete energiatõhusust suurendavaid töid: rajati päikeseparke ja süsteeme liitumiseks kaugjahutusega, paigaldati energiasalvestusseadmeid, ventilatsiooni-automaatikat ja leedvalgusteid (5 miljonit eurot);
- renoveeriti ülikooli peahoone kohvikupoolne tiib (2 miljonit eurot);
- lõpetati Eesti mereinstituudi hoone juurdeehitus Pärnus aadressil Vana-Sauga 28 (0,5 miljonit eurot).

Tähtsaimad investeeringud 2024. aastal koos prognoositava maksumusega:

- renoveeritakse vana anatoomikum infotehnoloogia osakonnale, teaduskoolile ja genoomika instituudile (3,2 miljonit eurot);
- lõpetatakse Nooruse 7 asuva üliõpilaselamu renoveerimine (7,8 miljonit eurot);
- renoveeritakse Uppsala 6 asuv Struve maja personaliosakonnale (2,2 miljonit eurot);
- renoveeritakse Lai 40 asuv hoone loodusmuuseumile ja botaanikaiaiale (2 miljonit eurot);
- alustatakse Ülikooli 18a ja Ülikooli 16 asuvate hoonete renoveerimist (vastavalt 5,4 ja 4,1 miljonit eurot);
- alustatakse õigusteaduskonna Tallinna hoone Kaarli pst 3 rekonstrueerimise projekteerimist (ehitus 2025–2026, kogumaksumus 9,2 miljonit eurot);
- alustatakse Maarjaväljal uue hoone (sh parkimismaja) projekteerimist neljale instituudile (projekteerimine 2024–2025, ehitus 2026–2028, kogumaksumus 95,2 miljonit eurot).

TEGEVUSARUANNE

Toimetajad Kristi Kerge, Martin Meitern, Katrin Pajuste-Kuul, Mari-Liis Pintson, Taivo Raud, Helina Riisalu, Mari-Liis Štrik-Ott, Saima Tiirmaa-Oras

Tegevusaruannet aitasid koostada Maret Ahonen, Krista Aru, Jaanika Haljasmäe, Kalle Hein, Ingrid Jaggo, Tuuli Kaldma, Gea Kammer, Kaja Karo, Ülle Kesli, Karoliina Kruusmaa, Urmas Kõljalg, Imre Lall, Kalmer Lauk, Kristina Lillemets, Anneli Lorenz, Roberta Lupp, Kristel Lään-Saarik, Kadri-Ann Mägi, Reet Mägi, Kstina Noormets, Karin Org, Lehti Pilt, Kärt Puura, Mariann Raisma, Lauri Randveer, Mervi Raudsaar, Tiia Ristolainen, Kersti Roosimäe, Siret Rutiku, Katrin Tamm, Dorel Tamm-Klaos, Monika Tasa, Piret Tatunts, Ülle Tensing, Annika Tina, Ana Valdmann, Aune Valk, Raivo Valk, Ene Voolaid, Signe Vösoberg-Pastik ja paljud teised

Fotode autorid Olga Einasto, Hope Goode, Jelizaveta Gross, Hannah Kaarma, Reti Kokk (Eesti Teaduste Akadeemia), Karoli Luige, Uku Peterson, Olari Pilnik, Priit Purge, Erki Pärnaku (Õhtuleht), Reio Rada, Mirjam Savioja, Solaride, Andres Tennus, Sandra Urvak

RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANNE

Toimetajad Kaie Aia, Kalle Hein, Kristina Kurakina, Kadi Külm, Signe Vösoberg-Pastik

Keeletoimetaja Külli Pärtel
Kujundaja Helina Riisalu

Esikaane fotod:

- Rahvusülikooli 104. aastapäeva aktusel anti Rahvusmõtte auhind lavastaja [Merle Karusoole](#)
- 28. novembril esitleti ülikooli muuseumi valges saalis [Erki Tammiksaare](#) koostatud raamatut „Eestikeelse Tartu ülikooli esimene aastasada“
- Ülikooli maskott Tiksu lahtiste uste päeval
- Startup Labi Starteri programmi töötoas osalejad valmistumas välkkõneks
- Tartu Ülikool ning Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia algatasid ühise kontserdisarja „Harmonia Universitatis“. Esimesel kontserdil ülikooli aulas esines trio Poll-Varema-Poll. Pildil [Henry-David Varema](#) tšellol
- 25. augustil toimus ülikooli aulas rektor [Toomas Asseri](#) inauguratsioon. Rektori ametiketi andis üle president [Alar Karis](#)
- Piduehteis ülikooli peahoone esine Eesti Vabariigi 105. aastapäeva eel
- Jaanuaris külastasid ülikooli raamatukogus avatud ööraamatukogu lugemiskoerad Eesti Abi- ja Teraapiakoerte Ühingust

Ülikooli 18
50090 Tartu

E-post info@ut.ee
Koduleht www.ut.ee
Twitter www.twitter.com/tartuuniversity
Facebook www.facebook.com/tartuulikool
Youtube www.youtube.com/TartuUniversity

Tartu Ülikool. Aastaruanne 2023

Autoriõigus Tartu Ülikool 2024

ISSN 1406-7072

Tartu Ülikool
Aastaaruanne
2023